

Översiktsplan 2040

Munkedals kommun

Samrådshandling

22 september 2023

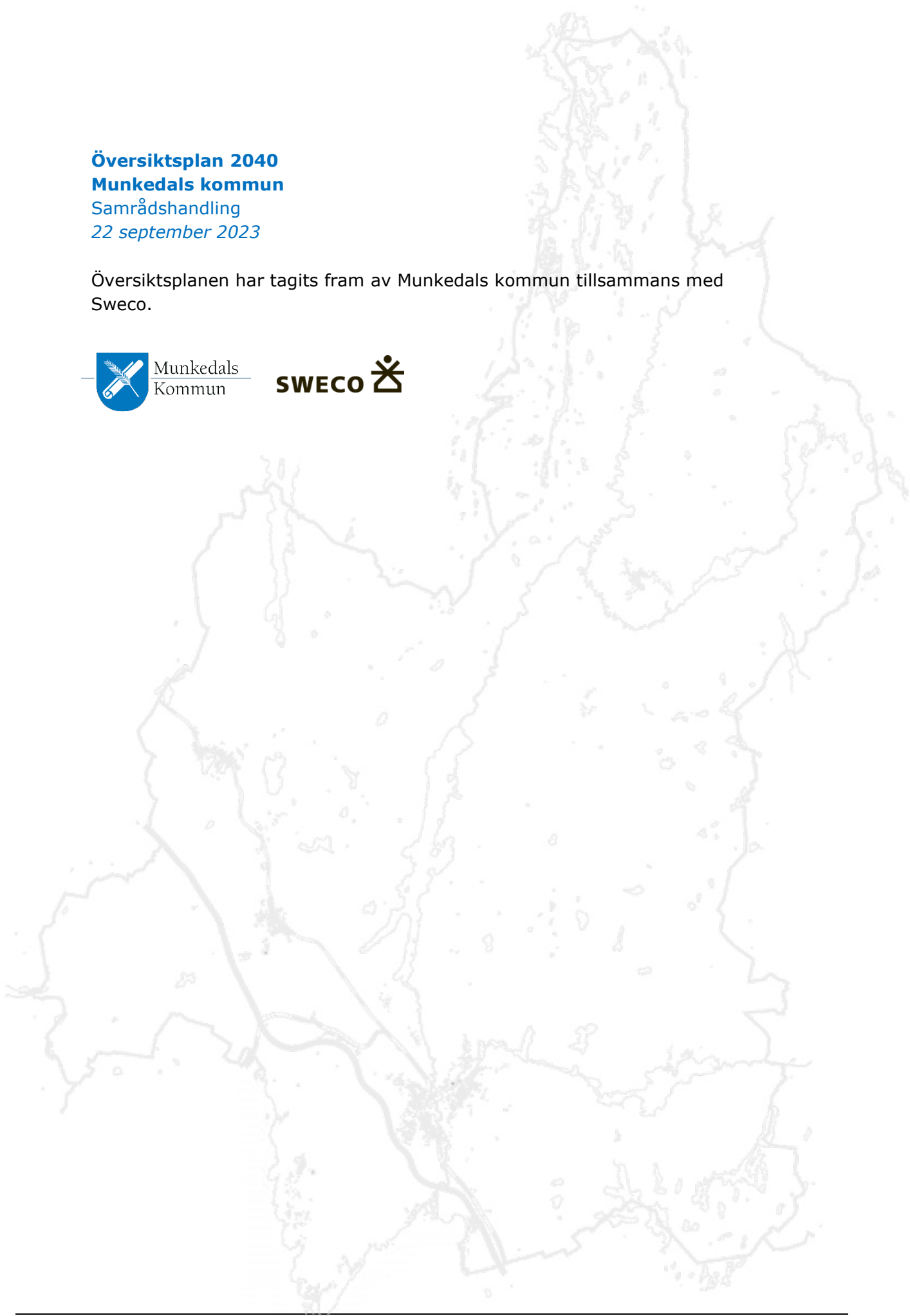
Översiktsplan 2040
Munkedals kommun
Samrådshandling
22 september 2023

Översiktsplanen har tagits fram av Munkedals kommun tillsammans med Sweco.

Munkedals
Kommun

SWECO

Innehållsförteckning

1	Välkommen	5
	Förord	5
	Vad är en översiktsplan?	6
	Planprocess	6
	Aktuellt skede	7
	Läsanvisning	7
2	Vad tycker du?	9
	Tyck till under samrådet!	9
	Tidig dialog	9
3	Utgångspunkter	13
	Hållbarhetsmål	13
	Miljömål	17
	Regional utvecklingsstrategi	19
	Mellankommunala frågor	20
	Kommunala underlag	22
4	Utvecklingsinriktning	24
	Övergripande inriktning	24
	Utvecklingsinriktning	26
5	Mark- och vattenanvändning	31
	Kommunövergripande ställningstaganden	32
	Övergripande användning	45
	Utvecklad användning	61
6	Landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS	65
	Om landsbygdsutveckling	65
	Om LIS	65
	Kriterier för LIS-områden	66
	Metodik för urval	68
	Riktlinjer utanför utpekade områden	81
7	Hänsyn – förhållanden av väsentlig betydelse	83
	Riksintressen	83
	Skyddade områden	88
	Miljökvalitetsnormer	90
	Klimatrelaterade risker	92
	Ras, skred och erosion	103
	Jordbruksmark	106
	Kulturmiljö	110
	Naturmiljö	112

Energiförsörjning	115
Andra särskilda förhållanden	117
8 Effekter av ÖP2040	119
Reflektion hållbarhetsperspektiv	119
Miljökonsekvensbeskrivning	122
Positiva effekter för hållbar tillväxt.....	125

1 Välkommen

Förord

Översiktsplanen är ett av kommunens viktigaste och mest långsiktiga styrdokument gällande användning av mark- och vattenområden.

Eftersom samhället genomgår ständiga förändringar är översiktsplaneringen en pågående process som kommunen arbetar med kontinuerligt. Översiktsplanen ska hållas aktuell och kommunfullmäktige ska under varje mandatperiod se över översiktsplanens aktualitet.

Gällande översiktsplan för Munkedal, ÖP2018, antogs av kommunfullmäktige 2021-04-26. För att påbörja arbetet med en ny långsiktig översiktsplan har en styrgrupp utsetts bestående av en representant per parti i Kommunfullmäktige.

Översiktsplanen utgör ett strategiskt styrdokument i kommunens utvecklingsarbete och ger tillfälle och möjlighet att lyfta blicken och diskutera framtidsfrågor och hur kommunen kan stödja intressen från såväl närings- som föreningsliv och övriga civilsamhället. Översiktsplanen och framtida tillägg och fördjupningar är viktiga delar i arbetet med en ökad civil beredskap, att främja natur- och kulturvärden, men också att nå kommunens befolkningsmål.

Arbetet har bestått i ett stort antal möten i arbetsgruppen, som jag har lett i rollen som samhällsbyggnadsnämndens ordförande, där vi gemensamt arbetat fram ett gediget material inför det samråd som handlingarna nu ska ut på.

Jag vill ta tillfället i akt att tacka alla representanter i arbetsgruppen för ett ambitiöst arbete, men framför allt ett stort tack till en engagerad förvaltning och konsulter som gjort ett enastående arbete och försett oss med material.

Nu önskar vi att så många som möjligt tar del av och engagerar sig i materialet och inkommer med synpunkter och förslag på samrådshandlingen ÖP2040.

Matheus Enholm
Samhällsbyggnadsnämndens ordförande

Vad är en översiktsplan?

En översiktsplan (ÖP) visar i kartor och texter hur kommunen vill att den fysiska miljön ska användas, utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är vägledande vid plan-, lov- och tillståndsärenden och fungerar som en vägvisare mot en hållbar framtid. Den är en överenskommelse mellan stat och kommun om en samsyn kring användningen av mark och vatten.

Alla kommuner ska ha en kommuntäckande och aktuell översiktsplan. Översiktsplanen är rådgivande och vägledande men inte juridiskt bindande. I praktiken har den dock stor betydelse som underlag för andra bindande beslut och bestämmelser och även vid överprövningar i högre instans. Översiktsplanen väger, med sin förankring i planprocessen genom både samråd och granskning, tyngre än många andra beslutsunderlag.

Av översiktsplanen ska det framgå hur kommunen planerar att ta hänsyn till allmänna intressen, hur riksintressen ska tillgodoses och hur miljö kvalitetsnormer ska följas. Den ska också redovisa vilka sociala, ekologiska och ekonomiska konsekvenser förslagen i översiktsplanen kommer att medföra, både på kort och lång sikt. Översiktsplanen ska i sin helhet främja en hållbar utveckling.

Översiktsplanen är ett strategiskt politiskt dokument som ska spegla den rådande politiska majoritetens uppfattning om byggande, mark- och vattenanvändning och hushållning med naturresurser.

Munkedals översiktsplan bygger på aktuella planeringsunderlag och kommunens egna styrdokument där kommunens vision är vägledande; *Munkedal – mer av livet. Ett gott värdskap både för varandra och mot besökare.*

Planprocess

Arbetet med en översiktsplan styrs av plan- och bygglagens tredje kapitel. I en planeringsstrategi kan en kommun beskriva hur den tänkt arbeta med översiktsplaneringen under aktuell mandatperiod. Innan en ny översiktsplan kan antas av kommunen ska samråd om och granskning av förslaget genomföras. Nedan beskrivs planprocessen kortfattat.

Samråd

Under samrådet förs dialog kring ett första förslag av översiktsplan med invånare, länsstyrelsen och andra myndigheter samt med andra kommuner som påverkas av förslaget. Syftet är att ge medborgarna insyn i processen samt att ge möjlighet för tillsynsmyndigheter att granska de förslag som berör deras ansvarsområden. Genom samrådet blir översiktsplanen med

tillhörande konsekvensbeskrivning redan i ett tidigt skede både förankrad och väl underbyggd.

Efter att samrådet avslutats sammanställs alla inkomna synpunkter till en samrådsredogörelse.

Granskning

Efter samrådet justeras förslaget till översiktsplan utifrån de synpunkter som inkommit. Det nya planförslaget ställs sedan ut för granskning. På samma sätt som under samrådet ges då möjlighet för invånare, myndigheter och andra berörda att lämna synpunkter. De inkomna synpunkterna sammanställs till ett så kallat särskilt utlåtande.

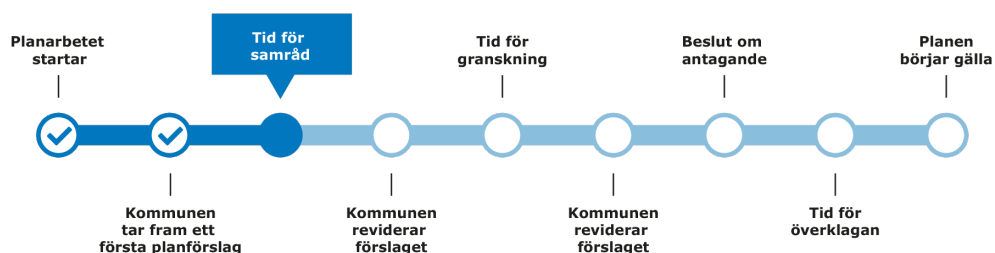
Inga större ändringar får göras efter granskningen. Om planförslaget ändras väsentligt efter granskningen måste en ny granskning genomföras.

Antagande

I antagandeskedet görs de sista eventuella justeringarna och därefter tas översiktsplanen upp för godkännande av kommunstyrelsen och för antagande i kommunfullmäktige. När beslutet vunnit laga kraft är den nya planen gällande.

Aktuellt skede

Det här är samrådsversionen av översiktsplanen. Översiktsplanen är tillgänglig för samråd mellan den 4 oktober 2023 till den 26 november 2023.

Figur 1.1. Planprocessen sker i olika steg. Översiktsplanen är nu i samrådskedet.

Läsanvisning

Munkedals översiktsplan 2040 är digital. Det innebär att översiktsplanen i första hand har tagits fram för att läsas på dator eller läsplatta. En digital översiktsplan är lättare att navigera i och många kartor är interaktiva vilket gör att läsaren enkelt kan se vad som gäller i olika delar av kommunen. För de som av olika anledningar inte kan eller vill ta del av översiktsplanen digitalt

har även en PDF-version tagits fram. Den går att läsa som en bok och att skriva ut, dock finns där bara översiktliga kartor och kartexempel.

Översiktsplanen är uppdelad i olika kapitel som i den digitala versionen kan väljas i den övre menyraden. De texter och kartor som beskriver kommunens ställningstaganden kring utvecklingen, finns i kapitel *Utvecklingsinriktning, Mark- och vattenanvändning* samt *Landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS*.

I den digitala versionen finns det möjlighet att utforska kartan genom att tända kartlager med önskad information och zooma in till den plats som är av intresse. Där kan utvecklingsförslag jämföras med olika planeringsunderlag. Detta görs under kapitlet *Utforska kartan*.

2 Vad tycker du?

Tyck till under samrådet!

Översiktsplanen är ute på samråd mellan den 4 oktober och den 26 november 2023. Under samrådet finns möjlighet att lämna förslag och synpunkter på samrådsförslaget.

Synpunkter kan antingen lämnas via synpunktsformuläret som finns i den digitala versionen av översiktsplanen, via e-post eller via post.

Vill du lämna synpunkter via e-post gör du det till: planbygg@munkedal.se
Ange "Synpunkter översiktsplan" i ämnesraden.

Vill du lämna synpunkter via post gör du det till adress: **Munkedals kommun, 455 80 Munkedal**. Ange "Synpunkter översiktsplan" i rubriken.

En förklaring till översiktsplanens process och vad som kommer hända efter samrådet kan du läsa i kapitlet *Välkommen*.

Tidig dialog

Under 2021 genomfördes tre olika typer av medborgardialoger: en digital kartenkät, en dialogworkshop med elever i åk 9 samt torg- och eventdialoger i kommunens fyra tätorter. Bakgrunden till dialogerna var att tidigare översiktsplaner till stor del baseras på dialogmaterial som togs fram som underlag till ÖP10. Även i kommunens gällande ÖP18 påtalas behovet av förnyade dialogprocesser där unga kommuninvånare särskilt pekas ut som en viktig målgrupp. Ambitionen stärks av det nya lagrummet i Barnkonventionens artikel 12 som lyfter barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande i alla frågor som rör barnet, däribland utformning av platser och miljöer där de ofta vistas.

Sammantaget bidrog dialogsatsningarna under 2021 till ökad synlighet för pågående översiktsplanering samtidigt som många lokala behov och önskemål framfördes. Synpunkterna som samlades in har sedan bearbetats och använts i framtagandet av ÖP 2040.

Digital kartenkät

Under 2021 genomfördes en digital kartbaserad dialog där invånare och besökare fick peka ut platser i en digital interaktiv karta. Synpunkter samlades in utifrån fyra temaområden med frågeställningarna:

Rörelsemönster: *Var och hur brukar du resa i kommunen?*

Rekreation: *Var tycker du om att vara och vad tycker du om att göra utomhus i kommunen?*

Smultronställen: *Vilka platser är du stolt över i kommunen?*

Önskemål: *Är det något som du saknar i kommunen eller är det någon befintlig plats som du vill förbättra?*

Under dialogen samlades det totalt in 533 synpunkter, vilket är ett högt antal för Munkedals kommun med dess cirka 10 500 invånare. Flest synpunkter har lämnats under temat rekreation med 241 synpunkter där de vanligaste aktiviteterna var att bada följt av att promenera. Under temat rörelsemönster så är tyngdpunkten av de utpekade målpunkterna i och omkring tätorterna, framför allt Munkedal och Dinge. Vad gäller temat smultronställen så är det framför allt badplatser vid havet och sjöar samt vandringsleder och andra naturvärden som pekas ut. I temat önskemål har många valt att peka ut infrastruktur som cykel- och bilvägar som skulle kunna förbättras. Laddare för elbilar är också ett önskemål. Det har även inkommit önskemål om fler lägenheter på olika platser i tätorterna.

I den digitala versionen av översiktsplanen går det att ta del av de inkomna svaren i en interaktiv karta.

Dialogworkshop med elever i åk 9

Då översiktsplanen tas fram med ett uttalat barnperspektiv och planerar långt in i framtiden är det viktigt att även barn och ungas röster får ta plats och påverka utvecklingen framåt. Dialogen med årskurs nio var givande och gav en ökad förståelse för ungdomars rörelsemönster, möjlighet till rörelsefrihet på fritiden samt delaktighet i fritidsaktiviteter och föreningsliv.

En synpunkt som kom fram under dialogen var behovet av utökad kollektivtrafik i hela kommunen. Ungdomarna uttryckte att de upplever sig kraftigt begränsade och har svårt att ta sig till fritidsaktiviteter samt besöka familj och vänner på annan ort. Många av eleverna önskade också bättre utbyggnad av cykelbanor, framför allt mellan tätorterna, samt till Gårvik dit många cyklar för att bada eller hänga under den varmare delen av året. Idag känner sig eleverna otrygga med att cykla på de smala 70-vägarna.

En annan viktig fråga som togs upp av många elever var behovet av fler formella mötesplatser och olika slags informella samlingsplatser för ungdomar. De önskade ett bättre och breddat utbud med fler mysiga sitt- och mötesplatser både ute och inne. Önskemål om sittplatser under tak där ungdomar kan mötas, gärna med soptunnor och WC för att förhindra nedskräpning framfördes. Andra elever ville satsa på biblioteken och kommunens redan etablerade mötes- och samlingsplatser. Många elever

önskade fler välskötta gröna miljöer och mötesplatser med planteringar, blommor och träd.

Torg- och eventdialoger

Under september 2021 genomfördes medborgardialoger på plats i Hällevadsholm, Hedekas, Munkedal och Dingle. Syftet med torg- och eventdialogerna var att nå ut brett till kommunens invånare genom att informera om och synliggöra arbetet med ÖP 2040 samt att ta reda på vad invånarna tycker om sin kommun i stort eller i en enskild fråga.

Upplägget gick ut på att dela ut foldrar och att i det personliga mötet informera om arbetet med ny översiktsplan samt samla in behov och önskemål kring förändrad markanvändning. Väl ute på torg och platser samarbetade politiker och kommunens tjänstemän med att möta och samla in synpunkter från boende och besökare. Frågeställningar formulerades med utgångspunkt i den pågående digitala kartenkäten vilken hade varit aktiv i digital form på kommunens hemsida i omkring fyra månader.

Samma fyra frågeställningar som i tidigare genomförd kartenkät utgjorde grund för denna dialog.

Resultaten har sammanfattats och delats in efter de fyra tätorterna under rubrikerna nedan.

Hällevadsholm

En synpunkt som framfördes under dialogen var önskan om att skapa en vandringsled runt Vässjevattnet. Det befintliga elljusspåret mellan Kolstorpevattnet och Vässjevattnet betonades också som särskilt värdefullt. Det framkom även önskemål om utbyggnad av cykelvägar. Hällevadsholm är en lämplig plats för cykling med korta avstånd till intilliggande orter som Rabbalshede i norr och Dingle i söder. Det framkom också önskemål om att bygga ut alternativa energikällor som vind-, sol- och kärnkraft.

Badplatsen, fotbollsplanerna vid Kolstorpevattnet samt elljusspåret mellan sjöarna identifierades som viktiga mötes- och rekreationsplatser. Skolan och biblioteket i norra delen av Vässjevattnet fungerar också som viktiga mötesplatser, särskilt för barn, unga och barnfamiljer.

Hedekas

Många framförde synpunkter rörande nedstängningen av matbutiken i Hedekas. Lokal och kommunal service samt turism betonades som viktiga faktorer för tätortens och bygdens överlevnad. Många uttryckte att de upplevde att orten hade mer liv och aktivitet förr i tiden än vad den har idag.

Flera önskade bättre lekplatser och aktiviteter för barn. Bevarandet av biblioteket i Hedekas lyftes fram, tillsammans med önskemål om blommor och

sittplatser på torget. Flera synpunkter berörde behovet av förbättrade cykelvägar med önskan om säkra, trafikseparerade cykelvägar. Även behovet av en cykelväg mellan Hedekas och Munkedal lyftes. Vissa önskade bättre kollektivtrafik till och från Hedekas. Under dialogen betonades också behovet av en upprustning av väg 930.

Viktiga mötesplatser inkluderade Hedekas bygdegård, torget med den angränsade skolgården och bensinstationen.

Munkedal

Flera synpunkter framfördes angående cykelvägar, både befintliga och önskade nya sträckningar. Önskemål om trafikseparerade cykelvägar till Dingle, Hedekas, Munkedals hamn, Gårvik och Torreby framhövdes. Förbättring av cykelvägar och omvandling av Lysekilsbanan till en cykelbana diskuterades också. Kollektivtrafiken och behovet av tätare avgångar var en viktig fråga, särskilt för ungdomar och pensionärer.

Synpunkter kring servicenivå, tillgänglighet och rekreation diskuterades. Önskemål om ett levande centrum, kolonilotter nära Munkedals centrum och bättre serviceutbud i Valbo-Ryr framfördes. Tillgänglighetsanpassning av Munkedals torg och andra offentliga platser var en viktig fråga. Dessutom fanns önskemål om upprustning av sträckan mellan Lilla Foss, Hogia och Munkeland samt fler mountainbikebanor och en skate-/sparkcykelpark i Örekilsparken.

Viktiga platser för möten, samvaro och rekreation inkluderade Örekilsparken, Munkedalsskolan, friluftsområdet vid Stale, Bohusleden etapp 16, Maltes stig, badplatserna i Saltkällan och Gårvik.

Dingle

En betydande del av de insamlade synpunkterna handlade om rekreation och vackra platser för promenader och cykling. Specifika önskemål inkluderade belysning och bänkar längs promenadslinjan söder om Bärby samt utsiktsplats på Toppberget och upprustning av elljusspåret öster om Dingle. Behovet av cykelvägar norrut mot Hällevadsholm och söderut via Håby till Munkedal diskuterades, liksom en ny vägkoppling söder om Dingle. En otrygg järnvägsövergång identifierades längs Bohusbanan söder om tätorten.

Bevarande av skolan i Dingle och behovet av fler bostäder för äldre i centrala Dingle framhölls. Andra ämnen som diskuterades inkluderade närproducerad odling, bevarande av åkermark och synpunkter på vindkraftsetablering.

Viktiga mötes- och rekreationsplatser som nämndes inkluderade promenadslinjan söder om Bärby runt Tose kulle samt Vinterberget.

3 Utgångspunkter

Hållbarhetsmål

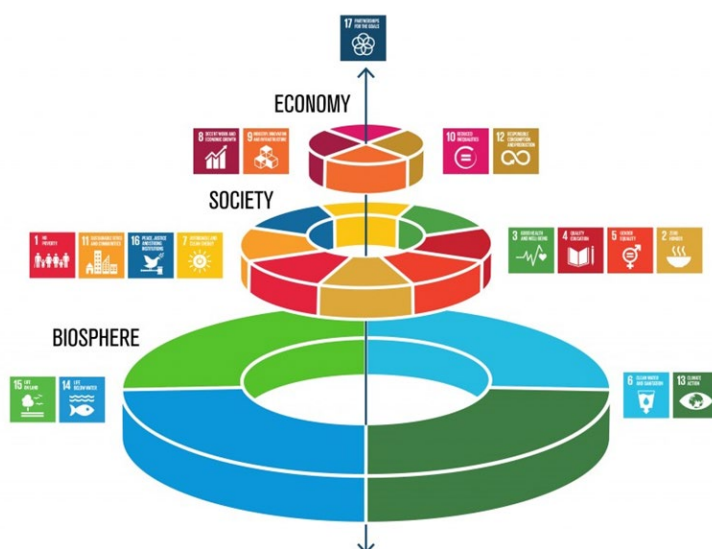
Kommunens hållbarhetsarbete

Hållbar utveckling innefattar tre hållbarhetsdimensioner; miljömässig, social och ekonomisk hållbarhet. I kommunens hållbarhetsarbete är strävan att smälta samma de tre dimensionerna och i vart och ett beslut ta hänsyn till dem gemensamt. Arbetet med hållbar utveckling integreras i kommunens dagliga arbete – det är inte ett projekt som sköts vid sidan om ordinarie verksamhet.

Strategiskt klimat- och miljöarbete bidrar till kommunens utveckling och i förlängningen för ett gott liv i Munkedal.

Agenda 2030

De globala målen för hållbarhet utgör även hållbarhetsmål för översiktsplanen. Agenda 2030 består av 17 globala mål och 169 delmål för hållbar utveckling och syftar till att utrota fattigdom och hunger, förverkliga de mänskliga rättigheterna för alla, uppnå jämställdhet och egenmakt för alla kvinnor och flickor samt säkerställa ett varaktigt skydd för planeten och dess naturresurser. Globala målen för hållbar utveckling är integrerade, sammanlänkade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling; den ekologiska, den sociala och den ekonomiska dimensionen.

Figur 3.1. Den så kallade tårtan beskriver de tre hållbarhetsdimensionerna- och vilka mål som är kopplade till respektive dimension. Agenda 2030 beskrivs ibland på detta sätt sedan 2016 då professor i miljövetenskap Johan Rockström och Pavan Sukhdev, miljöekonom, presenterade modellen.

Utmaningarna i hållbarhetsarbetet är till stor del globala, men lösningarna är oftast lokala där kommunerna har ett stort ansvar. För att uppnå hållbar utveckling krävs ett helhetsgrepp och ett engagemang från alla nivåer i samhället. Agenda 2030 är en vision och en önskvärd utveckling av samhället som översiktsplanen konkretiserar på lokal nivå. Vill du läsa mer om vad Agenda 2030 innebär se gärna webbsidan <https://www.globalamalen.se/> .

Agenda 2030 är vägledande för översiktsplanen både i innehåll, för prioriteringar mellan olika allmänna intressen, för mark- och vattenanvändning samt i processen. Översiktsplanen ska bidra till måluppfyllelse av alla mål. I översiktsplanen är hållbarhetsmålen prioriterade utifrån sina förutsättningar, utmaningar och möjligheter samt vad översiktsplanen kan bidra med.

Munkedals kommun bedöms med sin rika natur samt havs- och sjömiljöer ha ett särskilt ansvar att förvalta målet *15. Ekosystem och biologisk mångfald*. Munkedals översiktsplan bidrar också särskilt till målen *3. God hälsa och välbefinnande*, *7. Hållbar energi för alla*, *11. Hållbara städer och samhällen*, *12. Hållbar konsumtion och produktion* samt *13. Bekämpa klimatförändringarna*.

Ekosystemtjänster

Ekosystemtjänster är de tjänster och produkter från ekosystemen på land respektive i vatten som vi människor kan använda oss och dra nytta av. De har tidigare tagits för givna, men med ökad kunskap förstår vi nu mer hur vår välfärd är beroende av dem. Genom att implementera dem i arbetet med den fysiska planeringen går det att både säkerställa och stärka dem (Naturvårdsverket, 2023) (Havs- och vattenmyndigheten, 2023). Bevarandet av ekosystem och ekosystemtjänster finns med både i de nationella miljö kvalitetsmålen samt de globala hållbarhetsmålen (Boverket, 2023).

Figur 3.2. Ekosystemtjänster finns kopplade till flera av de globala miljömålen.
Illustration: The new Division/Boverket.

Ekosystemtjänster brukar delas in i fyra olika kategorier; stödjande, reglerande, försörjande och kulturella, se Figur 3.3

- De stödjande ekosystemtjänsterna utgör en grundförutsättning för övriga ekosystemtjänster. De ger sällan en direkt nytta till människor, så som de övriga tjänsterna gör och kan därför vara svårare att synliggöra eller värdera ekonomiskt. Däremot är de av grundläggande betydelse för de övriga tre grupperna av ekosystemtjänster.
- De reglerande tjänsterna inkluderar funktioner som förbättrar vår livsmiljö som att dämpa buller, rena luft och eller att motverka översvämningar.
- De försörjande ekosystemtjänsterna står för funktioner som ger oss mat, vatten, råvaror och energi.
- De kulturella ekosystemtjänsterna består av värden som bidrar till att stärka vår kulturella identitet, skapa välbefinnande eller plats för motion och friluftsliv.

Stödjande:

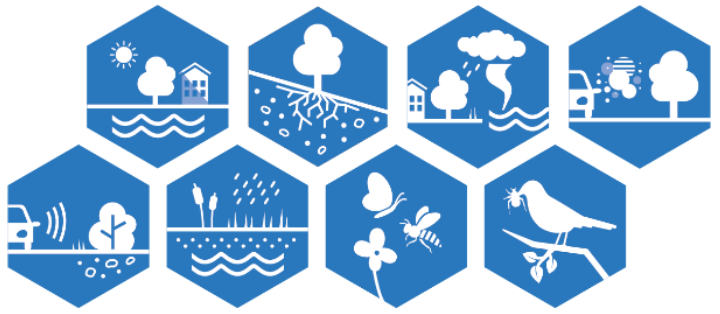
- 1.1 BIOLOGISK MÅNGFALD** Variationsrikedom inom arter, mellan arter och av ekosystem möjliggör anpassning och ger motståndskraft.
- 1.2 EKOLOGISKT SAMSPEL** Samspel mellan två eller flera arter bidrar till ekosystemfunktioner.
- 1.3 LIVSMILJÖER** Livsmiljöer är en förutsättning för växt- och djurarters fortplantning, födosök och spridning.
- 1.4 NATURLIGA KRETSLOPP** Ekosystemen möjliggör kretslopp av vatten, kol och näringsämnen som kväve och fosfor.
- 1.5 JORDMÅNS-BILDNING** Ekosystemens organismer bryter ned material på och i marken och frigör näringsämnen.

Kulturella:

- 3.1 FYSISK HÄLSA** Grönska och natur gynnar fysisk aktivitet som motion, lek och friluftsliv.
- 3.2 MENTALT VÄLBEFINNANDE** Vistelse i grönska och natur främjar hälsa, välbefinnande och mental återhämtning.
- 3.3 KUNSKAP OCH INSPIRATION** Grönska och natur kan ge inspiration, kunskap och öka förståelse för ekosystemens samband och betydelse för människan.
- 3.4 SOCIAL INTERAKTION** Grönska och natur erbjuder mötesplatser för människor av olika bakgrund och åldrar.
- 3.5 KULTURARV OCH IDENTITET** Grönska och natur skapar attraktiva miljöer, bidrar till den lokala identiteten och är en del av kulturarvet.

Reglerande:

- 2.1 REGLERING AV LOKALKLIMAT** Grönska och natur bidrar lokalt till jämnare temperatur, ökad luftfuktighet, skugga och vindskydd.
- 2.2 EROSIONSKYDD** Växternas rötter på land och i vatten binder jord och sediment. Blad och grenar skyddar jorden från att sköljas bort.
- 2.3 SKYDD MOT EXTREMVÄDER** Grönska och natur förebygger och skyddar mot extremväder som storm, höga vågor, översvämning, skyfall, skred och torka.
- 2.4 LUFTRENING** Växtlighet renar luft genom att filtrera och fånga upp föroreningar.
- 2.5 REGLERING AV BULLER** Växtlighet och icke hårdgjord mark dämpar buller och skapar lugnare miljöer för människor och djur.
- 2.6 RENING OCH REGLERING AV VATTEN** Våtmarker, grönområden och andra ekosystem fördröjer, filtrerar och renar vatten från föroreningar samt förebygger översvämningar, erosion och torka.
- 2.7 POLLINERING** Insekter pollinerar blommande växter som utvecklar frukt, bär och frö för växters fortplantning och för produktion av mat för människor och djur.
- 2.8 REGLERING AV SKADEDJUR OCH -VÄXTER** Djur och andra organismer kan reglera och minska mängden skadedjur, skadeväxter och sjukdomsbärare.

Försörjande:

- 4.1 MAT-FÖRSÖRJNING** Ekosystemen ger oss mat genom möjligheter till odling, djurhållning, fiske och jakt.
- 4.2 VATTEN-FÖRSÖRJNING** Ekosystemen lagrar, renar och reglerar tillgången till vatten för dricksvatten, bevatning av grödor och andra ändamål.
- 4.3 RÅVAROR** Växter och djur ger oss råvaror och material som virke, läder, biokemikalier och gödsel.
- 4.4 ENERGI** Ved, grödor och biologiska restprodukter kan ge oss värme och energi genom biogas och andra bränslen.

Figur 3.3. Ekosystemtjänster grupperas enligt ovanstående fyra indelningar. Ikoner och text: The new Division/Boverket.

Nationell strategi för hållbar regional utveckling

2021 tog regeringen fram en nationell strategi för hållbar regional utveckling med fyra strategiska områden som ska ligga till grund för genomförandet av den regionala utvecklingspolitiken 2021–2030.

- Likvärdiga möjligheter till boende, arbete och välfärd i hela landet
- Kompetensförsörjning och kompetensutveckling i hela landet
- Innovation och förnyelse samt entreprenörskap och företagande i hela landet
- Tillgänglighet i hela landet genom digital kommunikation och transportsystem

Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om

"Klimat 2030 – Västra Götaland ställer om" är en kraftsamling som drivs av Västra Götalandsregionen och Länsstyrelsen i Västra Götalands län, i samverkan med många andra aktörer. Munkedals kommun har undertecknat och ställer sig bakom det regionala klimatmålet.

Klimat 2030 är en del i genomförandet av Regional utvecklingsstrategi för Västra Götaland 2021–2030.

Initiativet är uppdelat på fyra fokusområden: *hållbara transporter, förnyelsebara och resurseffektiva produkter och tjänster, klimatsmart och hälsosam mat* samt *sunda och klimatsmarta bostäder och lokaler*. Kopplat till fokusområdena finns det 12 satsningar.

Munkedals kommun arbetar regelbundet med att besluta om och genomföra klimatlöften. Klimatlöftena är ett verktyg/hjälp från Klimat 2030 som leder kommunen till minskad klimatpåverkan vilket ligger i linje med kommunens inriktningsmål. Nya beslut om klimatlöften tas inför perioden år 2024 – 2026.

Miljömål

Nationella miljökvalitetsmål

Ambitionen med Sveriges miljömålssystem är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Det ska ske utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Miljömålssystemet består av 17 miljökvalitetsmål, samt ett antal etappmål. Dessa miljökvalitetsmål är Sveriges nationella bidrag till genomförandet av den miljömässiga dimensionen av de globala hållbarhetsmålen. Dessutom finns för varje miljökvalitetsmål ett antal preciseringar, som förtydligar målet.

Generationsmålet, det 17e miljö kvalitetsmålet, anger inriktning och tidshorisont för miljöarbetet och den samhällsomställning som behöver ske. De 16 miljö kvalitetsmålen beskriver den önskade kvaliteten på miljön och konkretiserar arbetet med att uppnå generationsmålet på olika områden. I miljö målssystemet finns även etappmål som visar vägen för miljöarbetet genom att tydliggöra vilken samhällsförändring som behöver ske och när.

Flertalet av de miljö kvalitetsmål som beslutats av riksdagen berör ekosystemtjänster, som God bebyggd miljö. God bebyggd miljö syftar till en långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur för att skapa en god livsmiljö, utifrån hållbarhetens tre dimensioner (jämför Figur 3.1 i avsnittet ovan). Miljö kvalitetsmålet Ett rikt växt- och djurliv är dock det mål som berör ekosystemtjänster allra mest. Till detta mål finns det kopplat åtta preciseringsåtgärder som samtliga handlar om ekosystemtjänster (Boverket, 2023). Utifrån kommunens geografiska läge och särskilda förutsättningar har Munkedal ett särskilt ansvar att arbeta med miljö kvalitetsmålen:

- Begränsad klimatpåverkan
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Levande sjöar och vattendrag
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap
- Ett rikt växt- och djurliv

Miljö mål för Västra Götaland

Västra Götalands miljö mål omfattar det nationella miljö målssystemet (förutom Storslagen fjällmiljö som inte är aktuellt i länet) samt 50 regionala tilläggsåtgärder som beslutades i september 2015 av Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen.

För de mål som är särskilt relevanta för Munkedals kommun finns följande regionala tilläggsåtgärder:

Begränsad klimatpåverkan

- En ekonomi oberoende av fossila bränslen
- Minskade utsläpp av växthusgaser
- Ökad andel förnybar energianvändning
- Minskad klimatpåverkan från vår konsumtion

Hav i balans samt levande kust och skärgård

- Beslutade blå översiktsplaner
- Skyddade marina områden
- Bevarade grunda marina ekosystem
- Bevarade fornlämningar under havsytan
- Minskad mängd marint skräp

Levande sjöar och vattendrag

- Bevarade värdefulla vatten
- Skyddade ytvattentäkter
- Säkrade dricksvattenresurser

Levande skogar

- Förstärkt biologisk mångfald
- Skydd av kulturmiljövärden

Ett rikt odlingslandskap

- Bevarande och skötsel av ängs- och betesmarker
- Bevarande och skötsel av särskilt skyddsvärdanaturtyper
- Bevarande av åkermark
- Ökad andel ekologisk produktion
- Kunskap om värdefulla kulturmiljöer på landsbygden

Ett rikt växt- och djurliv

- Ökat antal arter i vardagslandskapet
- Minskad förekomst av främmande arter
- God miljö för pollinerare

Regional utvecklingsstrategi

Munkedals kommun ingår i arbetet med den regionala utvecklingsstrategin (RUS) för Västra Götalandsregionen. Den regionala utvecklingsstrategin pekar ut riktningen för det gemensamma arbetet för Västra Götalands utveckling. Strategin består av ett mål som pekar ut riktningen fram till 2030, fyra långsiktiga prioriteringar som gäller fram till 2030 och fyra tvärsektoriella kraftsamlingar som gäller fyra år i taget och revideras en gång per mandatperiod.

Mål:

- Tillsammans gör vi Västra Götaland till ett föredöme för omställning till ett hållbart och konkurrenskraftigt samhälle.

Långsiktiga prioriteringar:

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman Västra Götaland

Tvärsektoriella kraftsamlingar:

- Fullföljda studier
- Digitalisering

- Elektrifiering
- Cirkulära affärsmodeller

Mellankommunala frågor

Allmänt

Järnvägar:

Det är av hög vikt att Bohusbanan rustas upp och får högre kapacitet, i första hand söder om Munkedal mot Uddevalla men även sträckningen norrut mot Tanum och Strömstad. Kommunen bör verka för det i dialog med Trafikverket och övriga berörda kommuner. Avseende Lysekilsbanan anser Munkedals kommun att den utgör en bred korridor och som med sitt skyddsområde utgör ett strategiskt viktigt stråk för hållbar mobilitet och teknisk försörjning.

Vägar:

Förutom insatserna på E6 ser Munkedals kommun det som viktigt att Trafikverket, i samråd med berörda kommuner och region, upprätthåller och förbättrar standarden på främst följande vägar: väg 162 till Lysekil, väg 165 till Bullaren, väg 171 och 174 till Kungshamn/Smögen, väg 896 till Fjällbacka samt väg 924 till Färgelanda.

Vattendirektivet:

De tidigare samarbetena kring Våtmarksprojektet och kring Örekilsälvens avrinningsområde behandlas numera i den nybildade Vattenmyndigheten för västerhavets vattendistrikt och i vattenråd för Gullmarsfjorden.

Vindkraft:

I den nya översiktsplanen har förslag till vindkraftsutbyggnad setts över jämfört tidigare vindbruksplan. Vindkraftsutbyggnad i östra delen av Munkedal kan komma att påverka Färgelanda kommun. Vindkraftsutbyggnad kan enligt angivna områden i tidigare vindbruksplan komma att påverka Lysekil, Tanum och Färgelanda kommuner genom föreslagna utbyggnadsområden invid kommungräns. I Munkedals nya översiktsplan föreslås inga nya områden i västra delen av kommunen utöver redan uppförda verk.

Verksamhetsområden:

Kommunen anger områden med potential för större etableringar. Ytorna kan ses som en resurs även i ett regionalt perspektiv. Bland annat möjligheterna att skapa regionala omlastningsplatser är en fråga som kan utvecklas i samverkan med grannkommunerna.

Lysekil och Sotenäs

- Skottfjället är ett geografiskt avgränsat område som ligger inom både Munkedal och Lysekil. I Lysekils kommun ingår Skottfjället delvis i område med hushållningsbestämmelser för den högexploaterade respektive obrutna kusten (MB 4:2 och 4:3). Området är angivet som område för vindkraft i ÖP18, men i nya översiktsplanen föreslås detta tas bort till förmån för natur- och kulturvärden.
- Tosteröds vatten avbördas via Tvärån i Munkedals kommun och Bärfendalsälven till Åbyfjorden. Sotenäs nyttjar Tosteröds vatten som vattentäkt och enligt vattendom är kommunen skyldig att tappa sjön på en viss volym med vatten, tillräcklig för att de fiskrika vattendragens ekologiska status skall bibehållas. Tillfälligtvis har detta medfört översvämningar på närliggande markområden i Munkedals kommun. Fortsatt samverkan med Sotenäs kommun är önskvärd för att undvika olägenheter i framtiden.
- Befintliga hamnar i Lysekil är viktiga även för Munkedals kommun i samband med utvecklingen av framtida logistikcentrum.

Tanum och Dals-Ed

- Kynnefjäll: Det är angeläget att denna unika naturresurs även i fortsättningen tillsammans med grannkommunerna Tanum och Dals-Ed blir föremål för gemensamma bevarandeinsatser, samt utveckling av områdets kvaliteter för friluftsliv.
- Vid gränsen mot Tanums kommun anges stora opåverkade och tysta områden. Länsstyrelsen har pekat ut området som riksintresse för friluftslivet.
- Kommunen anser det vara mycket viktigt att även delen av Bohusbanan norr om spårdelningen tillskrivs samma skydd som övrig sträckning och ges prioritet.
- LIS-område gränsande till Tanum kommun: ett område är utpekade för landsbygdsutveckling vid Alnässjön.

Uddevalla och Färgelanda

- Det är angeläget att tillsammans med Färgelanda och Uddevalla kommuner utveckla samverkan kring friluftslivet på Herrestadsfjället.
- Verksamheten vid Sågebackens skjutfält alstrar buller, vilket berör delar av Munkedals, Uddevalla och Färgelanda kommuner. Övningsområdets bullerzon är av riksintresse för det militära försvaret. Innan översyn av de militära anspråken på fältet har skett måste stor restriktivitet gälla för lokalisering av bebyggelse inom bullerstörda områden.
- En framtida samverkan med Uddevalla kommun kring vatten- och avloppsförsörjning vid Saltkällan vore önskvärd.
- LIS-områden gränsande till Färgelanda kommun: tre områden är utpekade för landsbygdsutveckling vid Holmevattnet.

Kommunala underlag

Följande kommunala strategier, program och övriga dokument har använts som underlag för arbetet med denna översiktsplan (listas i bokstavsordning):

- **Klassning av jordbruksmark (2022-12-01)**
Rapporten är ett kompletterande underlag till den redovisning av jordbruksmarksobjekt som tagits fram i GIS. I rapporten anges de aspekter som behöver studeras i den fysiska planeringen, för att få en fullgod bild av jordbruksmarkens värde i den fortsatta planeringsprocessen.
- **Klimat- och miljöstrategi 2030 (KF 2022-03-28 § 33)**
Strategin syftar till att kommunen ska kunna minska sina koldioxidutsläpp till målår 2030.
- **Kultur- och fritidsplan 2022–2026 (KFN 2021-10-13 § 45)**
Planen syftar till att öka den kommungemensamma styrningen av service och verksamheter inom område för kultur och fritid.
- **Kulturmiljöprogram (KS 2023-05-15, § 108)**
Programmet beskriver kommunens kulturhistoria och vilka historiska skeenden som format kommunen och visar vad som gör Munkedals kommun unikt ur ett kulturhistoriskt perspektiv. Programmet redogör också för de utvärderade kulturmiljöområdena och motiverar varför de valts ut.
- **Kulturmiljöstrategi (del av antaget kulturmiljöprogram)**
Kulturmiljöstrategin kopplar kulturmiljöerna till den översiktliga planeringen. Strategin innehåller en förteckning över de utvalda kulturmiljöerna med tillhörande översiktliga rekommendationer, samt ett strategiskt ställningstagande för kommunens arbete med kulturmiljöfrågor. Den beskriver också hur klimatförändringarna kan komma att påverka kulturmiljöerna.
- **Laddplan (KS 2023-04-11 §92)**
Planen visar hur kommunen ska arbeta för en utbyggd och utvecklad laddinfrastruktur som kopplar till ett regionalt sammanhang.
- **Munkedals kommuns folkhälsoplan 2021–2023 (KS 2020-12-14 § 203)**
Planen syftar till att identifiera behov i befolkningen utifrån hälsans bestämningsfaktorer och prioritera utifrån dessa. Planen prioriterar två områden: goda uppväxtvillkor och goda levnadsvanor.
- **Naturvårdsprogram (ursprungligen 2011, uppdaterat 2023-08-18)**
Syftet med programmet är att ge en översiktlig bild över kommunens värdefulla naturområden samt att används som underlag vid samhällsplanering och underlätta handläggningen av naturvårds- och

bygglovsärenden. Programmet bidrar till ökad kunskap om naturen i kommunen och anger aktiviteter och åtgärder för naturvårdsutveckling.

- **Näringslivsstrategi 2022–2030** (KF 2022-06-27 § 112)
Strategin fastställer kommunens viljeriktning och verkar som bas för näringslivsarbetet i kommunen.
- **Offentlig miljö som konstform – Fyrbodalsmodellen** (KF 2011-04-28 § 23)
Fyrbodalsmodellen vägleder medlemskommunerna i frågor om arkitektur, gestaltning och det offentliga rummet. Modellen bygger på principen att 1 procent av den årliga investeringsbudgeten avsätts för att användas till konstnärlig gestaltning av offentliga miljöer i kommunen.
- **Plan för Munkedals kommuns arbete med krisberedskap** (KS 2019-11-11 § 157)
Planens syfte är att minska sårbarheten i kommunens verksamhet och ha en god förmåga att hantera krissituationer.
- **Riktlinjer för bostadsförsörjning** (2023, ska antas av KF under hösten)
Programmet syftar till att redovisa bostadsbehovet för kommunens förväntade befolkningsutveckling till år 2040, och upprätta riktlinjer för bostadsförsörjningen i kommunen. Riktlinjerna har arbetats fram och beslutas parallellt med ÖP-arbetet.
- **Va-strategi för Munkedals kommun** (KF 2015-10-01 § 67)
Syftet med VA-planeringen är att upprätthålla en ekonomiskt och miljömässigt hållbar vatten- och avloppsförsörjning i hela kommunen och att bidra till god vattenstatus i kommunens yt- och grundvatten.
- **Vindkraftens potential inom Munkedals utpekade områden – förstudie** (2023-03-23)
Förstudien har utgjort beslutsunderlag för en bedömning om huruvida de utpekade områdena i ÖP18 är tillräckliga för att möta utbyggnadsbehovet av vindkraft. Syftet är att ge en teoretisk bild av de utpekade områdenas kapacitet och en översiktlig bedömning av om en sådan förändrad utbyggnad är realistisk.
- **Vision 2040** (KF 2023-02-27 § 7)
Visionen är kommunens målbild, en önskvärd framtidsbild med utgångspunkt i tidigare vision 2025. Vision 2040 är styrande för all kommunal verksamhet.
- **Äldreomsorgsprogram 2020–2025** (KF 2020-09-28, § 99)
Programmet är ett styrande dokument som utgör underlag för äldreomsorgens planering och utförande. Syftet med programmet är att styra och förbättra kommunens äldreomsorg.

4 Utvecklingsinriktning

Utvecklingsinriktningen visar på en översiktlig nivå hur mark- och vattenanvändningen i Munkedals kommun är tänkt att utvecklas på lång sikt. Medan mark- och vattenanvändningskartan visar ytor som kommunen gjort ställningstaganden kring, fokuserar utvecklingsinriktningen på den politiska viljan kring noder, stråk och funktionella samband. Det handlar inte om kartläggning av befintlig struktur utan snarare om att lyfta prioriteringar mellan de viktigaste strategiska sambanden som påverkar kommunens långsiktiga utveckling.

Markeringar i kartan på denna nivå görs med en "grov pensel" utan att ta hänsyn till detaljer som terräng eller gränser, för att det ska vara lättare att förstå grundidén kring hur kommunen ser på sin utvecklingspotential. Boverket har föreslagit att utvecklingsinriktningen kan kategoriseras i bebyggelsestruktur, infrastruktur samt grön- och blåstruktur vilket är en grundstruktur som nyttjats för Munkedals utvecklingsinriktning.

Övergripande inriktning

Möjligheternas spelplan – för 11 500 invånare

Kommunens nya översiktsplan, ÖP 2040, ska möjliggöra för ett invånarantal om 11 500 personer år 2040. Vilket innebär en ökning med cirka 1000 invånare eller nästan 10 % från år 2023.

Kommunen vill underlätta för människor att bosätta sig här. I detta perspektiv ska varje ny bosättning och/eller verksamhetsetablering betraktas som värdefull. Tillväxt innebär stärkta förutsättningar för att erbjuda service åt kommuninvånarna vilket i sin tur är positivt i ett socialt perspektiv. Kommunen vill se den samlade mark- och vattenarean inom Munkedals kommun som en möjligheternas spelplan där kända och ännu okända möjligheter – och utmaningar – väntar.

Den digitala infrastrukturen ska vidareutvecklas till välfungerande i hela kommunen. Vi ska även värna om den lokala livsmedelsförsörjningen och beakta klimataspekter. En framgångsrik samhällsplanering ger möjligheter till positiva förändringar samtidigt som hänsyn tas till allmänna och enskilda intressen.

Landsbygdsutveckling

Munkedals kommun är i sin helhet en landsbygdskommun. Det innebär att en stor del av den utveckling som sker inom kommunen kan klassas som landsbygdsutveckling. Den frihet som livet på landsbygden medför är för

många en drivkraft för att flytta till kommunen. För att Munkedals kommun ska fortsätta utvecklas så behövs goda förutsättningarna för ett hållbart liv på landsbygden. Landsbygden ska erbjuda varierade möjligheter till naturnära boenden samt vara attraktiv och tillåtande för både boende och företagare.

Till stor del sker kommunens planerade landsbygdsutveckling i och i närhet till de fyra samhällsområdena, Munkedal, Dingle, Hällevadsholm och Hedekas. Där är tillgången till service och handel som bäst. Förutsättningarna för att bosätta sig och verka även i andra delar av kommunens landsbygd ska också vara goda. Detta åstadkoms genom tillgång till service samt infrastruktur, både fysisk och digital.

I riktning mot kommunens vision och övergripande mål

Kommunfullmäktige har beslutat att anta följande vision (KF 2023-02-27 § 7) för perioden 2024 - 2040:

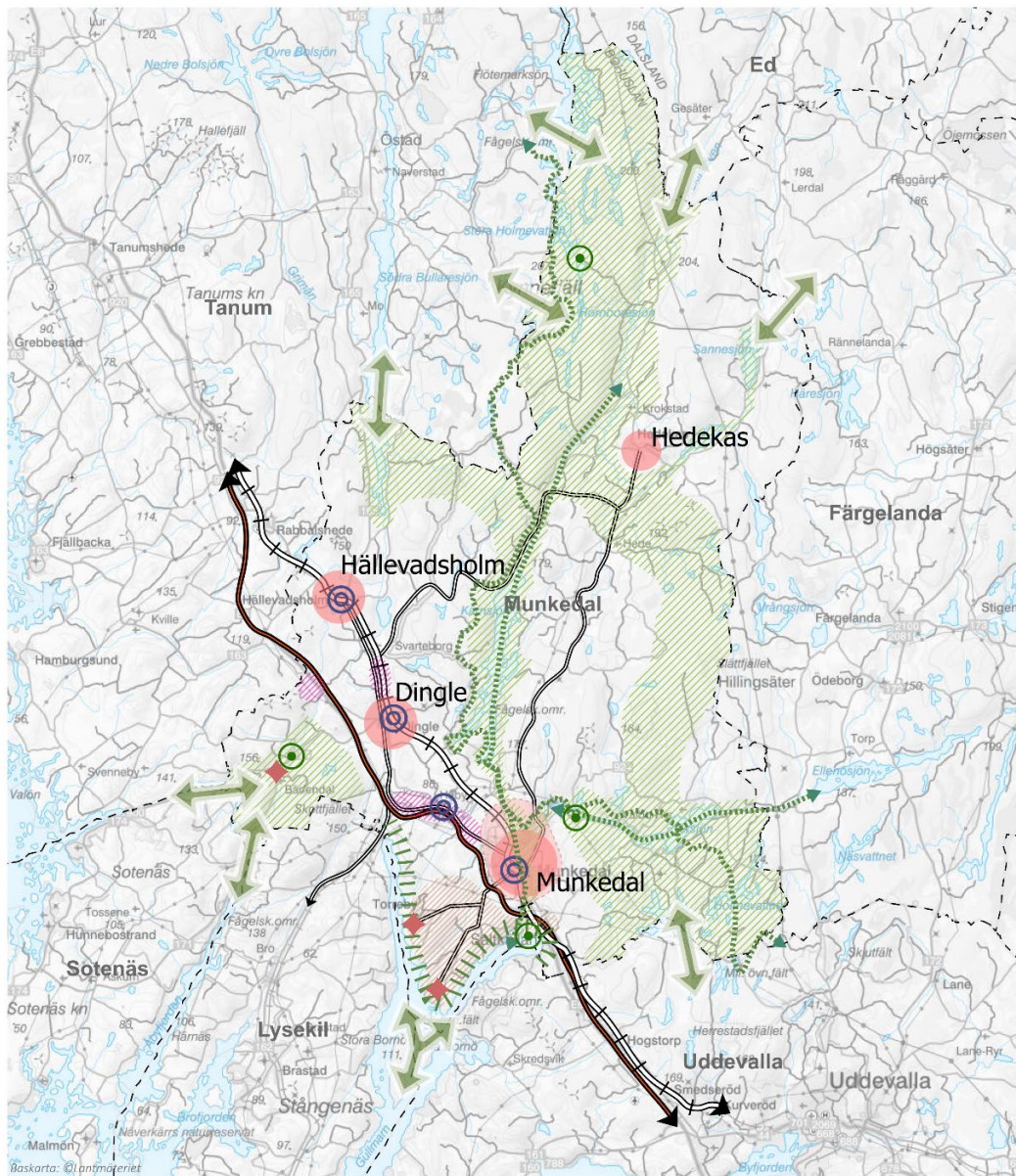
Munkedal – mer av livet

Vi är en aktiv kommun med engagerade invånare. Vi skapar goda förutsättningar för våra invånare, vårt näringsliv och vårt föreningsliv.

Tillsammans formar vi en hållbar framtid. Här kan vi

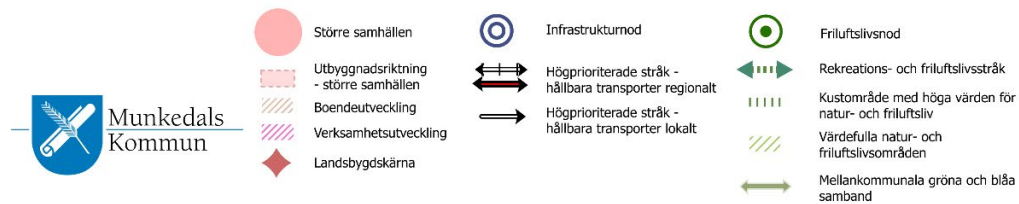
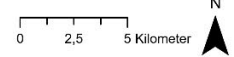
- känna oss välkomna och delaktiga
- skapa förutsättningar för kreativitet, aktiviteter och upplevelser
- känna trygghet och trivas med livet

Utvecklingsinriktning

Munkedals översiktsplan 2040 Samrådshandling

Utvecklingsinriktning

Figur 4.1. Utvecklingsinriktningskarta för Munkedals kommun. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Bebyggelsestruktur

Figur 4.2. Bebyggelsestrukturen är indelad i fem kategorier.

Större samhällen

De fyra tätorterna Hällevadsholm, Dingle, Munkedal och Hedekas ska alla utgöra viktiga servicenoder och mötesplatser. Munkedal är kommunens centralort. I Munkedal, Dingle och Hällevadsholm finns goda förutsättningar för hållbart resande och tillväxt utifrån attraktiva boenden med god tillgänglighet. Hedekas med omnejd har andra förutsättningar att utvecklas utifrån höga natur- och friluftskvaliteter, som också har potential att locka till inflyttning.

Målsättningen är att tillväxt ska möjliggöra en fortsatt god tillgång på service i alla fyra orterna, där förskolor, skolor för de lägre åldrarna, boenden för äldre och varuförsörjning ska finnas inom räckhåll.

Utbyggnadsriktning – större samhällen

Utvecklingen i Hällevadsholm, Dingle och Hedekas möjliggörs främst genom förtätning och utveckling i nära anslutning till tätortscentrum. Landskapets struktur kring centralorten Munkedal medför att framtida bebyggelseutveckling utanför befintlig tätort främst bör ske i en nordlig utbyggnadsriktning. Söderut begränsar motorvägen tätortens utveckling men norrut skapar befintlig transportinfrastruktur gynnsamma förutsättningar för tätortsutveckling.

Boendeutveckling

Utveckling av nya bostäder med tillhörande mångfunktionell samhällsbyggnad kan ske på många ställen i kommunen, även utanför tätorterna. På Tungenäset finns en särskild potential av stark tillväxt med fokus på attraktivt boende. Planering bör därför ske för att skapa välfungerande Ortsstrukturer med utrymme för förskola, fritidsaktiviteter, kommunalteknisk service och liknande.

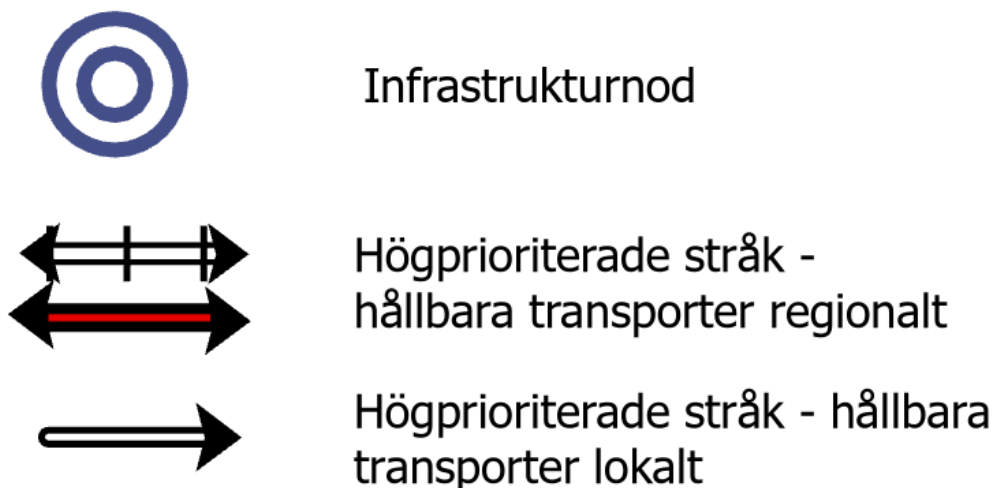
Verksamhetsutveckling

Verksamheter som är skrymmande, genererar mycket transporter eller på annat sätt är störande bör i första hand lokaliseras i närheten av de större kommunikationsstråken som E6 och Bohusbanan. Inom utpekade områden för verksamhetsutveckling finns god potential till att hantera detta.

Landsbygdskärna

Vid Bärfendal, Gårvik och Torreby finns målpunkter på landsbygden med potential till tillväxt gällande besöksnäring, boende och/eller småföretag. Dessa bör stärkas för att gynna landsbygdens serviceunderlag och arbetstillfällen.

Infrastruktur

Figur 4.3. Infrastrukturen är uppdelad i tre kategorier.

Infrastrukturnod

Kommunens viktigaste transportnoder kopplas till Bohusbanans hållplatslägen och trafikplatsläget i Håby vid E6. Där bör fortsatt utveckling av service och

tillgänglighet ske. Håby har ur ett regionalt perspektiv goda förutsättningar för tillväxt i ett mycket strategiskt läge.

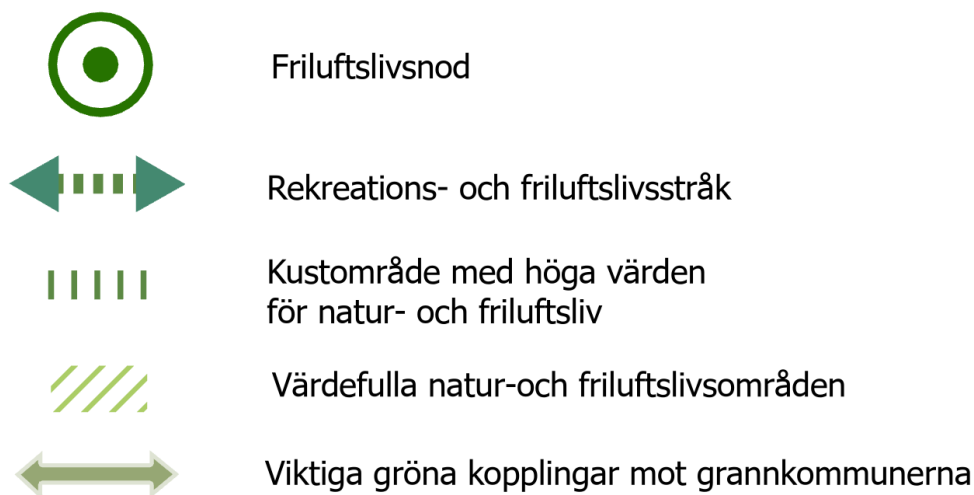
Högprioriterade stråk – hållbara transporter regionalt

Väg E6 och järnvägen Bohusbanan är kommunens viktigaste transportstråk. En fortsatt utveckling av Bohusbanan och dess trafikering samt hållplatslägen är viktigt för en hållbar tillväxt i kommunen. Passager tvärs transportstråken för både människor och djur är viktiga men bör vara planskilda av både tillgänglighets- och säkerhetsskäl. En kontinuerlig dialog med staten bör fortgå gällande denna infrastruktur.

Högprioriterat stråk – hållbara transporter lokalt

Vägnätet som binder samman tätorter och större målpunkter bör utvecklas med avseende på hållbart resande. Dessa vägar bör ha en standard som gör det möjligt och attraktivt att cykla, åka kollektivt eller andra hållbara transportmedel längre sträckor. Möjligheten till utbyggnad av trygga hållplatslägen, laddinfrastruktur, pendelparkeringar, cykelparkeringar och gång- och cykelvägar bör därför ses över kontinuerligt.

Grön- och blåstruktur

Figur 4.4. Grön- och blåstrukturen är indelad i fem kategorier.

Friluftslivsnod

Utpekade noder markerar platser eller områden som är strategiskt viktiga för att nå ut i viktiga grön- och blåområden eller för att utveckla besöksnäring inklusive båtutrustning kopplat till kommunens naturvärden och kust. En god tillgänglighet bör eftersträvas till dessa noder.

Rekreations- och friluftslivsstråk

Utpekade vattendrag, väg eller vandringsled är av stor betydelse för utveckling av rekreation och friluftsliv samt besöksnäring kopplat till detta. De gröna och blå värdena och sambanden ska värnas i dessa stråk. Värdena kan vara kopplade till många olika typer av ekosystemtjänster, såsom rekreation, biologisk mångfald, folkhälsa och kulturvärden.

Kustområde med höga värden för natur- och friluftsliv

Området närmast kusten hyser särskilda värden för natur- och friluftsliv och en stor del av kustområdet omfattas av flera områdesskydd enligt miljöbalken. Samtidigt är just kustområdet en attraktiv plats för bostadsutveckling. Vid utveckling i området närmast havet behövs hänsyn till tillgänglighet, landskapsbild och biologisk mångfald.

Värdefulla natur- och friluftslivsområden

Kommunens värdefulla naturmarker är viktiga både för biologisk mångfald och som en tillgång för invånarnas rekreation. Även inom dessa områden förekommer bostäder, verksamheter, vägar och friluftsliv och annan markanvändning som ska fortgå, men huvudfokus bör vara hänsyn till både vattenbaserade och gröna värden. Inom dessa områden är det särskilt viktigt att inte skära av de inbördes gröna sambanden och spridningskorridorer för växter och djur.

Mellankommunala gröna samband

Flera av de värdefulla naturmarkerna sträcker sig vidare över kommungränserna och bör utvecklas och bevaras i ett sammanhang i nära dialog med berörda kommuner.

5 Mark- och vattenanvändning

Mark- och vattenanvändningen omfattar hela kommunen och redovisar grunddragen för hur Munkedals kommun planerar att använda mark- och vattenområden.

Kommunens föreslagna ställningstaganden för mark- och vattenanvändning har delats upp i tre olika nivåer i översiktsplanen. Nedan presenteras hur dessa tre typer av ställningstaganden skiljer sig åt och hur de bör läsas tillsammans för att få en heltäckande bild av kommunens samlade ställningstaganden för mark- och vattenanvändningen.

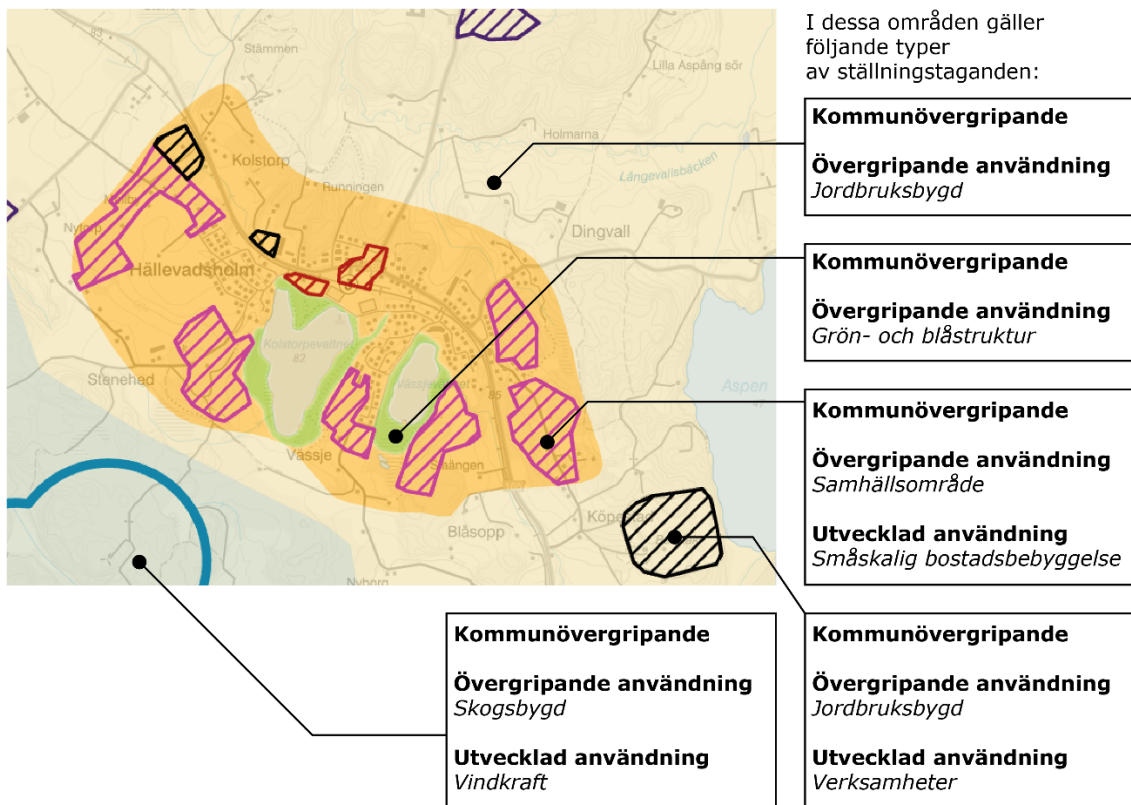
För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- **Kommunövergripande ställningstaganden**

Dessa ställningstaganden gäller över hela kommunens yta. De gäller tillsammans med ställningstaganden för berörd *övergripande användning* och, på platser där utvecklad användning är utpekad i kartan, även tillsammans med ställningstaganden för berörd kategori av *utvecklad användning*. De kommunövergripande ställningstagandena har grupperats under ett antal tematiska rubriker men gäller i alla relevanta sammanhang för både pågående användning och utvecklingsplaner.
- **Övergripande användning**

Planeringsprinciper för olika typer av övergripande mark- och vattenanvändning som kommunytan är indelad i. Till denna nivå finns ställningstaganden som kan skilja sig åt något beroende på om området klassats som exempelvis jordbruksbygd, kustvatten eller etablerat samhällsområde. Även grönstruktur som är viktig att bevara eller stärka i samband med närliggande samhällsutveckling har pekats ut (med grönstruktur menas sammanhängande gröna områden och stråk). Ställningstagandena utgör stöd för både pågående användning och utvecklingsplaner.
- **Utvecklad användning**

En mer detaljerad nivå som används där kommunen ser behov av att precisera ställningstagandena och avgränsa markanspråket till specifika geografiska områden samt en angiven riktning för utvecklingen (se exempel i bild nedan samt i kartor för mark- och vattenanvändning). På denna skalnivå har i kartan pekats ut ytor där det finns en vilja till ändrad eller fortsatt utvecklad mark- och vattenanvändning. Det kan handla om förslag till nya bostads- eller verksamhetsområden men också exempelvis centrumutveckling i befintliga samhällsområden.

Figur 5.1. Ställningstagandena kopplade till mark- och vattenanvändningskartan är indelade i tre nivåer, som exemplifieras i utsnittet för Hällevadsholm ovan. Specifika platser kan ha ställningstaganden i antingen två eller tre nivåer. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Kommunövergripande ställningstaganden

I den här delen av översiktsplanen finns ställningstaganden som gäller för hela kommunen. För att göra det enklare att hitta bland ställningstagandena har de delats upp under rubriker efter deras huvudnytta. Oavsett rubrik ska de beaktas i alla tillämpliga sammanhang. För att få en helhetsbild över vad som gäller i kommunen behöver alla de kommunövergripande ställningstagandena beaktas.

Tillväxt och näringslivsutveckling

Tillväxt genom fler invånare eftersträvas. Kommunen vill erbjuda goda förutsättningar för ett brett företagsutbud. Olika verksamheter har vitt skilda behov där vissa kopplas till läge, markförhållanden, samordning, tillgänglighet och service, något som översiktsplaneringen kan bidra till. Transportintensiva företag behöver generellt god tillgång till E6an och Bohusbanan, medan företag inom besöksnäringen snarare behöver tillgång till varierad natur och

attraktiva strandområden, gång- och cykelvägar, friluftslivsstrukturer och välfungerande angöringsplatser. Ställningstagandena för näringslivsutveckling syftar till att skapa möjlighet till attraktiva etableringar och verksamhetsutveckling utan att dessa medför negativ påverkan på omgivningen.

- En god plan- och markberedskap ska eftersträvas för att kunna tillgodose företagsetableringar i kommunens strategiska lägen, i dialog med kommunens företagareföreningar.
- En god digital infrastruktur, såsom bredbandsnät, ska eftersträvas i hela kommunen för att gynna inflyttning, nyetableringar och resurseffektiva arbetssätt.
- Verksamheter som inte är störande för omgivningen bör i hög grad integreras i den mångfunktionella bebyggelsen både i tätorter och mindre samhällen. Exempelvis service, kontor och detaljhandel.
- Kommunen är positiv till att befintliga bergtäkter eller liknande omvandlas till exempelvis verksamhetsområden alternativt utvecklas till tillgängliga rekreationsområden efter att miljötillståndet kopplat till bergtäktsverksamheten löper ut eller vid önskemål om tidigare avvecklande av befintlig verksamhet.
- Transportintensiva verksamhets- eller industrietableringar utanför utpekade industri- och verksamhetsområden bör lokaliseras i närhet av väg E6 och järnvägsnätet för att i första hand nyttja transportnät med tillräcklig kapacitet samt för att enklare kunna samordna teknisk service.
- Industriutveckling ska ske med hänsyn till kommunens kraftigt kuperade landskap.
- Besöksnäringen ska ges goda förutsättningar för utveckling. När det gäller campinganläggningar bör i första hand befintliga och planlagda områden vidareutvecklas.
- Det är viktigt att lämpliga lokaler och tillgängliga ytor kan erbjudas för kultur- och föreningsliv av olika art och omfattning.
- Kommunens näringslivsstrategi ska vara vägledande vid planering, förhandsbesked, bygglovsbesked och andra beslut som kan påverka kommunens näringslivsutveckling.

Delaktighet och tillgänglighet

Alla kommunens invånare ska ges möjlighet att påverka sin vardag och vara delaktiga i viktiga förändringar som sker i närmiljön. För det krävs ständigt pågående dialog om de frågor som berör oss i vårt samhälle samt god tillgänglighet både digitalt och fysiskt. Kommunen arbetar för att utforma den fysiska miljön utifrån ett barnperspektiv med ambitionen att skapa en god bebyggd miljö, där barns intressen och rätt att ha synpunkter möjliggörs. Att skapa bättre förutsättningar för barn och ungas självständiga mobilitet är en viktig del i kommunens framtida arbete.

- Behov utifrån jämställdhet, jämlikhet, trygghet, funktionsvariation, integrationsaspekter och barnperspektiv ska beaktas vid bebyggelseplanering. Det ska finnas möjlighet till ett gott liv i alla kommundelar oavsett kön, ålder, inkomstnivå, kulturell bakgrund etc.
- Barnperspektivet ska beaktas särskilt vid infrastrukturplanering inom kommunen.
- Kommunen bör aktivt inkludera barn och unga vid utveckling av offentliga miljöer, skolor, idrottsanläggningar och liknande. Därigenom skapas delaktighet i samhällets utveckling och förståelsen ökar om närmiljöns kvaliteter och utvecklingsbehov samt barnens behov.
- Parallellt med utvecklandet av ändamålsenliga anläggningar för föreningslivet är det av vikt att barn och unga ges förutsättningar till spontan aktivitet i och kring sitt bostadsområde. De ska även kunna ta sig till dessa ytor i närområdet på ett tryggt och säkert sätt.
- Bra gång- och cykelvägar till skolor är viktiga för att fler barn ska kunna ta sig till skolan själva på ett tryggt och säkert sätt. Det är också en viktig del i utveckling av hållbart och självständigt resande för kommunens yngre generationer.

Gestaltad och hälsosam livsmiljö

Många olika aspekter påverkar vår livsmiljö. Den fysiska planeringen kan bidra genom att värna om värden som är viktiga för oss, genom att bygga strukturer som underlättar vardagslivet och undviker konflikter mellan boende och ohälsosamma miljöer. Men också genom att lägga grund för nya väl gestaltade och inkluderande platser att vistas och mötas på.

Kulturarv och kulturmiljö

De äldsta spåren av boplatser i Munkedals kommun är omkring 11 000 år gamla. Kommunens kulturhistoria är således lång och kommunen har ett stort antal kulturmiljöer som är viktiga ur både ett lokalt och nationellt perspektiv.

- Bebyggelseutveckling inom kommunen ska ske på ett sätt så att den kulturhistoriska miljön inte förvanskas och kulturmiljöer ska i så stor utsträckning som möjligt tillgängliggöras för allmänheten.
- Kommunens kulturmiljöprogram ska vara vägledande vid planering, förhandsbesked, bygglovsbesked och andra beslut som kan påverka kulturmiljön.
- Kulturmiljöer och kulturarv samt områden med rika ansamlingar eller unika fornlämningar ska ses som en tillgång och bör utvecklas och tillgängliggöras som lokala besöksmål och för turism.
- Hänsyn bör tas till den gröna kulturhistorien i form av exempelvis alléer, murar, kyrkogårdar och fornlämningar.
- Kommunen bör arbeta kontinuerligt med att inventera bebyggda miljöer för att öka kunskapsunderlaget kring kulturhistoriskt värdefull bebyggelse

- Kommunen värnar om och värdesätter hembygdsföreningar och verkar för att dessa ska få förutsättningar att utvecklas i syfte att sprida kunskap och engagemang kring lokal historia och tradition.
- I detaljplaneprocesser för tillkommande bebyggelse inom eller i anslutning till riksintresse för kulturmiljövård, exempelvis inom Bärfendal, behövs fördjupad undersökning avseende områdets kulturmiljövärden samt vilka hänsyn som behöver tas. Detta för att undvika risk för påtaglig skada på riksintresset.

Arkitektur och gestaltning

En god utformning med stor omsorg kring arkitektur bidrar till trivsel och mervärde för kommunens invånare, verksamma och besökare. Genom att ta ett helhetsgrepp kring gestaltning av byggnader och landskap skapas goda förutsättningar till bibehållen och stärkt gestaltad identitet för respektive sammanhang. En omhändertagen miljö får människor att i större utsträckning bry sig om och engagera sig i sin närmiljö.

- Vid större förändringar i den byggda miljön ska gestaltning vara en viktig aspekt.
- Att bevara, utveckla och komplettera befintliga byggnader och platser i stället för att riva och bygga nytt bidrar till att skapa variation och identitet.
- Arkitekturen ska vara hållbar över tid. Med god kvalitet och hållbara materialval kan livslängden och flexibiliteten i de fysiska miljöerna öka.
- I tätorternas centrala delar samt vid dess infarter bör utformning ges extra omtanke för att skapa tydliga centrum och entrépunkter.
- I områden med kultur- och landskapsvärden bör ny exploatering anpassas till landskapet och befintlig bebyggelse avseende placering, volym, material och färgsättning.
- Kommunen välkomnar olika typer av arkitekturstilar och en anpassning till omgivningen innebär inte ett hinder för nya innovativa lösningar.

Hälsosam och trivsam miljö

En livsmiljö som uppmuntrar till utomhusvistelse och rörelse i vardagen bidrar till bättre folkhälsa. Det är också viktigt att beakta sådant som kan påverka hälsan negativt och minimera sådana inslag i boendemiljöerna.

- Invånarna bör ha tillgång till grönområden ca 300 meter från sin bostad.
- Värdefull och skyddad natur bör synliggöras. Detta är för att locka människor att vistas i områdena samt att i pedagogiskt och kunskapshöjande syfte uppmuntra människor att nyttja området med respekt för dess unika värden.
- Kollektiv odling i urban miljö bör uppmuntras.
- Leder för vandring, cykling och ridning ska vidareutvecklas för rörligt friluftsliv och besöksnäring. Besöksmål ska ges möjlighet att utvecklas längs med lederna, samtidigt som känsliga miljöer skyddas för slitage.

Vandrings- och cykelleder sträcker sig över fastighets- och kommungränser. Utveckling av vandringsleder bygger därför på samverkan mellan olika aktörer så som markägare, kommuner, myndigheter, föreningar, turistorganisationer och företag.

- Kommunens friluftsplän ska vara vägledande vid planering, förhandsbesked, bygglovsbesked och andra beslut som kan påverka friluftslivsvärden.
- Bedömningen av vilket skyddsavstånd som är nödvändigt mellan djurhållning och bostäder ska göras utifrån lokala förhållanden. Hänsyn bör tas till exempelvis anläggningens storlek och lokalisering av stall/ladugård/gödselstack.
- Vid planering av nya bostäder, skolor och förskolor bör placering nära kraftledningar och transformatorstationer som ger förhöjda magnetfält undvikas. En utgångspunkt är att magnetfältsvärdena vid planering av sådan bebyggelse bör understiga 0,4 mikrottesla vid årsmedellast.
- Högriskområden för radon finns inom vissa delar av kommunen och det är viktigt att undersöka förekomsten av radon innan exploatering. Med radonsäkert byggande kan radongasen förhindras från att tränga in i byggnaderna.
- I samband med detaljplanering och lovprövning av områden inom 150 meter från transportleder för farligt gods, ska en riskbedömning utföras för att bedöma vilken användning som kan tillåtas.
- Utveckling inom potentiellt förorenade områden krävs utökade åtgärder vid efterföljande planering och lovgivning.
- Buller och luftföroreningar även under gällande riktvärden kan medföra negativ hälsopåverkan. Kommunen strävar efter att minska negativ påverkan på människors hälsa. Vid lokalisering av särskilda boenden och verksamheter för barn, äldre och andra känsliga grupper bör den samlade buller- och luftsituationen, både ute och inne, ingå som underlag för val av plats och utformning, i syfte att undvika onödiga störningar.

Resurshushållning och minskad klimatpåverkan

Ett hållbart transportsystem

Olika mänskliga aktiviteter påverkar klimatet, inte minst våra transporter. Munkedals kommun ska ha ett transportsystem som inriktat på att vara långsiktigt hållbart, utifrån såväl sociala och ekonomiska aspekter som klimat- och miljöaspekter. Därför är målsättningen ett fossilfritt, effektivt och tillgängligt transportsystem där en ökad andel gång-, cykel- och kollektivtrafik eftersträvas. Andra hållbara mobilitetslösningar bör också uppmuntras, inte minst som ett komplement för landsbygden.

Lysekilsbanan har inte haft någon järnvägstrafik på många år och har inte underhållits sedan 2018. Trafikverket utreder framtiden för järnvägssträckan. En eventuell permanent nedläggning av Lysekilsbanan öppnar för nya

användningsområden inom stråket. Munkedals kommun ser dock i nuläget positivt på att fortsatt möjliggöra och verka för att Lysekilsbanan kan nyttjas för järnvägstrafik.

- Kollektivtrafiken bör planeras med ett "hela resan-perspektiv", särskilt i anslutning till regional kollektivtrafik och mellan kommuner. Vidareutveckling av spårbunden trafikering uppmuntras.
- Det är viktigt att det i anslutning till järnvägsstationer finns pendelparkeringar och goda anslutningar med gång-, cykel- och kollektivtrafik till stationen för att främja ett ökat kollektivt resande för de som inte bor i direkt närhet till järnvägsstationen.
- Ett sammanhållet gång- och cykelnät bör utvecklas mellan närliggande tätorter och målpunkter. Redan befintliga delar bör ses över för en hög och jämn kvalitet.
- Pendelparkeringar i strategiska kollektivtrafiknära lägen med säkra cykelparkeringar och laddstationer för elbilar är viktigt för att öka kollektivtrafikresandet.
- Kommunen ska verka för hållbar turism vilket bland annat görs genom att väga in turisttrafiken vid val av prioriterade stråk för särskilda satsningar på förbättrat hållbart resande.
- Lysekilsbanans järnvägsbank ska reserveras som ett stråk för hållbar mobilitet och teknisk försörjning.

Resurshushållning

Den fysiska planeringen ska leda till en så effektiv resurshushållning som möjligt. Det innebär att både befintliga och tillkommande resurser, så som vägar och teknisk infrastruktur samt bebyggda miljöer, ska användas på ett sätt som gynnar så många som möjligt. Detta åstadkoms genom att lokalisera nybyggnation till där det redan finns infrastruktur att tillgå, men också genom att när det är möjligt bevara och återbruka byggnader och anläggningar i stället för att riva och bygga nytt. Därigenom kan vi också värna om kommunens naturresurser som innefattar allt från rent dricksvatten till artrika skogar. God resurshushållning är viktigt både ur ett hållbarhetsperspektiv och ett kommunalekonomiskt perspektiv.

- Mångfunktionella ytor och lokaler eftersträvas, som kan samutnyttjas mellan olika verksamheter. Detta gäller i synnerhet kommunens eget fastighetsbestånd.
- Tillkommande bebyggelse bör i första hand lokaliseras dit det finns befintlig infrastruktur, teknisk försörjning och service.
- Vid planläggning av bostadsområden ska behovet av olika bostadstyper beaktas för att möjliggöra önskvärda flyttkedjor.
- Kommunen uppmuntrar återbruk av byggnader och byggmaterial som bidrar till effektivare tillgång till och användning av befintliga resurser.

- Kommunen arbetar aktivt för att omvandla och/eller förtäta områden med ineffektivt markutnyttjande i strategiska lägen för att bidra till en bättre hushållning med markytor.
- Tillfällig användning som innebär att mark kan användas på ett meningsfullt sätt även innan den tas i anspråk för den långsiktiga användningen är ofta ett bra sätt att arbeta med platsmarknadsföring och tillfälliga eller flyttbara enklare etableringar.
- Befintliga grus- och bergtäkter ska ges möjlighet att utvecklas.

Förnyelsebar energiproduktion

Klimatfrågan driver den digitala utvecklingen och elektrifieringen av transport- och industrisektorerna. Sammantaget innebär detta en ökad efterfrågan på el nationellt där varje kommun behöver bidra utifrån sina förutsättningar. Generellt ska fossilbunden energiproduktion fasas ut till förmån för förnyelsebar. I kommunens klimat- och miljöstrategi finns liknande mål som bland annat säger att kommunens energiförsörjning ska vara trygg, säker och miljöanpassad.

- Grupper av vindkraftverk kan prövas i de områden som är utpekade för vindkraftsutbyggnad i översiktsplanens karta. Inom övriga områden kan i stället lämpligheten för enstaka mindre verk av typen gårdskraftverk prövas.
- Solenergiutbyggnad ska främjas generellt, både på mark- och takytor. Redan ianspråktagna ytor såsom redan hårdgjorda markytor och takytor kan med fördel nyttjas. Hänsyn bör tas till landskapsbild och biologisk mångfald vid avvägningar. I de kulturhistoriskt inventerade områdena och i övrigt utpekade miljöer av kulturhistoriskt intresse ska en särskild bedömning göras av påverkan på såväl byggnad som omgivningens utpekade värden.
- I syfte att utöka elförsörjningskapaciteten inom kommunen och länet är kommunen positiva till att utreda kapacitetshöjande åtgärder i befintliga ledningsgator alternativt att nya regionala ledningsdragningar utreds i samråd med kommunen.
- Vid planläggning och större nyetableringar som kan föranleda elnätutbyggnad, samt när befintliga kraftledningar kan vara berörda, avser kommunen att ha en tidig dialog (innan samråd) med berörd nätägare. Detta med hänsyn till de omfattande tillståndsprocesserna vid ny- och ombyggnation av kraftledningar.

Areella näringar

Jordbruket är en av kommunens viktigaste näringsgrenar. Det är också en näring som i många fall utgör en förutsättning för värden inom andra intresseområden, som bibehållande av öppna värdefulla odlingslandskap och betning av hagmarker. Jordbruksmarkernas fortsatta brukande är av väsentlig betydelse för kommunens livsmedelsproduktion samt jordbrukets fortsatta positiva miljöeffekter så som lagring av kol, hållbar produktion och biologisk

mångfald. Med framtida klimatförändringar kommer jordbruket att behöva anpassas till ett nytt klimat. Detta är även en aspekt att väga in vid kommande exploateringar, där åkermark som idag värderas lågt i framtiden kan ha ett högre värde för försörjningen utifrån att de inte ligger inom lågpunkter med risk för översvämning, eller i områden med identifierade värmezoner där risk för torka finns.

Skogsbruket är även den en viktig näringsgren inom kommunen och den har också betydelse utifrån lokal hydrologi, luftkvalitet, bullerdämpning och för biologisk mångfald. Det kulturarv som återfinns i dagens skogsmark har tillkommit genom äldre generationers verksamheter och påverkan av marken. De traditionella sätten att bruka skogen var länge skonsamma mot miljöerna vilket har lett till att ett unikt kulturlandskap har skapats och bevarats. Avverkning och igenväxning av skogen är tillsammans de största hoten mot rödlistade arter i Sverige enligt naturskyddsföreningen. Ett långsiktigt hållbart skogsbruk med skog under tillväxt är även viktigt för att skogen ska fortsätta fungera som kolsänka.

- Kommunen uppmuntrar till hållbart jordbruk genom att underlätta för lokal produktion, ekologiska metoder och frigående djur i landskapet. Småskaligt jordbruk uppmuntras att via exempelvis gårdsbutiker sälja det lokalproducerade och locka till besöksnäring.
- Det är viktigt att det finns platser möjliga för försäljning av lokalt producerade varor eller liknande i alla kommunens tätorter.
- Kommunen stödjer kollektiv odling i urban miljö.
- Större sammanhängande jordbruksmarksområden bör värnas, både för att möjliggöra ett långsiktigt brukande och för att bevara jordbrukslandskapets kulturella och sociala värden där landskapsbild- och upplevelseperspektivet är en viktig del. I dessa landskap är det en fördel om även delar av jordbruksmarken med lägre klassning enligt kommunens jordbruksmarksanalys bevaras.
- Kommunen ser positivt på återställandet av våtmarker och öppen avvattnings för att förbättra brukandet av jordbruksmarker i miljöer som drabbas av ökad nederbörd och vattenbrist. Det är viktigt att en mångfald av åkermarker upprätthålls, oavsett brukningsvärde, för att kunna utveckla olika typer av produktion i ett förändrat klimat.
- Vid exploatering av brukningsvärd jordbruksmark, oavsett klassning enligt kommunens jordbruksmarksanalys, ska miljöbalkens krav på redovisning av väsentligt samhällsintresse och alternativ lokalisering uppfyllas.
- Vid exploatering inom områden som kan tänkas utgöra brukningsvärd jordbruksmark men inte finns utpekade i kommunens jordbruksmarksanalys ska en individuell bedömning av markens brukningsvärde genomföras.
- Jordbruksföretagens utveckling är viktig för kommunen och deras långsiktiga utvecklingsbehov bör prioriteras.

- Ny bebyggelse bör inte försvåra möjligheten att driva rationellt jordbruk och skogsbruk för omgivande mark. Fragmentering undviks genom god planering av tillkommande bebyggelse och infrastruktur.
- Skog- och naturområden i närhet av tätorterna har höga sociala värden vilka behöver beaktas genom exempelvis försiktigt skogsbruk som tar hänsyn till friluftsliv och rekreation.
- I den mån man kan stärka förutsättningarna och understödja olika kombinationsverksamheter, till exempel inom besöksnäringen, ser kommunen positivt på det.
- Skogsbruket bör sträva efter ett lokalt varierande skogsbestånd då en monoton skog är mer stormkänslig och har sämre motståndskraft mot skadeinsekter, vilka förväntas öka vid ett förändrat klimat.
- Torvmarker är stora kollager och med hjälp av skydd och restaurering av dessa områden så bevaras stora kolsänkor. Exploatering inom torv- och våtmarker bör därför i möjligaste mån undvikas.
- Vid bedömning av lämpligheten för byggande på jordbruksmark bör en fördjupad kvalitativ analys genomföras som ett komplement till kommunens övergripande klassning av jordbruksmarken. För denna analys kan kommunens jordbruksmarksanalys fungera som ett stöd.

Tryggt, säkert och klimatanpassat samhälle

Samhällsplanering i ett förändrat klimat

Munkedals kommun tillämpar försiktighetsprincipen vid bedömningar av klimatförändringars påverkan på risken för naturolyckor och andra klimatrisker inom kommunen. Kommunen följer rådande vägledning från Boverket, rekommendationer från Länsstyrelsen samt kunskapsläge från SMHI.

Munkedals kommun följer Länsstyrelsernas riktlinjer i "Stigande vatten" med avseende på hantering av översvämning från hav, sjöar samt vattendrag och planerar såväl framtida samhällsutveckling som skyddande av befintlig viktig samhällsstruktur utifrån fyra olika säkerhetsnivåer (röd, orange, gul och grön).

Säkerhetsnivå röd innebär att marken riskerar att översvämmas i samband med ett 100-årsflöde i vattendrag och sjöar eller vid en dimensionerande högvattenhändelse från havet i dagens klimat.

Säkerhetsnivå orange innebär att marken riskerar att översvämmas i samband med ett 200-årsflöde i vattendrag och sjöar eller vid en dimensionerande högvattenhändelse från havet i framtiden.

Säkerhetsnivå gul innebär att marken riskerar att översvämmas i samband med ett beräknat högsta flöde (BHF) i vattendrag och sjöar eller inte med

tillbörliga marginaler klarar en dimensionerande högvattenhändelse från havet i framtiden.

Säkerhetsnivå grön innebär att markens nivå överstiger nivån för ett beräknat högsta flöde i kombination med nivån för dimensionerande högvattenhändelse i såväl dagens som framtidens klimat, med tillbörlig säkerhetsmarginal.

- Analyser av framtida klimat och dess effekter utgår från SSP5-8,5 eller motsvarande. SSP5-8,5 är det högsta koldioxidscenariot och motsvarar en uppskattning av de konsekvenser som den globala uppvärmningen medför om inga åtgärder för att få ner koldioxidutsläppen vidtas. Det högsta scenariot används enligt försiktighetsprincipen.
- Vid all planering av samhällsutveckling ska ett långsiktigt tidsperspektiv tas i beaktande vid bedömning av markens lämplighet för ändamålet. Som utgångspunkt är detta tidsperspektiv 100 år in i framtiden, men vid viss typ av samhällsviktig strategisk samhällsutveckling bör en längre tidshorisont beaktas.
- Ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett klimatanpassat 100-årsregn.
- Risken för översvämning från ett klimatanpassat 100-årsregn bedöms i detaljplan och eventuella skyddsåtgärder säkerställs.
- I samband med detaljplanearbete i planer där större förändringar i markanvändning föreslås ska även effekten av ett kraftigare skyfall studeras motsvarande ett 500-årsregn. Det innebär en högre utredningsnivå än vad som vanligtvis används. Bebyggelse som bedöms som samhällsviktig verksamhet ges en högre säkerhetsnivå och planeras så att funktionen kan upprätthållas vid en översvämning.
- Framkomligheten till och från planområdet bedöms och ska vid behov säkerställas i dialog med Räddningstjänst.
- Kommunen avser att ta fram underlag för en dimensionerande högvattenhändelse från havet med tillbörliga säkerhetsmarginaler samt hur denna kan komma att förändras i framtiden. Kommunen följer det vetenskapliga kunskapsläget och uppdaterar nivåerna i samband med att ny kunskap bekräftas från IPCC eller SMHI.
- För områden med risk för klimatrelaterade skador på den byggda miljön önskar kommunen samverka med berörda fastighetsägare.
- För befintlig infrastruktur med risk för klimatrelaterade skador eller negativt påverkad framkomlighet på grund av skyfall eller stigande vatten önskar kommunen samverka med berörda huvudmän.
- Inför eventuell utveckling inom säkerhetsnivå röd ska kommunen ge sin syn på befintlig och ny bebyggelse inom säkerhetsnivån samt redovisa översiktligt vilka åtgärder som krävs på kort, medellång och lång sikt för att hantera översvämningensriskerna.
- Inför eventuell utveckling inom säkerhetsnivå orange krävs åtgärd innan marken kan anses lämplig för ny byggnation ur översvämningssperspektiv. Fördjupad utredning krävs.

- Inför eventuell utveckling inom säkerhetsnivå gul krävs detaljstudie för att säkerställa att marken är lämplig för byggnation ur översvämningsperspektiv eller om åtgärd krävs först.
- Inom säkerhetsnivå grön finns en bekräftad låg/obefintlig risk för översvämning från vattendraget, sjöar eller hav inom en överskådlig framtid. Marken kan anses lämplig för byggnation utifrån dessa klimatrisker utan fördjupade studier.
- Vid planering eller byggnation av särskilt värmekänsliga verksamheter som exempelvis äldreboende eller förskola samt offentliga mötesplatser ska, hänsyn tas till platsens förutsättningar för förstärkt värmestress i samband med varma dagar. Åtgärder kan bland annat vara att öka antalet skuggande träd, få in mer vatten genom exempelvis dammar samt anpassad utformning av byggnader.

Säkra och stabila markförhållanden

Munkedals kommun tillämpar försiktighetsprincipen vid bedömningar av risken för naturolyckor och hur denna kan påverkas av ett förändrat klimat. Kommunen följer rådande vägledning från Boverket, rekommendationer från Länsstyrelsen samt SGI. Redan idag finns områden med risker avseende markstabilitet i kommunen. I den pågående verksamheten arbetar Munkedals kommun aktivt med att arbeta bort bergtekniska och geotekniska säkerhetsrisker inom bebyggda områden.

- Kommunen avser att översiktligt kartlägga stabilitetssituationen för bebyggelse och anläggningar.
- Kommunen verkar för att stabilitetshöjande åtgärder genomförs utifrån perspektivet säkerhet och hälsa. Det innebär att kommunen ajourhåller en plan för att åtgärda instabila områden. Kommunen stödjer även privata fastighetsägare för att åtgärda mark som har för låg säkerhet mot stabilitetsbrott, till exempel genom handledning kring geotekniska frågor och genom att ansöka om statliga bidrag för att täcka kostnader för åtgärder på privat mark.
- Bygglov ges enbart för bebyggelse och anläggningar på mark som är lämpad för ändamålet. Detta påvisas bland annat genom att geoteknisk utredning visar att stabiliteten lägst uppfyller gällande krav för nybyggnation.
- Vid all planering av samhällsutveckling ska ett långsiktigt tidsperspektiv tas i beaktande vid bedömning av markens lämplighet för ändamålet.
- Innan antagande av en detaljplan ska geotekniska säkerhetsrisker säkerställas. Säkerställande kan ske genom plankarta och exploateringsavtal, där behov av åtgärder och restriktioner framgår. Stabilitetspåverkan av framtida kraftigare skyfall, erosion och grundvattenpåverkan till följd av klimatförändringar beaktas.

Samhällsplanering med hänsyn till totalförsvaret

För att kunna möta potentiella hot och risker som kan drabba Sveriges kommuner är det av stor vikt att skapa ett robust samhälle och skapa en trygg miljö för invånare att leva och verka i. Totalförsvaret spelar en central roll när det gäller att stärka motståndskraften och öka säkerheten i händelse av kris eller konflikt.

Totalförsvaret omfattar såväl militärt försvar som civilförsvar och inkluderar bland annat beredskapsåtgärder, skydd av infrastruktur, evakueringsrutiner, informationsdelning och utbildning. Genom att integrera totalförsvarets intressen i kommunens samhällsplanering kan en mer robust och trygg framtid skapas.

- Hänsyn till totalförsvarets intressen ska tas vid all fysisk planering och utveckling av den bebyggda miljön.
- Kommunen håller sig kontinuerligt uppdaterad om potentiella hot och risker som kan påverka samhället. Det innefattar bland annat naturkatastrofer, terrorhot, kriser och konflikter.
- Kommunen arbetar proaktivt och strategiskt för att minimera riskerna i händelse av hot- och krissituationer.
- Sårbara områden som kan kräva extra resurser bör kartläggas och utvecklas för att bli mer robusta och motståndskraftiga.
- För att möta totalförsvarets behov identifierar och utvärderar kommunen utvecklingsbehov gällande exempelvis vägnät, elnät, offentliga byggnader, skyddsrum samt andra relevanta utrymmen och kommunikationer.
- Kommunen verkar för att utveckla informationsdelning och utbildning för invånarna gällande totalförsvaret.
- Kommunen ser positivt på ett nära samarbete med berörda myndigheter och aktörer inom totalförsvaret, inklusive räddningstjänsten och Försvarsmakten, för att skapa ett robust och motståndskraftigt samhälle.

Andra säkerhetsaspekter

Utöver klimatrisker, stabilitetsförhållanden och totalförsvarsintressen finns risker för plötsliga händelser orsakade av mänskliga aktiviteter. Planering ska ske för att minska risken för exempelvis skador till följd av trafikolyckor, olyckor med explosiva ämnen, utsläpp av giftig gas och så vidare.

- Trafiksäkerhet är alltid en viktig aspekt vid planläggning eller bygglov samt vid utformning av tätortsmiljöer.

Som grund för lämplig lokalisering och eventuella åtgärder ska en riskbedömning göras vid:

- lokalisering av nya verksamheter som bedöms utgöra ett riskobjekt, exempelvis bränslestation eller dammbyggnad.

- lokalisering av ett skyddsobjekt, exempelvis vårdinrättning, skola, förskola eller vattentäkt.
- planläggning för ny markanvändning inom influensområdet av ett befintligt riskobjekt.
- planläggning eller bygglov inom 150 meter från en transportled för farligt gods.

Ekologisk hållbarhet och rent vatten

Munkedals kommun är känd för sin rika natur och varierande landskap. Här finns höga natur- och upplevelsevärden som lockar både turister och erbjuder höga boendekvaliteter för kommuninvånarna. De blågröna infrastrukturerna i kommunen bidrar till en levande natur med fungerande ekosystem. Tillgång till rent vatten är väsentligt för att långsiktigt trygga kommunens dricksvattenförsörjning. Ekosystemtjänster är de allra viktigaste nyttorna som vi får av naturen, mångfalden av dessa är till och med nödvändig för ett långsiktigt hållbart samhälle, både sett till invånarnas välbefinnande, försörjning, ekonomi och miljö.

- Kommunen värnar om befintliga sammanhängande grönområden samt att inte bryta gröna eller blå korridorer/samband. Kommunen bör också aktivt studera möjligheterna till att utveckla nya gröna samband.
- Kommunen arbetar aktivt för artrikedomen och biologisk mångfald inom befintliga gröna och blå miljöer så som parker, kommunägd skog och våtmarker. Påverkan på djurliv beaktas även vid utformning av belysning.
- Vid samhällsplanering bör multifunktionella lösningar övervägas, exempelvis vid dagvattenhantering, för att gynna biologisk mångfald och andra ekosystemtjänster.
- Det ska alltid göras en bedömning om en naturvärdesinventering behövs inför planläggning. Bedömningen ska motiveras och dokumenteras med stöd av sakkunniga och aktuella underlag.
- Kommunen tillämpar ett arbetssätt gällande naturvärden som bygger på hänsynshierarkin: undvik, minimera, restaurera och i sista hand kompensera.
- Samhällsutveckling ska inte bidra till negativ påverkan på områden med värden motsvarande Klass 1 enligt klassningen i kommunens naturvårdsprogram. Detta gäller såvida inte andra mycket angelägna allmänna intressen väger tyngre.
- Samhällsutveckling som kan bidra till negativ påverkan på områden med värden motsvarande Klass 2 enligt klassningen i kommunens naturvårdsprogram ska i möjligaste mån undvikas.
- Samhällsutveckling som kan bidra till negativ påverkan på områden med värden motsvarande Klass 3 enligt klassningen i kommunens naturvårdsprogram ska beaktas och viktas med hänsyn till allmänna och enskilda intressen. I de fall kommunen överväger att gå vidare med

utveckling inom området behöver förebyggande åtgärder samt kompensationsåtgärder avvägas med stöd av sakkunnig.

- I de fall bebyggda strukturer utgör barriärer som hindrar djur och växters spridning i landskapet behöver möjligheten att arbeta med exempelvis faunapassager och ledstråk utredas för att inte tappa viktig kontinuitet i den gröna infrastrukturen.
- Befintliga våtmarker med höga naturvärden bör skyddas från exploatering. Kommunen är positiv till anläggande av nya våtmarker och restaurering av vattendrag i syfte att öka biologisk mångfald, stärka ekosystemtjänster och stärka grön infrastruktur.
- För utveckling och planläggning i anslutning till utpekade Natura 2000-områden krävs utredningar för att säkerställa att inte föreslagen utveckling riskerar att skada utpekade värden eller skyddade arter kopplade till det specifika utpekade området.
- I detaljplaneprocesser för tillkommande bebyggelse inom eller i anslutning till riksintressanta områden ska särskild hänsyn tas till de utpekade riksintressanta värdena.
- Kommunen vill verka för förbättrade avloppslösningar. Områden runt sjöar och vattendrag som är särskilt belastade av närsaltsutsläpp ska prioriteras.
- Munkedals kommun pekar ut utveckling inom vattenskyddsområden. Utveckling ska i dessa fall vara förenlig med vattenskyddsområdets föreskrifter.
- En långsiktigt hållbar dagvattenhantering kräver att vattnet får ta plats. I första hand ska mängden dagvatten vid planering av tillkommande bebyggelse minimeras, exempelvis genom att minska andelen hårdgjord yta. Det dagvatten som ändå skapas behöver renas och fördröjas.
- Vattenfrågorna följer inte alltid plan- eller fastighetsgränser och måste därför ses som en strukturell förutsättning där en genomförbar och hållbar dagvattenhantering säkerställs inom ramen för detaljplaneprocessen.
- Aktuellt kommunalt styrdokument som behandlar dagvattenhantering ska vara vägledande vid planering, förhandsbesked, bygglovsbesked och andra beslut som innebär förändringar avseende dagvattenhantering.

Övergripande användning

Som ett komplement till de kommunövergripande ställningstagandena finns övergripande ställningstaganden/planeringsprinciper som är relevanta för vissa delar av kommunen, till exempel inom kustbygden eller jordbruksbygden. Kommunens yta har delats in i övergripande områden som dessa ställningstaganden kopplar mot. Områdesavgränsningarna redovisas i mark- och vattenanvändningskartan under rubrik "övergripande användning".

Skogsbygd

Skogsbygden består av stora sammanhängande skogsområden som i huvudsak tillhandahåller förutsättning för areella näringar i form av skogsbruk, men även besöksnäring, friluftsliv och energiproduktion i form av vindkraft. I Skogsbygden finns inslag av mindre byar och gles gårdsbebyggelse i anslutning till infrastrukturstråk. Skogen står för många ekosystemtjänster och hyser ofta höga naturvärden. Med ett aktivt arbete för att skapa ett varierande skogslandskap utifrån ålder, struktur och sammansättning, ökar förutsättningarna för resiliens, ekosystemtjänster och biologisk mångfald.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Munkedals kommun värnar om fortsatt landsbygdsutveckling och är generellt positiva till utveckling inom skogsbruksbygden.
- Fragmentering av stora sammanhängande skogsområden ska undvikas, för att skapa goda förutsättningar för skogsbruk, ekosystemtjänster och livsmiljöer för en biologisk mångfald. Planläggning och bygglov ska inte påtagligt försvåra möjligheterna till ett rationellt skogsbruk.
- Skogsbygden innehåller flera naturområden som är av väsentligt intresse för det rörliga friluftslivet och besöksnäringen, genom exempelvis vandringsleder, utsiktsberg, badsjöar. Här behöver dessa intressen beaktas och utveckling ske på naturens villkor där satsningar på naturvård, berikat friluftsliv samt ekoturism främjas.
- Skogsstigar har betydelse för att tillgängliggöra skogen för allmänheten. Vid utveckling som medför behov av nya skogsvägar för markåtkomst ska hänsyn tas till stigar och leder som visar på historiska rörelsemönster.
- Ny bebyggelse i skogsbygden kan med fördel lokaliseras till redan bebyggda stråk med närhet till befintlig infrastruktur. Möjlighet till en långsiktigt fungerande vatten- och avloppslösning ska också vägas in.

Stora opåverkade områden

Stora mark- och vattenområden, som inte alls eller endast obetydligt är påverkade av exploateringsföretag eller andra ingrepp i miljön ska enligt 3 kapitlet § 2 miljöbalken, så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt påverka områdenas karaktär.

Områdena är av regionalt intresse och viktiga för ekologiska funktioner och den biologiska mångfalden samt utgör områden för rekreation och friluftsliv. Genom de stora oexploaterade områdena får de ekologiska funktionerna i landskapet ett större sammanhang och bättre funktion genom att spridningssamband mellan olika värdekärnor upprätthålls.

Kynnefjäll, som är ett av kommunens utpekade stora opåverkade områden, är en högplatå som sträcker sig genom både Munkedals och Tanums kommun. Områdets landskap karaktäriseras av ett större platåområde där det finns

orörd vildmark med hållmarkskogar, ljunghedar, orörda myrar och vattendrag. På Kynnefjäll finns ett rikt fågelliv och topografin har gjort att arter som annars är vanligare längre norrut trivs här. Delar av området är utpekade som naturreservat och som Natura 2000 och största delen är utpekad som riksintresse för friluftsliv. Området bjuder på ett stort antal vandringsleder och fina fiskevatten. Inom området är det sparsamt med både vägar och bebyggelse. Kasebo fungerar som en viktig anslutningspunkt för vandring där det finns både fjällgård, vindskydd, grillplats och parkeringsplatser.

Herrestadsfjället är en högplatå som sträcker sig in i Uddevalla kommun. Det finns gott om sjöar och myrmark och en generell vildmarkskaraktär. Fågellivet är rikt främst kring mossområden. Större delen är utpekad som riksintresse för friluftsliv och en mindre del är skyddad som naturreservat och är riksintressant utifrån naturvård. I området finns många stigar och leder samt möjligheter till sportfiske. Bohusleden går igenom området ifrån Viksjön ned vidare in i Uddevalla kommun. Inom området finns sparsamt med bebyggelse och infrastruktur.

- Åtgärder i eller i anslutning till stora opåverkade områden bör begränsas om de riskerar att negativt påverka de kriterier som utgör grund för området.
- Vid nyetablering av större anläggningar och andra ingrepp i miljön ska alternativ lokalisering noga övervägas. Enstaka mindre företag eller bebyggelse kan sannolikt komma till stånd men den kumulativa effekten ska beaktas.

Tysta områden

Tysta områden definieras som områden där störande samhällsbuller understiger en ekvivalent ljudtrycksnivå av 30 dB(A) som en medelnivå under året. 30 dB(A) kan jämföras ungefär med en viskning på en meters håll. Som tysta områden pekades området kring Kynnefjäll samt Bredmossens naturreservat ut. De ingår alltså som en del i ett av kommunens stora opåverkade områden enligt ovan.

Ljud uppfattas som olika störande beroende på källan och individens känslighet, därav preciseringen att det är i stort sett full befrielse från störande samhällsbuller som avses. De tysta områdena är en viktig resurs för folkhälsan då de erbjuder en exklusiv möjlighet för närboende och andra besökare att kunna vistas utomhus i en helt bullerfri miljö. Tysta områden kommer med stor sannolikhet bli en bristvara i framtiden och redan idag kan områden av detta slag, helt fria från "samhällsbrus" betraktas som unika. Värdet ligger förutom denna tystnad i områdets orördhet.

- Tysta områden och deras närområde ska så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan innebära ett tillskott av samhällsbuller som förändrar upplevelsen av området som tyst och orört.

Jordbruksbygd

Jordbruksbygden består av både större sammanhängande öppna och brukade markområden som är en förutsättning för den karaktäristiska landskapsbilden. I jordbruksbygden finns ett påtagligt inslag av by-bildningar och bebyggelsestråk, där en stor del av bebyggelsen är kopplad till jordbruksverksamhet. Jordbruksbygdens landskap är en viktig grund för besöksnäring och rekreation genom exempelvis längre vandrings- och cykelleder.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Munkedals kommun värnar om fortsatt landsbygdsutveckling och är generellt positiva till utveckling inom jordbruksbygden.
- I jordbruksbygden värnas det öppna odlingslandskapet och upplevelsen av en sammanhållen historiskt förankrad bebyggelsestruktur.
- Byggnader bör utformas så att de harmonierar med kulturlandskapet samt byggnadstraditionen i området och som ett tillskott i kulturmiljön.
- I jordbrukslandskapet ska verksamheter ges möjlighet att utvecklas mot självförsörjning och ett fortsatt jordbruk och djurhållning som håller landskapet öppet.
- Ny bebyggelse i jordbruksbygden kan med fördel lokaliseras till redan bebyggda stråk med närhet till befintlig infrastruktur. Möjlighet till en långsiktigt fungerande vatten- och avloppslösning ska också vägas in.
- I Jordbruksbygden ska den rika biologiska mångfalden värnas. Värdet ligger generellt i ett varierat landskap med mindre skogsområden, åkerholmar, ängs- och betesmarker, vattendrag/sjöar, våtmarker etc.

Kustbygd

Kustbygden innehåller generellt höga natur- och kulturvärden med både sammanhängande strand- och skärgårdsområden som är tillgängliga för allmänheten och sammanhängande vackra landskapspartier. Hela kustbygden omfattas av ett eller flera riksintressen samt skydd enligt miljöbalken 7 kap. Bebyggelsen inom kustbygden är tät i vissa områden ofta i närheten av vattenmiljön. Inom delar av kustbygden finns ett högre bebyggelsestryck där kommunen vill möjliggöra för modernare fritidshus och främja en större andel permanentboende i attraktiva lägen.

Kustbygden är rik på friluftslivsmöjligheter såsom badplatser och vandringsstråk. Fisketurismen i kommunen är som störst i Örekilsälven som är känd för att vara en av södra Sveriges bästa laxfiskeälvar.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- För att öka tillgången till bostäder för åretruntboende i attraktiva lägen vill kommunen verka för en generell utveckling av befintliga fritidshusområden på ett sätt som möjliggör åretruntboende. Lösningar för vatten- och avlopp utreds och hanteras i omvandlingsområden.
- Placering och utformning av ny bebyggelse och infrastruktur anpassas för att minimera risken för skador på den bebyggda miljön till följd av stigande havsnivåer.
- Kommunen arbetar med att förtydliga ansvarsfördelningen för att anpassa befintlig bebyggelse och samhällsstrukturer som riskerar att drabbas av översvämning utifrån stigande havsnivåer. Kommunen bör utreda behov av åtgärder för att skydda bebyggelse och samhällsstrukturer.
- Lokalisering av ny bebyggelse behöver ske på ett sätt att det inte skadar områdets unika natur-, kultur- och friluftslivsintressen.
- Allmänhetens, djur- och växters tillgänglighet till strandområdet behöver värnas och lokalisering av ny bebyggelse hänvisas till redan bebyggda stråk och områden. Större sammanhängande oexploaterade områden ska värnas och utvecklas som natur- och friluftslivsområden.
- Höga krav bör ställas på avloppslösningar inom kustbygden för att minimera belastningen på Gullmarns vattenmiljö.
- Badplatser är viktiga mötesplatser och besöksmål i kustbygden och kan med fördel utvecklas med hög tillgänglighet och ett flersångsperspektiv.

Kustvatten

Gullmarn är kommunens kustvatten och är Sveriges enda tröskelfjord med ett unikt marint liv av riksintresse som skyddas av Natura 2000. Fjorden är mycket attraktiv för boende och besöksnäring i kustmiljö. Vattenmiljön med sina viktiga grundområden är bland annat påverkad av övergödning, syrefria bottnar och ett förändrat klimat vilket behöver beaktas vid framtida planering. Kommunen vill verka för att hålla föroreningsbelastningen i Gullmarn så låg som möjligt.

Munkedals hamn som är placerad långt in i Saltkälleffjorden har ett industrihistoriskt förflutet som hänger ihop med Munkedals bruk. Hamnområdet är anpassat för djupgående fartyg men utvecklades på 1970-talet. Området används idag mest för friluftssändamål där folk badar och fiskar.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Kustvattnet i Gullmarn är skyddat på grund av sina höga naturvärden vilket behöver beaktas vid utveckling på land och vatten.

- Då stora delar av kustvattnet ingår i ett skyddat område enligt miljöbalken är bedömningen att vattenbruk eller havsbaserad storskalig energiproduktion inte är lämpligt.
- Flytande bostäder bedöms inte som lämpligt inom kommunens kustvatten.
- Kommunens avsikt är att koncentrera utveckling av ny större småbåtshamnsverksamhet till området runt Munkedals hamn.
- Vid förtätning eller utveckling av befintliga hamnområden ska åtgärder som kan förbättra hamnens vattenmiljö och tillgänglighet studeras.
- Fritidsbåtar bör i första hand lokaliseras till befintliga gemensamma småbåtshamnar och marinor.
- Kommunen ska verka för att hav och skärgård är tillgängligt för allmänheten.

Etablerade samhällsområden

Kommunen har fyra samhällsområden som innehåller en tätare, mångfunktionell bebyggelsestruktur bestående av bostäder, verksamheter och service av olika slag tillsammans med grönytor, parker och fritidsändamål. Samhällsområdena fungerar som en servicefunktion och transportnod för omgivande landsbygd. Utgångsläget är en struktur där cirka hälften av kommunens invånare bor i tätorterna.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Den stora samhällsutvecklingen fram till år 2040 bör fokuseras till samhällsområdena för att säkra service-, handels- och kollektivtrafikunderlag i kommunen.
- Kommunen bör fortsätta arbetet med strategiska markförvärv och upprätthålla en god planberedskap som möjliggör nybyggnation inom samtliga samhällsområden.
- Varje samhällsområde ska utvecklas utifrån sina unika förutsättningar och behov.
- I samhällsområdenas centrala delar kan ny bebyggelse prövas i en något högre och tätare form än inom övriga delar.
- Vid utveckling av centrumområden ska kvalitativa mötesplatser säkerställas.
- Lämpligheten för förtätning och funktionsblandning ska utredas och eftersträvas i resurshushållningssyfte och för att bidra till en sammanhållen Ortsstruktur.
- Mångfunktionell och tätare bebyggelse med service, kontor och bostäder eftersträvas i tätorterna.
- Varierade boendeanternativ ska eftersträvas, både i upplåtelseformer, storlek och kostnad.

- Vid planering av bostäder ska behov av lokaler för skola, barnomsorg, vård, omsorg och socialt boende samt ytor för lek, utevistelse och närrekreation undersökas tidigt i processen.
- Grönområden och parker inom och mellan bostadsbebyggelsen ska värnas som ett viktigt komplement till den bebyggda miljön. Grönområden och parker i ett sammanhängande nätverk har stor betydelse som kommunens gröna infrastruktur och därför är det viktigt att dessa kopplingar inte bryts.
- Skogsområden inom och vid samhällsområdena är viktiga för närrekreation. Denna typ av skog bör skötas så att den lockar till besök och därmed används av kommunens invånare i rekreationssyfte.
- Planering och exploatering ska bidra till en god trafiksäkerhet och tillgänglighet för oskyddade trafikanter inom alla områden. Bebyggelseutveckling större än enstaka kompletteringar ska ha tillgång till säker gång- och cykelkoppling till viktiga målpunkter. Barn ska ha möjlighet att själva kunna ta sig till skolan på ett tryggt sätt genom säkra skolvägar.
- Storskaliga exploateringar av exempelvis verksamheter och sällanköpshandel ska hänvisas till befintliga och i översiktsplanen utpekade nya industri- och verksamhetsområden, i tätorternas ytterkanter och i anslutning till god transportinfrastruktur.

Munkedal samhällsområde

Munkedal är och planeras att fortsatt vara centralort samt primär transport- och servicenod i kommunen. Munkedal tätort har kvar sin prägel som bruksort öster om älven och som stationssamhälle på västra sidan, i det som idag är Munkedals centrum. Direkt väster om tätorten går motorvägen, som skapar möjligheter för effektiv regional trafik, men samtidigt utgör en tydlig barriär i landskapet och begränsar utveckling av tätorten västerut. Sambanden mellan service och strukturer i Håby och Munkedal samt området däremellan bör kunna utvecklas så att Håby på sikt blir en integrerad del av centralorten Munkedal.

Rakt igenom orten ringlar sig Örekilsälven i natursköna former. För att utveckla Munkedals tätort på ett hållbart sätt krävs en utveckling med särskilt stor omsorg om de unika naturvärden som finns i samhället. En hållbar utveckling i Munkedal innebär att Örekilsälven nyttjas som en tillgång och resurs i samhället både som tillgång utifrån biologisk mångfald och utifrån sociala, kulturella och rekreativa värden. Blå- och grönstråket ses som en stor tillgång till ortens karaktär och är ett värdefullt rekreativt stråk som kan utvecklas med fokus på rekreation, friluftsliv och klimatsäkring.

I Munkedal finns kommunens största underlag för service och handel samt en skola årskurs 7–9, två skolor f-6 och fem förskolor. Utvecklingen av Munkedals tätort bedöms kräva utbyggnad av både skol- och förskoleverksamheten. Placering av ny skola/förskola ska ske med hänsyn till

möjligheten för så många som möjligt att gå och cykla till anläggningen på ett tryggt sätt. Närheten till kvalitativa naturområden är en annan viktig parameter att ta hänsyn till. I översiktsplanen pekas flera områden med mångfunktionell bebyggelse ut där ovanstående kvaliteter kan tillgodoses.

Järnvägen och dess station i Munkedal har historiskt haft avgörande betydelse för ortens framväxt. För att fortsatt kunna erbjuda hållbara resor till och från Munkedal är det angeläget att behålla och utveckla resecentrum i centrala Munkedal. Tätorten förtätas för att stärka underlaget för befintliga kollektivtrafikstråk samtidigt som möjligheterna att ta sig till viktiga målpunkter med gång och cykel utvecklas.

Örekilsälvens vattenflöde ska beaktas vid planering av ny bebyggelse och infrastruktur. Klimatförändringarna medför ökade risker för översvämning vilket medför behov av utredning av skyddsåtgärder samt anpassad lokalisering av ny bebyggelse.

Byggande på jordbruksmark

För att utveckla Munkedals samhällsområde bedömer kommunen att det kommer behöva tas jordbruksmark i anspråk för samhällsutveckling i strategiska lägen. Generellt undviks att fragmentera stora sammanhängande ytor och enskilda ytor med högsta brukningsvärde. I många fall finns jordbruksmark inom utpekade utvecklingsområden där hänsyn behöver tas till dessa värden vid exploatering.

Strax söder om Munkedals centrum finns större sammanhängande utvecklingsområden för mångfunktionell bebyggelse, där jordbruksmark ingår inom utpekade områden. I första hand sker exploatering på ytor som inte utgörs av jordbruksmark men om det behövs för att skapa en god struktur i orten kan jordbruksmark komma att tas i anspråk för att utveckla ett väsentligt samhällsintresse.

Väster om centrum har områden för mångfunktionell bebyggelse pekats ut på jordbruksmark. Kommunen bedömer att det strategiska läget i anslutning till prioriterade infrastrukturstråk med god kollektivtrafik och gång- och cykelmöjligheter, service och befintlig bebyggelse motiverar detta.

Österut kan samhället utvecklas med mångfunktionell bebyggelse, med möjlighet till ökat serviceutbud med exempelvis skolutveckling som bidrar till att utveckla tätorten på ett hållbart sätt. Här motiveras ianspråktagande av jordbruksmark med att marken anses lämplig utifrån en hållbar samhällsstruktur. Ny bebyggelse här innebär en förtätning och vidarebyggnad av befintliga bostadsområden samt ny utveckling i centrumnära läge. Områden som pekas ut har goda gång- och cykelkopplingar mot Munkedals centrum.

Utvecklingen norrut som skulle ta jordbruksmark i anspråk motiveras utifrån kommunens ambition att stärka sambanden mellan Håby och Munkedal och bidra till en mer blandad bebyggelse med både verksamheter och bostäder. Längst norrut föreslås ett större sammanhängande område för småskalig bostadsbebyggelse. Detta område utvecklas med fördel med hänsyn till jordbruksmarkens värde som en tillgång till bostadsområdet.

Hedekas samhällsområde

Hedekas med småskaliga samhällsbildning invid Hajumsälvens dalgång bildar en nordlig utpost i tätortsstrukturen. Hedekas har viktiga pendlings samband norrut till Dals Eds- och österut mot Färgelanda kommun. Näringslivet präglas av byggrelaterad verksamhet med bland annat träindustrier. I direkt anslutning sydväst om samhället finns goda möjligheter till rekreation och friluftsliv. Samhället ligger också nära stora natur- och friluftslivsintressen på Kynnefjäll och Örekilsälven. Södra delen av tätortsområdet ligger inom riksintresseområde för naturvård och ingår i kulturmiljön kring Hajumsälven, utpekad som värdefull i kulturminnesvårdsprogrammet. Det öppna landskapet är av stort värde för kulturmiljön som helhet. Det är viktigt att utvecklingen inom Hedekas sker i samklang med det lokala frilufts- och föreningslivet.

Hedekas har ett stort upptagningsområde och är det närmsta lokala centrumet för många som bor på landsbygden runt Hedekas. Därför är det viktigt att kommunen underlättar och möjliggör etablering av samhällsservice i Hedekas, både i kommunal och privat regi. Förutsättningar för en stärkt centrumbildning finns där kommunen uppmuntrar utveckling med service, verksamheter och bostäder. Grönska, lekytor och skapandet av en social mötesplats hade bidragit till en utveckling av orten.

Bussförbindelsen mellan Munkedal och Hedekas är viktig för att erbjuda invånarna ett hållbart kollektivt transportmedel. Hedekas geografiska läge i utkanten av kommunen gör att bussförbindelser mot Färgelanda och Ed är av likvärdig betydelse. Det är av väsentlig betydelse att framför allt barn och unga som bor på gång- eller cykelavstånd till skolan i Hedekas kan ta sig dit på ett säkert sätt. Därför hade förbättring av gång- och cykelnätet längs i första hand de större vägarna mot skolan och centrum varit önskvärd. Avståndet mellan Hedekas och övriga tätorter gör att kommunen i första hand prioriterar utbyggnad av gång- och cykelnätet inom tätorten.

Byggande på jordbruksmark

I direkt anslutning till Hedekas samhällsområde finns stora sammanhängande jordbruksmarker med högt brukningsvärde och höga värden utifrån landskapsbilden. Därför har utvecklingen av tätorten koncentrerats till de allra mest centrala delarna för att undvika nya fristående områden på jordbruksmark. Utifrån denna princip föreslås ett område på brukningsvärd jordbruksmark som en del i Hedekas centrumutveckling, genom att planera för mångfunktionell bebyggelse direkt sydöst om den befintliga

fotbollsklubben med tillhörande fotbollsplan. Denna utveckling kan nyttja befintliga strukturer och avgränsas så att eventuell ny bebyggelse inte går längre österut än befintlig bebyggelse.

Dingle samhällsområde

Dingles centrala delar ligger i södra änden av en nord-sydlig dalgång med en bebyggelse som gradvis klättrar upp mot berget i öster, respektive breder ut sig på slätten söderut och västerut. Orten har under lång tid präglats av areella näringar och Hushållningssällskapetets lantbruksutbildning startade på orten för över hundra år sedan. Dinglegymnasiet drivs vidare som ett privat naturbruksgymnasium med utbildningar inom bland annat trädgård och djurvård. Numera, efter att flera ytkrävande och transportberoende verksamheter har utvecklats på orten, finns här även en industriell prägel. Grönstrukturen formas av närliggande skogsområden och av ett smalt vegetationsstråk genom samhället i nord-sydlig riktning på ömse sidor om Dinglebäcken. Promenadslingan runt Tose kulle utgör en viktig funktion för rekreation.

Bostadsutvecklingen i Dingle sker i första hand genom förtätning och utveckling av de centrala delarna men också genom att samhället utökas österut dit kommunen ser störst potential för en hållbar tillväxt, som inte skadar befintliga höga och karaktäristiska värden. Verksamhetsutvecklingen koncentreras runt befintliga områden där möjligheter finns för utveckling som nyttjar och även kan bidra till att utveckla befintlig infrastruktur. Vid planering och utbyggnad måste hänsyn tas till befintligt vattenskyddsområde.

Kommunen ser ett behov av förbättrade gång- och cykelvägar mot både Munkedal och Hällevadsholm då avstånden mellan tätorterna gör cykelpendling attraktivt.

Byggnad på jordbruksmark

I anslutning till Dingle finns stora sammanhängande jordbruksmarksområden med höga bruknings- och landskapsbildsvärden främst söder och väster om samhället. Åt detta håll föreslås viss bebyggelse på jordbruksmark, men enbart som utveckling av redan bebyggda områden, på ett sätt så att fragmentering av större sammanhängande arealer undviks.

Norrut innebär utvecklingen av ett befintligt verksamhetsområde att brukningsvärd jordbruksmark skulle behöva tas i anspråk. Detta verksamhetsområde ligger strategiskt bra till utifrån närhet till centrum samt infrastruktur med god kollektivtrafik, vilket motiverar denna prioritering. Västerut föreslås ett bostadsområde på jordbruksmark som utveckling av befintligt bostadsområde.

Hällevadsholm samhällsområde

Hällevadsholm har utvecklats som stationssamhälle kring de båda sjöarna i ett småkuperat skogbevuxet landskap. Samhällets grönstruktur präglas av omgivande skogsområden samt vegetation i anslutning till sjöarna Kolstorpevattnet och Vässjevattnet.

De två sjöarna utgör stora kvaliteter för såväl friluftsliv och rekreation som möjligheten till attraktivt boende. För Hällevadsholms framtida utveckling krävs en särskild varsamhet kring området runt sjöarna för att framgångsrikt utveckla både samhället runt dessa med attraktiva boendemöjligheter och ett utvecklat friluftsliv med allemansrättsligt tillgängligt vattenområde. Det är runt sjöarna som det finns stora boendekvaliteter, där kommunen vill satsa på att utveckla service, - kommunikations- och rekreationsnära boende. Utvecklingen måste ske med stor hänsyn till befintliga och utvecklingsbara kvaliteter kopplat till naturmiljö och friluftsliv. Vid utveckling i anslutning till samhällets sjöar och vattendrag behöver allmänhetens tillgång till vattnet särskilt beaktas med fokus på friluftsliv och rekreation, så som stigar och badplatser. Exploatering runt Vässjevattnet ska inte hindra att en framtida vandringsled runt Vässjevattnet tillskapas. Friluftsområdet runt Kolstorpevattnet är viktigt för rekreation och motion för boende på orten och bör utvecklas vidare.

I samhällets norra del är det nära till service och kommunikationer. Där ser kommunen mindre möjligheter till större sammanhängande utveckling, men uppmuntrar småskalig samhällsutveckling där så bedöms möjligt.

För Hällevadsholms fortsatta utveckling är det väsentligt att det finns möjligheter för utveckling och nyetablering av företag. Flera möjliga utvecklingsområden pekas ut i anslutning till samhällsområdet och det kan även vara lämpligt att förtäta och utveckla befintliga områden centralt. Beroende på verksamhetens karaktär kan det finnas möjlighet att i samma byggnad kombinera verksamheter på bottenplan med bostäder ovan.

Generellt behövs komplettering av gång- och cykelvägar inom tätorten. Det är av väsentlig betydelse att framför allt barn och ungdomar som bor på gång- eller cykelavstånd till skolan i Hällevadsholm kan ta sig dit på ett säkert sätt. Kommunen ser även ett behov av goda gång- och cykelvägar mot Dingle och Rabbalshede då avstånden mellan tätorterna gör cykelpendling till ett attraktivt transportmedel. För att öka säkerheten kring spårområdet som går genom samhället önskar kommunen att Trafikverket vidtar åtgärder för att säkerställa trygga och tillgängliga passager över spåret för oskyddade trafikanter.

Byggande på jordbruksmark

Inom samhällsområdet Hällevadsholm finns främst mindre och fragmenterade jordbruksmarksytor, men direkt norr/nordväst samt i sydväst finns större

sammanhängande jordbruksmarksområden med höga bruknings- och landskapsbildsvärden. I stor utsträckning kan utbyggnad inom utpekade utvecklingsområden anpassas så att brukningsvärd jordbruksmark undviks.

Runt Vässjevattnet finns dock jordbruksmark inom delar av utpekade områden för bostadsbebyggelse. I första hand bör exploatering ske på ytor som inte utgörs av jordbruksmark. Om det behövs för att skapa en god struktur inom området kan jordbruksmark komma att tas i anspråk för att utveckla bostäder, som är ett väsentligt samhällsintresse. Det finns också ett utpekad utvecklingsområde för tillväxt av befintligt verksamhetsområde där marken utgörs av brukningsvärd jordbruksmark. Det är ett bra strategiskt läge för vidareutveckling av verksamhetsområdet och därför bör bebyggelse kunna prövas på jordbruksmark.

Samhällsnära tillväxtområden

Samhällsnära tillväxtområden är kommunens specifikt utpekade områden för hållbar samhällsutveckling utanför de etablerade samhällsområdena. Till skillnad från samhällsområdena har inte dessa områden samma grund för exempelvis service, kollektivtrafik, kommunalt vatten- och avlopp men genom att peka ut dessa som tillväxtområden hoppas kommunen kunna fokusera arbetet med en fysisk planering mot en riktning med hållbar tillväxt i dessa områden med utgångspunkt i områdenas specifika förutsättningar, identitet och utvecklingsbehov.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- I första hand ska bebyggelse tillkomma genom förstärkning av central kärna samt genom exploatering längs prioriterade lokala kommunikationsstråk.
- Varierade boendeanternativ ska eftersträvas, både i upplåtelseformer, storlek och kostnad.
- Kommunen bör fortsätta arbetet med strategiska markförvärv och upprätthålla en god planberedskap vilket möjliggör nybyggnation.
- Om det planeras för ett större antal tillkommande bostäder ska behov av lokaler för skola, barnomsorg, omsorg och socialt boende undersökas tidigt i processen.
- Vid bebyggelseutveckling är det viktigt att tillgång och tillgänglighet till ytor för lek, utevistelse och närrekreation säkerställas.
- Större utveckling inom tillväxtområden kräver en kommunal satsning på hållbara vatten- och avloppslösningar.
- Tillkommande bebyggelse bör anslutas till befintliga gång- och cykelvägar och kollektivtrafik på ett effektivt och trafiksäkert sätt.

Tungenäset tillväxtområde

Kommunen ser stora möjligheter till att erbjuda attraktiva kustnära boendemiljöer i denna del av kommunen. För att kunna satsa på detta område krävs en lokal utveckling mot både kommunal service, kommunalt vatten- och avloppsnät samt en utbyggnad av gång- och cykelinfrastrukturen. Kommunen ser potential och möjligheter för denna typ av utveckling längs de två utpekade, strategiskt viktiga, lokala transportstråken mot de två utpekade landsbygdskärnorna Torreby och Gårvik. Dessa två befintliga samhällsstrukturer har byggts upp med en tydlig koppling till Gullmarn och det är en boendekvalitet som kommunen vill ta tillvara och bygga vidare på. Med utbyggt kommunalt vatten- och spillvattennät skapas också bättre möjligheter att omvandla befintliga fritidshusområden för åretruntboende.

Då kustområdet i kommunen är en del av ett värdefullt nationallandskap, med flera riksintressen och skyddade områden enligt miljöbalken 7 kap, pekar kommunen ut två specifika tillväxtområden dit utvecklingen koncentreras i första hand. Även inom dessa områden bör utveckling ske med särskild hänsyn till områdenas utpekade natur- och kulturvärden.

Tungenäset har fortsatt goda förutsättningar att dra nytta av den service som finns i centralorten men goda kommunikationer är väsentliga för att den enkelt ska kunna nyttjas. God standard på huvudvägnätet med tillgänglig busstrafik och på sikt utbyggnad av gång- och cykelkoppling är viktigt för att kunna möjliggöra en större samlad utveckling på Tungenäset. E6 utgör en tydlig barriär i landskapet som försvårar för Munkedals samhällsområde att utökas naturligt västerut. Goda kopplingar till Munkedals centrum är viktigt för den pågående utvecklingen på Tungenäset.

För att möjliggöra utveckling på Tungenäset kan det på sikt behövas en utbyggnad av förskola. Området där två prioriterade lokala kommunikationsstråk möts blir en viktig knutpunkt där en multifunktionell utveckling föreslås med ett visst serviceutbud.

Byggande på jordbruksmark

Särskilt utpekade utvecklingsområden inom delområdet Torreby är samtliga utanför brukningsvärd jordbruksmark. Södra delen av Tungenäset utgörs av ett större sammanhängande jordbrukslandskap vilket gör att förutsättningarna för att utveckla området utan att ta jordbruksmark i anspråk minskar. I första hand sker exploatering på ytor som inte utgörs av jordbruksmark men om det behövs för att skapa en god struktur inom området kan delar av jordbruksmark komma att tas i anspråk för att utveckla ett väsentligt samhällsintresse.

Som en del i utvecklingen på Tungenäset föreslås en yta för mångfunktionell bebyggelse, företrädesvis innehållandes viktiga samhällsfunktioner. Platsen utgörs delvis av brukningsvärd jordbruksmark och ett ianspråktagande av

detta motiveras genom att det är en strategisk placering i relation till båda tillväxtområdena och dess huvudstråk.

Saltkällan tillväxtområde

En del av Saltkällan pekas specifikt ut som tillväxtområde med goda förutsättningar för en något högre koncentrerad utveckling i ett bra läge i relation till tätorten Munkedal och utifrån bland annat infrastruktur, landskapsbild, friluftsliv och stigande havsnivåer. Tillväxtområdet innebär en utveckling inom flera områden. Dels bedömer kommunen att detta är ett bra läge för boendeutveckling i kustnära läge. Det är också en möjlighet för utvecklad trafikantservice, kollektivtrafik och verksamhetsmark i relation till läget nära Saltkällemotet. Slutligen finns möjligheter att utveckla friluftslivsvärden inom området för att stärka befintligt friluftsliv i området, kopplat till främst Saltkällans badplats, laxfisket i Örekilsälven och Maltes stig.

Den del av Saltkällan som ligger lågt i förhållande till havet riskerar att drabbas av översvämning. Vissa delar med befintlig bebyggelse och infrastruktur riskerar redan i nuvarande klimat vid högvattenhändelser att drabbas av översvämning. Med anledning av detta väljer kommunen att satsa särskilt på framtida utveckling inom en del av Saltkällan som ligger på en högre höjd utan risk för översvämning.

Byggande på jordbruksmark

En stor del av utvecklingsområdet inom Saltkällan utgörs av jordbruksmark, men ytorna är inte en del i ett större jordbruksmarkslandskap utan finns närmast de stora vägarna. Det största utvecklingsområdet inom Saltkällan är inte inom identifierad brukningsvärd jordbruksmark men en utveckling i direkt anslutning till motet behöver ta jordbruksmark i anspråk. Kommunen bedömer att motet är en strategisk plats för utveckling med hänsyn till det goda infrastrukturläget som motet innebär, i kombination med goda cykelkopplingar mot Munkedal och närhet till havsområdets kvaliteter. Ett ianspråktagande av aktuell jordbruksmark innebär ingen fragmentering av ett större jordbruksmarkslandskap utan en enskild åker placerad mellan två infrastrukturstråk och Örekilsälven.

Håby tillväxtområde

Håby har ett strategiskt läge utifrån infrastruktur, med koppling till både E6 och Håby-/Uddevallavägen (gamla E6) och cykelförbindelser mot både Munkedal och Dingle. Håbyterminalen agerar resecentrum för region- och expressbussar och här finns både pendelparkering, rastplats för tung trafik och laddstationer. Kommunen ser positivt på vidare utveckling av denna typ av funktioner inom Håby.

Håby verksamhetsområde är strategiskt viktigt tillväxtområde där möjligheter finns för att bygga vidare på ett befintligt kluster för transportintensiva verksamheter och mobilitet. Inom Håby avsätts mark för storskaliga

verksamhetsetableringar men kommunen uppmuntrar en variation i både storlek och sektorer för att skapa ett dynamiskt område med olika typer av flöden. Som komplement till verksamhetsområdena planeras delområden med bostadsbebyggelse, delvis som ett sätt att utveckla aktivitet och rörelse över dygnet. Bostadsbebyggelse bör koncentreras till specifika delar och planeras till mindre bullrande och trafikerade ytor.

Arkitektoniskt karaktäriseras området idag av stora öppna hårdgjorda miljöer med spridd bebyggelse i varierad ålder. Området är placerat i ett öppet läge mot E6 med ett väldigt bra skyltläge men området ger idag ett splittrat intryck. Vid framtida utveckling av området krävs en större omsorg och ett större helhetsgrepp kring områdets gestaltning. Vid utveckling, omvandling och förtätning bör området successivt planeras med en framsida mot vägarna i sydväst och logistikytor mot öster. Stor vikt läggs på utformning av byggnader, tomtmark och gator inom Håbys storskaliga verksamhetstråk, eftersom det har avgörande betydelse för såväl attraktiviteten inom området som för dess platsmarknadsföring utåt.

Det är av vikt vid vidareutveckling av Håby att värna om och bidra till ökad andel gröna och blåa miljöer, dels för att bidra till flera ekosystemtjänster och främja biologisk mångfald, dels för att bryta upp en annars storskalig upplevelse med grönska. Till exempel kan gröna korridorer utgöra en visuell avskiljare mellan verksamhetsmark och bostäder och öppna och gröna dagvattenlösningar är en bra klimatanpassningsåtgärd samtidigt som det ofta är ett trevligt inslag i den urbana miljön.

Genomtänkt och omsorgsfull skyltning är viktig för att skapa ett samlat intryck av platsen. Skyltning är dessutom viktig för att ge vägledning och information till besökare. Det är angeläget att finna de fysiska formerna för en gemensam planering och marknadsföring.

Sambanden mellan service och strukturer i Håby och Munkedal samt området däremellan, bör kunna utvecklas så att Håby på sikt blir en integrerad del av centralorten Munkedal. En utveckling för att knyta ihop Munkeland och Smedberg skulle kunna ge samverkans- och exploateringsfördelar som ökar attraktiviteten.

Byggande på jordbruksmark

Håby ligger i utkanten av ett större sammanhängande jordbrukslandskap och det är också en dalgång som särskiljer Håby mot Munkedal. De flesta utpekade utvecklingsområden för verksamheter har placerats på mark som inte översiktligt bedöms vara brukningsvärd jordbruksmark. Inom ett område finns mindre del jordbruksmark och området direkt norr om Bohusbanan är som helhet lokaliserat till jordbruksmark. Ett ianspråktagande av jordbruksmark för norra området motiveras av att det innebär en naturlig utökning av Håby verksamhetsområde där befintlig infrastruktur kan nyttjas

och att området lämpar sig väl för verksamheter, på grund av dess direkta närhet till järnvägen. Jordbruksmark med högsta brukningsvärde finns utpekad, då ytan behövs för att ordna en infart till verksamhetsområdet.

Jordbruksmark finns även inom utvecklingsytor för mångfunktionell bebyggelse. I första hand sker exploatering på ytor som inte utgörs av jordbruksmark. Om det behövs för att skapa en god struktur inom området kan jordbruksmark komma att tas i anspråk för att utveckla ett väsentligt samhällsintresse.

Karaktäristiska grön-blå strukturer och stråk

Karaktäristiska grön- och blåstrukturer är viktiga sammanhängande ytor med natur, park eller vatten som bidrar till upplevelsen av områdets karaktär och struktur, är viktiga rumsskapande element samt har potential som populära vistelseområden. Vid exploatering i anslutning till dessa behöver hänsyn tas så att inte tillgängligheten till utpekade grönstrukturer försämras. Mindre samhällsutveckling inom utkanterna av utpekade områden kan vara möjlig men det är viktigt att inte strukturerna och funktionerna fragmenteras eller bryts.

Karaktäristiska grön- och blåstråk är viktiga samband och stråk snarare än större sammanhängande ytor. Utpekade stråk har ofta värden som kopplas till stråket som biologisk korridor, rekreationskorridor eller landskapsbild snarare än yta. Detta innebär att vid utveckling inom stråket behöver hänsyn tas till att stråket är fortsatt sammanhängande och funktionellt utifrån sina värden, snarare än att varje enskild yta inom det grön-blå stråket behöver vara oförändrat.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Stärkande och utvecklande insatser i dessa miljöer kan handla om att underhålla vattenmiljöer för att förhindra igenväxning, aktivt utvecklande av parker och grönytor samt lekrområden, ordna och underhålla sittplatser, uppmuntra kollektiv odling samt ordna och underhålla stigar eller trädplantering (exempelvis alléer eller karaktärsskapande träd med stora krontak). Belysning är ofta en bra trygghetsskapande insats i områden med mer tät grönska. Viktigt är dock att arbeta strategiskt med placering och utformning av armaturer för att minska möjlig negativ påverkan på mörkeraktiva djur såsom fladdermöss.

I de fall de utpekade stråken sammanfaller geografiskt med utpekade utvecklingsområden är det viktigt att vid utveckling av platsen inte bryta det sammanhängande stråket samt ta hänsyn till de värden för både djur, växter och människor som finns i stråket.

Utvecklad användning

Den utvecklade användningen är en mer detaljerad nivå som används där kommunen ser behov av att precisera ställningstagandena och avgränsa markanspråket till specifika geografiska områden samt en angiven riktning för utvecklingen. Ställningstagandena från *Kommunövergripande* och platsens *Övergripande användning* (som beskrivits i avsnitten ovan) gäller även för dessa områden i kombination med ställningstagandena för aktuell kategori av *Utvecklad användning*. I första hand är det de ytor där det finns en tänkt utveckling/förändring som pekas ut på denna skalnivå. Ytornas avgränsning redovisas i mark- och vattenanvändningskartan under rubrik "utvecklad användning".

Mångfunktionell bebyggelse och småskalig bostadsbebyggelse

Mångfunktionell bebyggelse är bebyggelseområden som i huvudsak används för bostäder, kontor, handel eller annan verksamhet som är förenlig med bostäder. Även bebyggelse som inrymmer service i form av skola, vård och omsorg är inkluderad i denna kategori. Användningen har ett tydligt fokus på kvartersmark, även om allmänna platser som grönområden, parker, gator och torg ingår. Mångfunktionell bebyggelse utvecklas inom kommunens tätorter för att möjliggöra förtätning och funktionsblandning som attraherar nya invånare och företag.

Småskalig bostadsbebyggelse är bebyggelseområden som huvudsakligen karaktäriseras av bostadsbebyggelse. Används främst i bostadsområden med huvudsakligen bostadsbebyggelse, i tätorternas småorter eller i landsbygdsnoder. Inom kategorin kan mindre inslag av servicefunktioner förekomma.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- I första hand bör utbyggnad av områden som innebär förtätning och funktionsblandning i syfte att avstånden mellan målpunkter ska minska samt för att förbättra möjligheterna att gå och cykla prioriteras
- Inom mångfunktionell bebyggelse kan generellt en något högre och tätare bebyggelse prövas.
- Småskalig bostadsbebyggelse prövas som regel i områdets ytterkanter samt inom delar av samhällsområdena där strukturen främst lämpar sig för småhus. Exploateringsgrad, höjd och tomtstorlekar anpassas till kringliggande bebyggelse som regel är glesare och lägre med mer generösa tomttytor än i tätorternas centrala delar.
- När nya bostäder planeras är målsättningen att upplåtelseformer och storlekar kompletterar den bostadsstruktur som finns på orten, så att nya

bostäder bidrar till att ortens utbud sammantaget kan tillgodose många olika gruppers bostadsbehov.

- Nya bostadsområden bör bebyggas med ett effektivt markutnyttjande som ansluter väl mot omgivande struktur och går bra att bygga vidare på vid framtida utveckling.
- Inom utpekade områden ska bebyggelse och infrastruktur i möjligaste mån anpassas så att viktiga områden och samband av naturmark eller jordbruksmark bevaras och integreras i den byggda miljön.
- Utbyggnaden ska anpassas till landskapsbild och topografi vilket i många fall kan innebära att markant högre och/eller branta partier inom utpekade områden undantas från bebyggelse.
- Beaktandet av de kommunövergripande ställningstagandena kan innebära att vissa delar av utpekade områden undantas, exempelvis med hänsyn till grön infrastruktur, naturmiljö, kulturmiljö, klimatrisker, rekreation och/eller friluftsliv.
- Inom centrumnära mångfunktionell bebyggelse bör gestaltning och utformning nyttjas för att synliggöra platsens värden och karaktär, genom bland annat genomtänkt utformning, information, lekfullhet samt konstnärlig utsmyckning.

Industri och verksamheter

Områden utpekade för industriändamål är avsedda för verksamheter och industrietableringar som verkar störande för omgivningen genom buller eller lukt och inte bör blandas med bostadsbebyggelse. Ofta krävs ett skyddsavstånd till bebyggelse som varierar beroende på verksamhetens karaktär. Denna typ av verksamhet kräver ofta miljötillstånd för att få bedrivas.

Områden utpekade för verksamheter är avsedda för verksamheter som inte har omgivningspåverkan men som kan vara ytkrävande och/eller transportintensiva och inte bör blandas med bostäder.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Näringslivets kontinuerliga behov av utveckling, omställning och omstrukturering kräver att även verksamhetsområdena är flexibla och kan möta näringslivets behov av utveckling. Möjligheten till cirkulär resurs- och energianvändning, laddinfrastruktur för lastbilar med mera ska beaktas i planeringen.
- Verksamhetsområden i kommunen ska vara orienterbara, trygga och trafiksäkra och ha ett gatunät som rymmer de fordonsslag som verksamheterna är beroende av. De bör ha god tillgänglighet till huvudvägnätet för att underlätta för transporter samt till kollektivtrafik för att underlätta arbetspendling. Infrastrukturen behöver anpassas till en

framkomlighet för stora fordon och samtidigt erbjuda möjlighet att gå och cykla till och från områdena.

- Särskild omsorg av områdenas gestaltning uppmuntras särskilt för verksamhetsområden som ligger vid infarterna till kommunens tätorter eller väl synligt från större väg. Stora anläggningar i väl synliga lägen bör placeras med varsamhet i landskapet.
- Inom utpekade områden ska bebyggelse och infrastruktur i möjligaste mån anpassas så att viktiga områden och samband av naturmark eller jordbruksmark bevaras och integreras i den byggda miljön. Inom utpekade utvecklingsområden ryms med fördel gröna och blåa stråk inrymmandes exempelvis öppen dagvattenhantering.
- Personalintensiva etableringar bör föregås av dialog kring kollektivtrafikutveckling.
- Verksamhetsområdena bör utformas så att dess byggnader fungerar som bullerskärmar, i lägen där detta kan bidra till en bättre ljudmiljö för kringliggande bebyggelse och boendemiljöer.

Vindkraft

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Utvecklingsområden vindkraft

Inom utpekade område är kommunen positiva till utveckling av vindkraftspark och/eller kluster av vindkraftsverk med omgivningspåverkan. Denna typ av etablering kräver tillstånd enligt miljöbalken. Vindkraftverkens buller- och ljuspåverkan på omgivningen behöver studeras inom ramen för en tillståndsprocess. I kommande prövning kommer även frågor som rör placering och utformning samt anpassning till lokala naturvärden och landskapsbild beaktas. Vid bedömning av påverkan ska även påverkan från anläggningsvägar och kraftledningar vägas in.

Pågående markanvändning

Inom utpekade områden finns befintliga vindkraftverk som befintlig och tillkommande bebyggelse behöver förhålla sig till utifrån verkens omgivningspåverkan. I kartan är en generell buffertzona på 500 meter från befintliga verk angiven. Nyetablering av vindkraftverk kan ersätta befintliga verk om de nya motsvarar befintliga avseende antal, placering, höjd och omgivningspåverkan.

Idrottsanläggning

Områden utpekade som idrottsanläggningar är avsedda för anläggningar/bebyggelse där det finns ytkrävande idrottsverksamhet med behov av god tillgång till kollektivtrafik. Ofta har denna typ av anläggning ett besöksfokus och kan tidvis innebära ett högt trafikflöde.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Vid planering och utveckling av anläggningar bör ett helårsperspektiv beaktas så att anläggningen kan nyttjas året runt.
- Kommunen uppmuntrar ett samutnyttjande av lokaler och resurser inom utpekade områden vilket gör det viktigt att planera för flexibilitet och en bredare målgrupp.
- Gestaltning, funktion och fysisk tillgänglighet är viktiga delar i att locka besökare och utövare till platserna.

Friluftsliv och besöksanläggning

Större sammanhängande områden där värden för både friluftsliv och besöksnäringen förvaltas för att skapa allmänt tillgängliga miljöer. Områdena kan ha olika karaktär och dess användning kan variera beroende på årstid. Besöksnäringen och friluftslivet har ofta flera direkta synergieffekter och kan utvecklas med hänsyn till varandra och den naturmiljö som de oftast är placerade inom.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

- Utveckling med stor hänsyn till natur- och kulturvärden krävs då dessa ofta är en förutsättning för att värdet utifrån friluftsliv och besöksanläggning ska bestå.
- En balans mellan byggda strukturer och naturliga ytor krävs för att värdet utifrån friluftsliv och besöksanläggning ska bestå.
- Små anläggningar som kan locka många besökare bör placeras och utformas med hänsyn till att ett ökat nyttjande av platsen riskerar att leda till ökat slitage på närmiljön.
- Gestaltning och utformning kan nyttjas för att synliggöra platsens värden och karaktär genom bland annat genomtänkt naturpedagogik och information, lekfullhet samt konstnärlig utsmyckning. Extra omsorg kan med fördel ägnas åt gestaltning av entrépunkter som med exempelvis belysning och skyltning lockar till nyttjande av området.

6 Landsbygdsutveckling i strandnära läge, LIS

Om landsbygdsutveckling

Munkedals kommun är i sin helhet en landsbygdskommun. I kommunen finns fyra tätorter varav en, Munkedal, är kommunens centralort och de övriga tre, Dingle, Hällevadsholm och Hedekas är mindre till både storlek och i fråga om serviceutbud. Till stor del sker kommunens planerade landsbygdsutveckling i och i närhet till tätorterna.

I kommunen bor ungefär hälften av befolkningen utanför tätorterna. För att upprätthålla en hög livskvalitet för både de som bor i och utanför tätorterna är det viktigt säkerställa tillgång till god samhällsservice. Två faktorer som är viktiga för landsbygdsutvecklingen är attraktiva bostäder med god tillgång till infrastruktur så som vägar och kollektivtrafik, samt ett livskraftigt näringsliv. Genom att möjliggöra för nybyggnation av bostäder som människor vill flytta till så stärks underlaget för den samhällsservice som finns på landsbygden. Finns det också goda förutsättningar att driva företag och arbeta stärks landsbygden ytterligare.

Det här kapitlet beskriver hur och var landsbygdsutveckling kan ske i strandnära lägen. Det betyder inte att all landsbygdsutveckling sker i dessa områden utan merparten av landsbygdsutvecklingen i kommunen kommer att ske utanför strandskyddade områden.

Om LIS

Ett av de verktyg kommunen kan arbeta med för att åstadkomma landsbygdsutveckling är LIS – landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Genom att peka ut strandskyddade områden lämpliga för exploatering kan kommunen möjliggöra utveckling som bedöms ge långsiktigt positiva sysselsättningseffekter samt underlag för att behålla eller stärka befintlig servicenivå.

Syftet med strandskyddet är att långsiktigt trygga allemansrättslig tillgång till stränderna och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för djur- och växtlivet. Sedan år 2010 har kommunerna fått ökade möjligheter att möjliggöra för landsbygdsutveckling i strandnära lägen. Kommunerna har möjlighet att peka ut områden inom vilka lättnader i strandskyddet kan tillämpas. Områdena ska enligt lagstiftningen bidra till utveckling av landsbygden. Kommunen pekar ut områden i sin översiktsplan och motiverar utifrån följande skäl:

1. Om åtgärden bedöms ge långsiktigt positiva sysselsättningseffekter
2. Om åtgärden bidrar till att upprätthålla serviceunderlaget.

Samtidigt måste det långsiktiga skyddet av strandandskyddslagstiftningens syften bevaras. Med andra ord får inte allmänhetens tillgång till stränderna försämrats på ett påtagligt sätt. Kommunen ska också säkerställa att allmänheten ska kunna passera fritt mellan strandkanten och de planerade byggnaderna.

Om dispensen gäller för enstaka en- eller tvåbostadshus så behöver kommunen inte beakta om det bidrar till utveckling av landsbygden utan i stället att huset avses uppföras i anslutning till ett befintligt bostadshus.

Att ett område pekats ut som LIS-område innebär inte att strandskyddet måste upphävas, utan det är en utökad möjlighet för fastighetsägaren att ansöka om strandskyddsdispens. Det är upp till varje enskild fastighetsägare om den möjligheten ska nyttjas eller inte.

Kriterier för LIS-områden

I arbetet med att ta fram LIS-områden så har kommunen tagit fram kriterier för hur områden väljs ut. Kriterierna är uppdelade i tre delar:

- 1. Prioriterade kriterier**
- 2. Bortvalskriterier**
- 3. Hänsynskriterier**

Prioriterade kriterier

För att vara lämpliga för LIS-utveckling behöver områden uppfylla särskilda prioriterade kriterier som har att göra med områdets placering i förhållande till tätorter och annan strategisk infrastruktur.

För att pekas ut för LIS ska områden uppfylla följande kriterier:

1. Området ligger placerat på ett strategiskt avstånd till tätort alternativt i anslutning till ett befintligt sammanhängande bostadsområde.
2. Befintlig infrastruktur ska kunna nyttjas och det bör finnas möjlighet till kollektivtrafik.

För besöksnäring gäller:

1. Området ligger på strategiskt avstånd från målpunkt för friluftsliv och/eller besöksnäring.

Bortvalskriterier

Områden som berörs av dessa kriterier är på grund av lagskyddade värden och andra hänsyn olämpliga att peka ut för landsbygdsutveckling i strandnära läge och undantas därför helt.

- Strandskyddade områden vid vattendrag och kustvatten (kan ej prövas som LIS-områden)
- Natura 2000
- Naturreservat
- Naturvärdesklass 1–2
- Våtmarksinventeringens klass "Mycket höga naturvärden" och "Höga naturvärden"
- Naturvårdsavtal
- Djur- och växtskyddsområden
- Vindkraftsområden inkl. buffert

Hänsynskriterier

Dessa kriterier är försvårande ur olika perspektiv men till skillnad från bortvalskriterierna gör de på egen hand inte området olämpligt för utveckling. Kriterierna tas med i en sammanvägd bedömning som avgör om området är lämpligt för landsbygdsutveckling eller inte. Den sammanvägda bedömningen kan landa i att särskilda hänsyn måste tas eller att området anses olämpligt för exploatering och därför undantas helt.

- Brukningsvärd jordbruksmark
- Våtmarksinventeringens lägre klasser
- Naturvärdesobjekt, klass 3
- Naturvärdesobjekt i vatten, klass 1 och 2
- Riksintressanta områden
- Områden med risk för ras- och skred
- Områden med risk för översvämning
- Områden nära större trafikleder
- Områden nära större kraftledningar
- In- och utloppsområden (varsamhet även vid mindre bäckar)
- Stora opåverkade områden
- Utmanande topografi
- Områden i kulturmiljöprogrammet
- Områden där ny exploatering kan skapa krav på kommunen att ordna vattentjänster i ett större sammanhang
- Fornlämningar
- Vattenskyddsområden
- Landskapsbild och landskapsbildskydd

Metodik för urval

Urvalsprocessen har skett i tre steg.

1. Identifiera strategiskt intressanta områden
2. Ta bort olämpliga områden
3. Justera omfattning för att uppfylla strandskyddets syfte

Först har områden som ligger strategiskt för utveckling pekats ut. Områden som ligger strategiskt i förhållande till tätort alternativt annan sammanhängande bebyggelse har valts ut. Områden där det finns befintlig infrastruktur och tillgång till kollektivtrafik har också prioriterats.

Områdena sorterades sedan utifrån vilken typ av exploatering som bedömts lämplig; bostäder eller turism. Utifrån det breda urvalet gjordes en bedömning kring områdenas lämplighet för landsbygdsutveckling gentemot bortvals- och hänsynskriterierna. Områden som har höga naturvärden, fornlämningar, brukningsvärd jordbruksmark eller andra större konflikter sorterades bort.

Slutligen gjordes en bedömning av påverkan på strandskyddets syften och utpekade områden begränsades till en nivå som bedömts inte påtagligt påverka syftet.

Sammanfattningsvis så ger urvalsmetodiken en sammanvägd bedömning kring områdenas lämplighet vilket i sin tur har avgjort vilka områden som kommunen valt att peka ut.

Kommunen har sedan satt upp riktlinjer för vad som krävs för att kunna hävda LIS vid ansökan om strandskyddsdispens utanför de områden som specifikt pekats ut (se *Riktlinjer utanför utpekade områden*). Detta har gjorts för att skapa en flexibilitet utifrån framtida förändrade förhållanden. Riktlinjerna kan användas som ett stöd vid prövning av strandskyddsdispens.

Utpekade LIS-områden

Kommunen har genom urvalsmetodiken valt ut följande områden som lämpliga för landsbygdsutveckling i strandnära läge. Områdena presenteras var för sig med förutsättningar, motivering och särskilda hänsynsbehov.

För samtliga områden gäller följande:

Det ska alltid göras en bedömning om en naturvärdesinventering behövs inför planläggning för LIS-områden. Bedömningen ska motiveras och dokumenteras med stöd av sakkunniga och aktuella underlag.

Alla utpekade områden ligger intill en sjö som saknar översvämningskartering med hänsyn till höga flöden och nivåer i sjöar/vattendrag. En initial bedömning av översvämningsrisk i framtida klimat behöver göras inför detaljplanering eller bygglovsgivning. I de fall det råder osäkerhet kring platsens lämplighet behöver en mer detaljerad översvämningsutredning tas fram.

Vid exploatering ska allmänhetens tillgång till strandkanten och fri passage säkerställas. Undantag gäller om det är omöjligt med hänsyn till de planerade byggnadernas anläggning eller funktion.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Sannesjön norra

Förutsättningar:

Det utpekade området ligger på den nordöstra sidan av Sannesjön, drygt 10 km från Hedekas som är närmaste tätort. Området ligger i direkt anknäytning till ett befintligt sammanhängande bostadsområde. Idag är området delvis redan exploaterat för bostadsändamål och består i övrigt i huvudsak av skog utan dokumenterade höga naturvärden. Inom området finns idag en befintlig målpunkt för friluftsliv med mindre badplats, bastu och iläggingsplats för kanoter. Inom området finns även ett mindre fragment av jordbruksmark.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling av bostadsändamål då det ligger inom ett mindre befintligt bostadsområde. Området bedöms även lämpligt för utveckling av befintlig friluftslivsänläggning.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området ligger förhållandevis långt ifrån tätort men inom ett sammanhängande bostadsområde. Inom området finns en mindre friluftslivsänläggning.

Nyetablering kan nyttja det befintliga bostadsområdets väginfrastruktur. I det befintliga bostadsområdet finns en busshållplats. Dock avgår endast en buss med låg turtäthet därifrån i nuläget. Fler boende kan gynna turtätheten i framtiden.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Inom området finns ett mindre fragment av brukningsvärd jordbruksmark. Jordbruksmarken ligger inom området men är inte avsedd för exploatering. Hänsyn behöver tas så att dess brukningsvärde inte påverkas.

Det finns en fornlämning strax norr om området.

Det kan uppstå krav på att ordna gemensamma lösningar för vatten och avlopp i området.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge är att området är lämpligt för utveckling för bostadsändamål om tillräcklig hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Sannesjön södra

Förutsättningar:

Det utpekade området ligger på den nordöstra sidan av Sannesjön, drygt 10 km från Hedekas, som är närmaste tätort. Inom området finns idag en befintlig målpunkt för friluftsliv i form av en välbesökt kommunal badplats.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling av befintlig friluftslivsanläggning.

Kommunen bedömer att en utveckling av den befintliga verksamheten skulle vara positiv för besöksnäringen på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Inom området finns en mindre friluftslivsanläggning. Det finns befintlig väginfrastruktur till området som kan nyttjas.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

I områdets västra kant finns brukningsvärd jordbruksmark. Jordbruksmarken ligger inom området men är inte menad för exploatering. Hänsyn behöver tas så att dess brukningsvärde inte påverkas.

Det finns en fornlämning i den norra delen av området.

Kommunens sammanvägda bedömning utifrån nuvarande kunskapsläge är att området är lämpligt för utveckling för friluftslivsändamål om tillräcklig hänsyn tas till ovan nämnd förutsättningar.

Lersjön

Förutsättningar:

Området ligger i anknäytning till den befintliga anläggningen Ulkeröds gård. Det finns potential att utveckla verksamheten vilket kan ge en positiv påverkan på sysselsättningen på landsbygden. Området ligger drygt 7 km från Hedekas.

Området består idag i huvudsak av skog utan dokumenterade höga naturvärden.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms lämpligt för utveckling för besöksnäringens ändamål då det ligger i anknäytning till en befintlig verksamhet som är strategiskt viktig för kommunen.

Kommunen bedömer att en utveckling av den befintliga verksamheten skulle vara positiv för besöksnäringen och därmed ge positiva sysselsättningseffekter.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är lämpligt för ytterligare enklare friluftsliv- och turismanläggningar med tanke på sin placering i närhet till den befintliga anläggningen Ulkeröds gård.

Det finns befintlig väginfrastruktur som kopplar området till Ulkeröds gård och sedan vidare. Det finns en befintlig badplats och bastu i området.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom primärt och sekundärt vattenskyddsområde vilket innebär att förbud eller anmälningsplikt för vissa åtgärder kan gälla.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling, med hänsyn till vattenskyddet.

Holmevattnet västra

Förutsättningar:

Området ligger vid Holmevattnet i den sydöstra delen av kommunen. Det ligger inte i direkt närhet till någon tätort men intill det befintliga bostadsområdet Holmen. Avståndet till Uddevalla är cirka 17 kilometer vilket skapar bra förutsättningar för till exempel arbetspendling.

Området består idag i huvudsak av skog utan dokumenterade höga naturvärden samt ett område med kalhygge.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det ligger nära det sammanhängande bostadsområdet Holmen samt på pendlingsavstånd från Uddevalla.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är placerat intill till det sammanhängande bostadsområdet Holmen.

Området är trafikförsörjt via befintlig väg. Det finns en busshållplats i direkt anslutning till området, dock är turtätheten i dagsläget låg. Fler boenden kan gynna turtätheten i framtiden.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom Herrestadsfjället med Viksjön vilket är utpekat som riksintresse för friluftsliv. Området behöver planeras med hänsyn till möjligheterna för ett ökat aktivt friluftsliv inom det riksintressanta området.

Inom området finns en fornlämning i form av en stensättning. Fornlämningen behöver undersökas inför detaljplanering.

Stor förekomst av fågelarter har rapporterats från närområdet, exempelvis mindre hackspett och storlom. Hänsyn behöver tas även till eventuell indirekt påverkan på fågellivet.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Holmevattnet östra

Förutsättningar:

Området ligger vid Holmevattnet i den sydöstra delen av kommunen. Det ligger inte i direkt närhet till någon tätort men intill det befintliga bostadsområdet Holmen. Avståndet till Uddevalla är cirka 17 kilometer vilket skapar bra förutsättningar för till exempel arbetspendling.

Området består idag i huvudsak av skog utan dokumenterade höga naturvärden samt en öppen yta som inte är klassad som jordbruksmark.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det ligger inom det sammanhängande bostadsområdet Holmen samt på pendlingsavstånd från Uddevalla.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är placerat i direkt anslutning till det sammanhängande bostadsområdet Holmen.

Området är trafikförsörjt via befintlig väg. Det finns en busshållplats i direkt anslutning till området, dock är turtätheten i dagsläget låg. Fler boenden kan gynna turtätheten i framtiden.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom Herrestadsfjället med Viksjön vilket är utpekat som riksintresse för friluftsliv.

Det kan uppstå krav på att ordna gemensamma lösningar för vatten och avlopp i området.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Holmevattnet södra

Förutsättningar:

Området ligger vid Holmevattnet i den sydöstra delen av kommunen. Området består idag av en badplats för det intilliggande bostadsområdet Holmen.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för friluftslivsutveckling av befintlig badplats, exempelvis genom tillskott av bastu eller dyligt.

Kommunen bedömer att en utveckling av den befintliga verksamheten skulle vara positiv för besöksnäringen på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området ligger intill ett befintligt bostadsområde och är redan idag en badplats. Området kan nås via befintlig infrastruktur.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom Herrestadsfjället med Viksjön vilket är utpekade som riksintresse för friluftsliv. Ett av huvudkriterierna för utpekandet är att det är områden med särskild goda förutsättningar för vattenanknutna friluftaktiviteter och därmed berikande upplevelser, vilket är helt i linje med aktuellt områdes syfte.

Strax öster om området finns en fornlämning i form av en stenhög och väster om en möjlig fornlämning i form av en boplats.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om tillräcklig hänsyn tas till den närliggande fornlämningen.

Örevattnet norra

Förutsättningar:

Området är placerat på den norra sidan av Örevattnet, cirka 5 kilometer från tätorterna Hällevadsholm och Dingle.

Området ligger som närmast 200 meter från en skjutbana (Munkedal-Lysekils jaktvårdskrets).

Området består idag av gles skog utan dokumenterade höga naturvärden.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det är placerat på strategiskt avstånd från tätorterna Hällevadsholm och Dingle.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är placerat i ett område med mindre, relativt utspridd bebyggelse. Området ligger på strategiskt avstånd från både Hällevadsholm och Dingle.

Området kräver ny väganslutning. Det finns ingen kollektivtrafik i närheten av området.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom primärt och sekundärt vattenskyddsområde vilket innebär att förbud eller anmälningsplikt för vissa åtgärder kan gälla.

Området ligger högt i landskapet vilket innebär att tillkommande bebyggelse blir synlig i ett större område. Särskild hänsyn behöver därför tas till landskapsbild och befintlig bebyggelse vid nybyggnation.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge är att området är lämpligt för utveckling om hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Örevattnet södra

Förutsättningar:

Området är placerat på den norra sidan av Örevattnet, cirka 5 kilometer från tätorterna Hällevadsholm och Dingle.

Området består idag av gles skog utan dokumenterade naturvärden.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det är placerat på strategiskt avstånd från tätorterna Hällevadsholm och Dingle.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är placerat i ett område med mindre, relativt utspridd bebyggelse. Området ligger på strategiskt avstånd från både Hällevadsholm och Dingle.

Befintlig väg kan nyttjas. Det finns ingen kollektivtrafik i närheten av området.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området består delvis av vad som från flygfoto skulle kunna identifieras som jordbruksmark. Marken är dock inte klassad och ytterligare bedömning behöver göras inför detaljplanering.

Strax väster om området finns det en fornlämning i form av en boplatz.

Området ligger inom primärt och sekundärt vattenskyddsområde vilket innebär att förbud eller anmälningsplikt för vissa åtgärder kan gälla.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Aspen

Förutsättningar:

Området är placerat på Aspens västra sida, knappt två kilometer från tätorten Hällevadsholm.

Området är idag ett skogsområde utan dokumenterade naturvärden.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det är placerat på strategiskt avstånd från tätorten Hällevadsholm.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området är placerat knappt två kilometer från tätorten Hällevadsholm. I norr kan området anslutas till Aspevägen som går västerut mot Hällevadsholm. Det finns ingen kollektivtrafikanslutning i direkt närhet till området. Däremot finns det god tillgång till kollektivtrafik i Hällevadsholm, knappt två kilometer från området.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ligger inom det riksintressanta området utifrån Skyddade vattendrag (Enningdalsälven). Inom det riksintressanta området får vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras vilket inte heller är aktuellt inom området.

Väster om området finns en fornlämning i form av en stensättning. Nere vid sjön, öster om området, finns även en fornlämning i form av en boplats. Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om tillräcklig hänsyn tas till de närliggande fornlämningarna.

Vässjevattnet

Förutsättningar:

Området ligger placerat precis i anslutning till Hällevadsholms tätort. Läget innebär att området ligger mycket nära samhällsservice som skola, idrottsanläggning, mataffär, kollektivtrafik och järnvägsstation med mera. Området ligger angränsade till befintligt verksamhetsområde för vatten och avlopp.

Området är utpekade som utvecklingsområde för småskalig bostadsbebyggelse.

Området består idag av skog utan dokumenterade höga naturvärden samt av en mindre del jordbruksmark.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för bostadsändamål då det är placerat strategiskt vid ett befintligt sammanhängande bostadsområde i tätorten Hällevadsholm.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud i Hällevadsholm.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området ligger i direkt anslutning till tätorten Hällevadsholm. Anslutning till trafikinfrastruktur kan ske via befintligt bostadsområde precis norr om området. Där kan även anslutning till kommunalt vatten och avlopp ske.

I Hällevadsholm finns en järnvägsstation där tåg till bland annat Göteborg, Trollhättan och Strömstad avgår. Järnvägsstationen ligger en knapp kilometer från området. Knappt 500 meter från området finns även en busshållplats som trafikeras av buss 870 och 833. Området har således en för kommunen mycket god tillgång till kollektivtrafik.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

En mindre del av områdets norra del består av brukningsvärd jordbruksmark. Exploatering av jordbruksmark motiveras med att det finns väsentligt samhällsintresse till sammanhängande bostadsutveckling i samband med tätorten Hällevadsholm.

Området ligger inom det riksintressanta området utifrån Skyddade vattendrag (Enningdalsälven). Inom det riksintressanta området får vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras vilket inte heller är aktuellt inom område.

Precis utanför området finns ett område med höga naturvärden. LIS-området har anpassats för att inte inkräkta på naturvärdesområdet. Vid exploatering behöver hänsyn tas så att de intilliggande naturvärdena inte skadas.

Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om tillräcklig hänsyn tas ovan nämnda förutsättningar.

Alnässjön

Förutsättningar:

Området ligger på Alnässjöns östra sida, strategiskt placerat mellan tätorterna Rabbalshede och Hällevadsholm. Det finns en busshållplats på Norra Bohusvägen, precis söder om området.

Området består idag i huvudsak av skog utan dokumenterade höga naturvärden.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för bostadsutveckling på grund av närhet till både Hällevadsholm och Rabbalshede.

Kommunen bedömer att utveckling av bostäder i området skulle ha en positiv effekt för att upprätthålla befintligt serviceutbud på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området ligger på strategiskt avstånd från de två tätorterna Hällevadsholm och Rabbalshede. Det finns en befintlig väg till området. Det finns en busshållplats på Norra Bohusvägen, precis söder om området. Från hållplatsen avgår buss 870, dock i nuläget med låg turtäthet. Fler boenden kan gynna turtätheten i framtiden.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Området ingår i en miljö som är utpekad i kulturmiljöprogrammet eftersom den, utanför aktuellt område, inrymmer stenindustrilämningar, äldre vägsträckning samt lastplats vid Bohusbanan.

Området ligger inom landskapsbildskydd. Landskapsbildskyddets syfte är att skydda den visuella upplevelsen av ett landskap. Hänsyn till detta behöver tas vid exploatering.

Området ligger inom det riksintressanta området utifrån Skyddade vattendrag (Enningdalsälven). Inom det riksintressanta området får vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras vilket inte heller är aktuellt inom området.

Kommunens sammanvägda bedömning utifrån nuvarande kunskapsläge är att området är lämpligt för utveckling om tillräcklig hänsyn tas till de ovan nämnda förutsättningarna.

Södra Bullaresjön

Förutsättningar:

Området ligger placerat på västra sidan om Södra Bullaresjön, drygt 6 kilometer från Hällevadsholm. Precis öster om området passerar väg 165 förbi. Det finns en busshållplats på gångavstånd från området.

Området består idag i huvudsak av skog utan dokumenterade naturvärden.

Utpekad område i karta stäcker sig även utanför strandskyddat område för att visa på att kommunen tänker sig att området som bedöms som lämpligt för exploatering med fördel kan vara större än det strandskyddade området.

Motiveringen nedan avser området inom strandskydd, den del som pekas ut i enlighet med gällande LIS-lagstiftning.

Motivering till utpekandet:

Området bedöms vara lämpligt för utveckling för besöksnäringens ändamål på grund av dess läge vid Södra Bullaresjön, längs med Blågröna vägen. Sjön har goda fiske- och paddlingsmöjligheter och vägen utgör en turistväg mot Norge.

Kommunen bedömer att en utveckling på platsen skulle vara positiv för besöksnäringen på landsbygden.

Nedan följer en beskrivning av hur området har valts ut utifrån beskrivna kriterier:

Prioriterade kriterier:

Området har goda förutsättningar för friluftsliv. Området ligger placerat precis intill väg 165 och det finns en busshållplats på gångavstånd.

Bortvalskriterier:

Inga av bortvalskriterierna återfinns i området.

Hänsynskriterier:

Inom området finns en mindre del brukningsvärd jordbruksmark. Jordbruksmarken ligger inom området men är inte menad för exploatering. Hänsyn behöver tas så att den inte förvanskas.

Området ligger inom det riksintressanta området utifrån skyddade vattendrag (Enningdalsälven). Inom det riksintressanta området får vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål inte utföras vilket inte heller är aktuellt i området.

Området ligger inom riksintresse för naturvård (Bullaresjöarna) vars värden beskrivs bland annat utifrån dess geologiska förutsättningar som en mäktig och välutbildad sprickdal. Förutsättningar för bevarande beskrivs bland annat som skogsbruk med naturvårdshänsyn i skyddsvärda biotoper i skogen och områden där förutsättningar för dessa finns. Områdets värden kan påverkas negativt av exempelvis vägdragning eller andra markarbeten samt bebyggelse som inom landskapsmässigt och geologiskt värdefulla områden. Området ligger på en höjd avskilt från vattenområdet och kan kräva ny vägsträckning. Placering och skala på tillkommande bebyggelse och infrastruktur behöver planeras med hänsyn till dessa värden.

Området ligger omringat av jordbruksmark och branta slänter. Kommunens sammanvägda bedömning är utifrån nuvarande kunskapsläge att området är lämpligt för utveckling om hänsyn tas till ovan nämnda förutsättningar.

Riktlinjer utanför utpekade områden

Det är orimligt att i översiktsplanen på en tillräcklig nivå utreda *alla* strandskyddade områden utifrån potential som LIS-område. Därför bedömer kommunen att det kan finnas områden som inte pekats ut som LIS-område men som ändå motsvarar de kriterier som utgjort grund för val av LIS-områden.

Främst, men inte enbart, gäller detta enstaka en- och tvåbostadshus som uppförs i anslutning till befintligt bostadshus. I dessa fall behöver exploateringen inte bidra till landsbygdsutveckling men kan ändå i vissa fall beviljas dispens från strandskydd.

För att kunna pröva dispensskäl enligt miljöbalken 7 kap § 8 d utanför de utpekade LIS-områdena måste det kunna visas att ett område uppfyller de krav som ställts på de utpekade LIS-områdena.

I prövningen av potentiella områden ingår att:

1. Redovisa på vilket sätt exploateringen bidrar till landsbygdsutveckling, alternativt utgör ett enstaka bostadshus som uppförs i direkt anslutning till annat befintligt bostadshus
2. Bedöms åtgärden ge långsiktigt positiva sysselsättningseffekter?
3. Bedöms åtgärden bidra till att upprätthålla serviceunderlaget i närområdet?
4. Redovisa att de prioriterade kriterierna uppfylls
Områden för bostadsutveckling ska uppfylla följande kriterier:
  - a. Området ligger placerat på ett strategiskt avstånd till tätort alternativt i anslutning till ett befintligt sammanhängande bostadsområde.
  - b. Befintlig infrastruktur ska kunna nyttjas och det bör finnas möjlighet till kollektivtrafik.

För besöksnäring gäller:

- a. Området ligger på strategiskt avstånd från målpunkt för friluftsliv.
5. Redovisa underlag som visar att området inte berörs av kriterierna som gör platsen direkt olämplig för LIS
Berörs området av något av bortvalskriterierna är det inte lämpligt för LIS-utveckling.
6. Redovisa en samlad analys av hur hänsynskriterierna påverkar platsens lämplighet för att pekats ut som LIS-område
Redovisa vilka hänsyn som behöver tas

7. Redovisa hur strandskyddets syfte upprätthålls och att allmänhetens tillgänglighet till strandlinjen inte påverkas på ett påtagligt sätt. Ska också visa på hur exploateringen tillåter fri passage mellan strand och hus.

Om området kan anses vara likvärdigt med de LIS-områden som pekats ut i översiktsplanen så kan LIS åberopas vid prövning av strandskyddsdispens.

7 Hänsyn – förhållanden av väsentlig betydelse

Riksintressen

Områden av riksintresse

Begreppet riksintresse används för två olika typer av områden. Dels omfattar det större geografiska områden där riksdagen fattat beslutat om utpekandet enligt 4 kapitlet miljöbalken. Dels omfattar det områden som pekas ut med stöd av de grundläggande hushållningsbestämmelserna och som utgår från en god hushållning av mark- och vattenområden. De områdena pekas ut som områden av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken och av ansvarig nationell myndighet (Boverket, 2023).

Nedanstående avsnitt redovisar områden av riksintresse inom Munkedals kommun. I anslutning till vissa av dessa medger ÖP2040 viss utveckling. Munkedals kommun ser detta som möjligt utan att det bedöms medföra påtaglig skada på RI, förutsatt att angivna ställningstaganden om hänsyn följs. Se vidare i miljökonsekvensbeskrivningen för ÖP:n.

Riksintresse enligt 4 kapitlet miljöbalken

I 4 kapitlet miljöbalken har riksdagen pekat ut ett antal geografiska områden som i sin helhet är av riksintresse. Områdena, som i de flesta fall är stora, har pekats ut med hänsyn till de höga natur- och kulturvärden som finns i dem. Av 4 kapitlet 8 § miljöbalken följer också att Natura 2000-områden är av riksintresse. Dessa områden har, till skillnad från övriga riksintresseområden enligt kapitlet, inte pekats ut direkt i lagen utan förtecknas i särskild ordning enligt bestämmelser i 7 kapitlet 27 § miljöbalken (Boverket, 2023c).

Munkedals kommuns kustområde omfattas av riksintresse enligt 4 kapitlet 4 § MB; Högexploaterad kust respektive enligt 4 kapitlet 6 § MB; Enningsdalsälven. ÖP2040 medför viss utveckling inom riksintresse Högexploaterad kust, vilket medför behov av hänsyn till riksintressets värden. Se vidare Miljökonsekvensbeskrivning. ÖP2040 medför inga markanspråk som medför risk för vattenreglering och påverkan på riksintresse Enningsdalsälven. Risk för påverkan på Natura 2000-områden hanteras under Skyddade områden i Miljökonsekvensbeskrivningen.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken

Det finns områden av riksintresse enligt 3 kapitlet miljöbalken för rennäringen, yrkesfisket, naturvården, friluftslivet, kulturmiljövården, fyndigheter av ämnen och material samt anläggningar för industriell produktion, energiproduktion, energidistribution, slutlig förvaring av använt kärnbränsle och kärnavfall, kommunikation (elektronisk och trafik), avfallshantering, vattenförsörjning och totalförsvaret (Boverket, 2023d).

Nedan listas de områden av riksintresse enligt 3 kapitlet som finns utpekade inom Munkedals kommun.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Yrkesfiske 3 kapitlet 5 § miljöbalken

Tillämpning av hushållningsbestämmelserna enligt 3 kapitlet 5 § miljöbalken innebär att den fysiska planeringen ska säkerställa fiskesektorns tillgång till fångstområden i både havet och inlandsvatten. Det är också avgörande att planeringen säkerställer att det finns hamnar som erbjuder service för fiskefartygen samt möjlighet för landning av fångsten (Havs- och vattenmyndigheten, 2023). I Munkedal ingår Gullmarsfjorden som utpekat lekområde inom område av riksintresse för Yrkesfisket. ÖP2040 medför bebyggelseutveckling längs kusten vilket kan medföra behov av hänsyn i relation till riksintresset. Se vidare i Miljökonsekvensbeskrivningen.

Naturvård, friluftsliv och kulturmiljövård 3 kapitlet 6 § miljöbalken

Områden som pekats ut som riksintresse för naturvården enligt miljöbalkens 3 kapitel 6 §, motsvarar de mest värdefulla naturområdena i ett nationellt perspektiv. De ska också representera huvuddragen i den svenska naturen.

Områden som pekas ut som riksintresse för friluftslivet har stora friluftslivsvärden sett utifrån ett nationellt perspektiv med särskilda natur- och kulturkvaliteter, variationer i landskapet samt god tillgänglighet för allmänheten (Naturvårdsverket, 2006).

Utpekade områden av riksintresse för kulturmiljövården ska förmedla en samlad bild av vår kulturhistoria från forntid till nutid, som exempelvis äldre brukningslandskap (Riksantikvarieämbetet, 2023).

ÖP2040 medför bebyggelseutveckling i anslutning till område av riksintresse för friluftsliv; Örekilsälvens nedre del och Gullmarnområdet. Riksintresseområdena är känsliga utifrån påverkan på vattenkvalitet, vilket medför behov av hänsyn. Gullmarn och Örekilsälven är även utpekade områden av riksintresse för naturvård; Örekilsälven med Kärnsjön respektive Gullmarsfjorden. Ytterligare ett område berörs vid genomförandet av ÖP2040; Bottnafjorden-Åbyfjorden. Områdena har höga ekologiska värden både på land och i vattnet, vilket medför krav på hänsyn vidare i den fysiska

planeringen. Genomförandet av ÖP2040 medför även behov av hänsyn i utpekade områden för riksintresse kulturmiljövård; Torp-Munkedal, Sältorna-Färlev respektive Bärfendal. Se vidare i Miljökonsekvensbeskrivningen.

Kommunikation och energiproduktion 3 kapitlet 8 § miljöbalken

Riksintresse för kommunikation omfattar de fyra trafikslagen – väg, järnväg, luftfart och sjöfart. Trafikverket bedömer vilka områden som är av riksintresse för trafikslagets anläggningar (Trafikverket, 2023). Energimyndigheten ansvarar för att peka ut områden som är av riksintressen för energidistribution och energiproduktion. Riksintressen för vindbruk anges för områden som har särskilt goda förutsättningar för energiproduktion ur ett nationellt perspektiv, för att områdena behövs för viktiga eller nödvändiga funktioner i samhället och/eller för en viss landsdel (Energimyndigheten, 2023).

I Munkedal finns två riksintresseområden utpekade för vindbruk. Munkedals kommun redovisar riksintressena i översiktsplanen, men föreslår utveckling av vindbruk på annan plats i mark- och vattenanvändningen i stället. Se vidare i efterföljande avsnitt angående hur Munkedals kommun förhåller sig till utpekade riksintresseområden.

Två utpekade ledningar för eldistribution finns inom kommunen samt tre för kommunikation; väg E6 respektive väg 162 samt Bohusbanan. Genomförandet av ÖP 2040 bedöms inte påverka några av de utpekade riksintressena.

Totalförsvaret 3 kapitlet 9 § miljöbalken

Försvarsmakten pekar ut områden av riksintresse för totalförsvarets militära del (Försvarsmakten, 2023). I Munkedals kommun finns två utpekade riksintressen; Skredsvik samt Sågebackens skjutfält och Säterbo övningsfält. Områdena bedöms inte påverkas vid genomförandet av ÖP2040.

Områden av riksintresse i översiktsplaneringen

Enligt plan- och bygglagen (PBL) ska en kommun genom översiktsplanen visa hur områden av riksintresse tillgodoses i den fysiska planeringen; att undvika risk för påtaglig skada. Kommunen har möjlighet att i arbetet med översiktsplanen även visa på hur de förhåller sig till utpekade riksintressen. Det omfattar dels att kunna ifrågasätta, dels att fördjupa eller konkretisera de anspråk som pekats ut. Detta sker i dialog med länsstyrelsen (Boverket, 2023b).

Ett område av riksintresse kan bedömas som tillgodosett med tydliga ställningstaganden samt att det inte finns några markanspråk med förändringar inom eller i direkt anslutning till området. Skydd enligt 7 kapitlet

miljöbalken i form av exempelvis reservat, kan vara ytterligare ett sätt att visa på att riksintresset tillgodoses.

De värden som ligger till grund för utpekandet av riksintresset är de man utgår ifrån vid bedömningen av om en åtgärd kan anses medföra en påtaglig skada¹. För att en åtgärd ska bedömas som otillåten måste skadan vara påtaglig, vilket innebär att skadan måste vara av en viss dignitet. Åtgärden ska ha en bestående negativ inverkan på det aktuella intresset eller tillfälligt ha en mycket stor negativ påverkan på det. Det är åtgärdens konsekvenser för riksintressets värden och egenskaper som ska bedömas. En åtgärd som kan innebära påtaglig skada på ett riksintresse kan därför vara otillåten även om åtgärden vidtas utanför riksintresseområdets gränser (Boverket, 2023).

Hur förhåller sig Munkedals kommun till utpekade riksintressen

Munkedals kommun stödjer samtliga markanspråk för riksintressen utom gällande riksintresse enligt 3 kapitlet 6 § miljöbalken (friluftsliv och naturvård) samt 3 kapitlet 8 § miljöbalken, avseende de förhållanden som redovisas under de två rubrikerna nedan.

Riksintresse naturvård och friluftsliv 3 kap 6 § MB

Kommunen önskar att gränserna för områdena av riksintresse för friluftsliv Kynnefjäll (FO 25) respektive Herrestadsfjället med Viksjön (FO 16) utökas och i huvudsak följer de gränser som kommunen föreslår för Stora opåverkade områden.

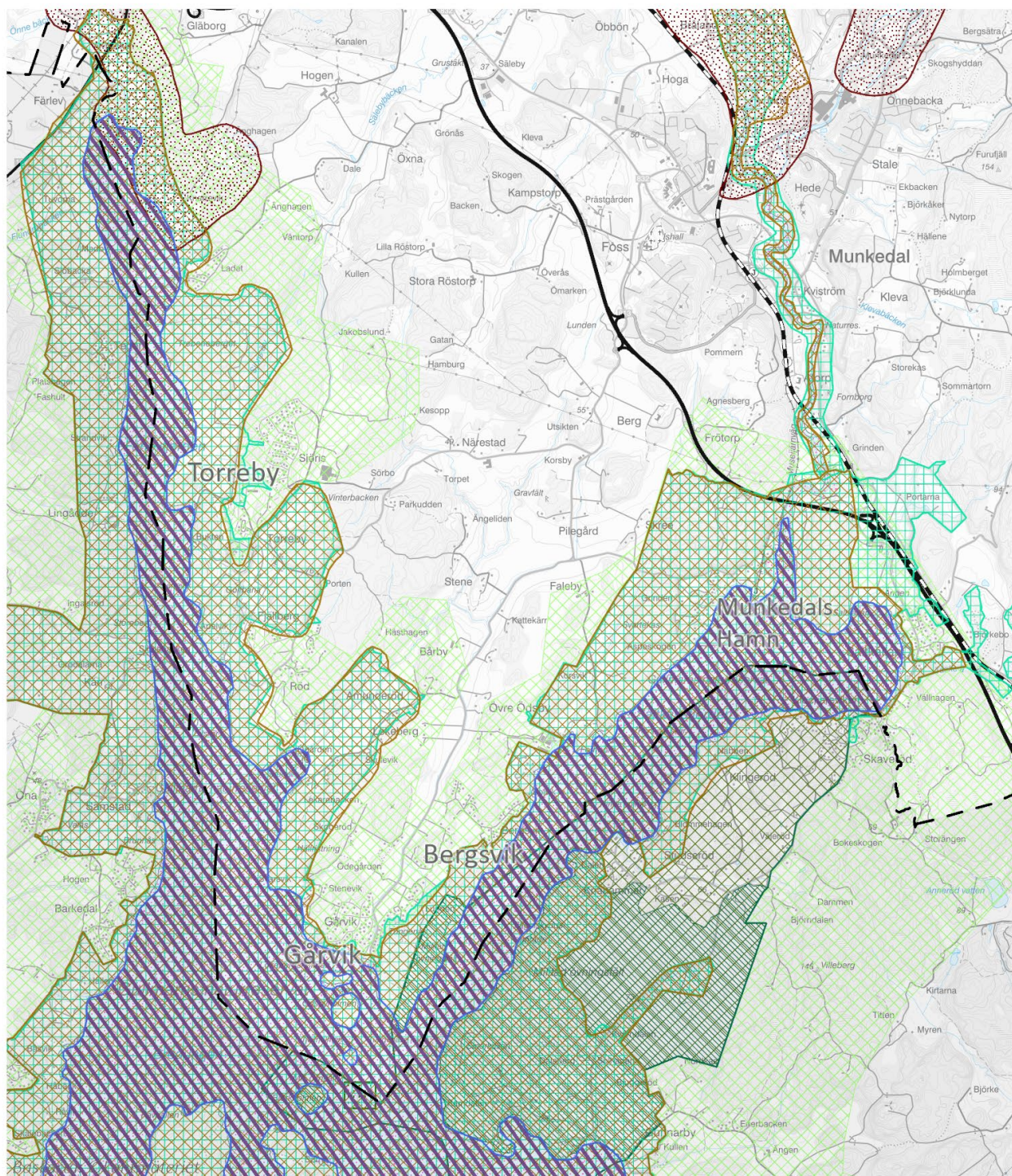
Intresset för bostäder är stort längs med kusten och särskilt kring Saltkällefjorden. Kommunen önskar att de landbaserade gränserna för område av riksintresse för naturvård Gullmarsfjorden (NRO-14-065) ses över. Dels utifrån att området idag delvis redan är bebyggt, dels utifrån att det innefattar tungt trafikerad infrastruktur som väg E6.

Riksintresse energi 3 kap 8 § MB

Energimyndigheten har pekat ut två områden av riksintresse för energiproduktion och vindbruk; Kynnefjäll och Jermunderröd. Dessa områden är inte utpekade i ÖP 2040. Kommunen anser att intresset för friluftsliv respektive bostäder bör prioriteras före intresset för energiproduktion. Kommunen förordar i stället andra områden för utveckling av vindbruk.

---

¹ I lagtexten används begreppet "påtaglig skada" bara i samband med natur- och kulturmiljön. När det gäller de övriga riksintressena används begreppet "påtagligt försvåra". "Påtaglig skada" kan dock användas som en samlingsbeteckning för båda begreppen (Boverket, 2023).

Riksintressen

0 1,25 2,5 Kilometer

- MB 3 kap 5§: Yrkesfiske kustzonen-HaV
- MB 3 kap 6§: Friluftsliv-Naturvårdsverket
- MB 3 kap 6§: Kulturmiljövård- LST

- MB 3 kap 6§: Naturvård- LST
- MB 3 kap 8§: Järnväg-Trafikverket
- MB 3 kap 8§: Vägnet- Trafikverket

- MB 3 kap9§: Intresse land-Försvarmakten
- MB 3 kap9§: Intresse hav-Sjövningsomr. - Försvarmakten

- MB 3 kap9§: Påverkansomr. för buller-Försvarmakten
- MB 4 kap 4§: Högexploaterad kust- LST
- Arthabitatdirektivet
- Kommungräns

Figur 7.1. Riksintressen i Munkedals kommun. Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet

Skyddade områden

Det finns många olika former av områdesskydd för natur i Sverige. Enkelt formulerat används områdesskydd för att skydda ett områdes kultur- eller miljönytta alternativt för dess upplevelser utifrån dess betydelse för friluftslivet. Samtliga skyddade områden regleras enligt 7 kapitlet miljöbalken. Nedan redovisas skyddsformer som är aktuella i Munkedals kommun.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Naturreservat

Naturreservatet utgör en av de starkare skyddsformerna och regleras i miljöbalken 7 kap. Det är den vanligaste skyddsformen i Sverige och därmed ett viktigt verktyg att bevara naturmiljöer och biologisk mångfald. Både länsstyrelsen och kommunen kan avsätta områden som naturreservat. Varje naturreservat är särskilt skyddat för sina unika värden och har därmed egna föreskrifter. Syftet med skyddet avgör vilka begränsningar som gäller när man som besökare nyttjar området. Följande naturreservat finns i Munkedals kommun:

- Bredmossen
- Gunnarsbo
- Malevattnet
- Kynnefjäll
- Södra Harska
- Harkerudssjöns gammelskog
- Strömmarna
- Kviström
- Vågsäter
- Vågsäter bokskog

Naturvårdsområde

Naturvårdsområden är utpekade områden enligt naturvårdslagen, men i och med att miljöbalken infördes upphörde områdesskyddet. De områden som pekats ut som naturvårdsområden ska vid tillämpningen av miljöbalken ha likvärdigt skydd som ett naturreservat. I Munkedals kommun finns ett utpekat naturvårdsområde; Gullmarn.

Landskapsbildsskydd

Landskapsbildsskydd är ett områdesskydd enligt den tidigare gällande naturvårdslagen, men gäller fortfarande enligt miljöbalken under förutsättning att inte Länsstyrelsen har upphävt det. Syftet med skyddet är att säkerställa stora områden från större påverkan eller förändring på topografin eller med

ny bebyggelse. I Munkedals kommun omfattas delar kring Örekilsälven samt Kynnefjäll av landskapsbildsskydd.

Djur- och växtskyddsområde

För att skydda störningskänsliga djur- eller växtarter kan Länsstyrelsen eller kommunen kan med stöd av 7 kap 12 § MB inrätta särskilda djur- och växtskyddsområden. Föreskrifterna medför begränsningar i form av att människor inte får vistas inom området under en viss tid av året eller rätten till jakt och fiske. Ett djur- och växtskyddsområde kan upprättas för att skydda fåglars häckningsområden under häckningstid (fågelskyddsområde). I Munkedals kommun är ett område vid Kärnsjön skyddat fågelskyddsområde; Valbergs flåg.

Strandskydd

Syftet med strandskyddet är att värna friluftslivet genom allemansrätten samt att bevara goda livsvillkor för djur- och växtliv. Strandskyddet omfattar både vatten och land. I hela Sverige gäller ett generellt strandskydd vid hav, sjöar och vattendrag. Skyddet gäller normalt 100 meter från strandkanten, men Länsstyrelsen kan utöka strandskyddet upp till 300 meter om det behövs för att säkerställa något av strandskyddets syften. I Munkedals kommun anges generellt 100 meter som strandskydd, men det finns delar där det är utökat. Kring vissa mindre vattendrag har strandskyddet tagits bort.

Biotopskyddsområde

Små ytor som är mindre än 5 ha och särskilt värdefulla naturområden kan avsättas som biotopskydd. Den myndighet som beslutar om biotopskydd på skogsmark är Skogsstyrelsen medan Länsstyrelsen eller kommunen fattar beslut på övrig mark. Inom ett biotopskyddat område får det inte bedrivas verksamhet eller vidtas åtgärder som kan skada naturmiljön. I Munkedals kommun finns det 15 områden med skogligt biotopskydd.

Det finns också ett generellt biotopskydd som gäller för alléer, källor med omgivande våtmark, odlingsrösen, pilevallar, småvatten och våtmarker (exempelvis öppna diken i åkermark), stenmurar samt åkerholmar upp till 0,5 ha. Många av dessa biotoper finns i jordbrukslandskapet. Om det finns särskilda skäl får dispens från förbudet ges i det enskilda fallet.

Naturminne

Ett naturminne utgör ett naturföremål som behöver skyddas eller vårdas särskilt. Naturminne är en av de äldsta skyddsformerna för natur i Sverige. Ofta har de ett värde för biologisk mångfald. I Munkedals kommun finns ett utpekad naturminne i närheten av Suttene.

Vattenskyddsområde

Ett mark- eller vattenområde kan skyddas som vattenskyddsområde för en grund- eller ytvattentäkt. För att tillgodose syftet med vattenskyddsområdet kan det finnas föreskrifter gällande rätten att förfoga över fastigheter eller nyttjandet av området. I Munkedals kommun finns det fem vattenskyddsområden, varav det största sträcker sig mellan Dingle, Hedekas och vidare norr om Kynnefjäll. Det finns också förslag på nya vattenskyddsområden som är under utredning.

Hänsyn tagna utifrån skyddade områden

I framtagandet av ÖP2040 har man i föreslagna markanspråk i möjligaste mån försökt att hålla ett avstånd till skyddad natur. Utvecklingsområde norr om Munkedals hamn ligger inom Gullmarns naturvårdsområde. Vattenskyddsområden berörs av utpekade markanspråk. Det är av stor vikt att vattenskyddsområdets skyddsföreskrifter följs i samband med kommande exploateringar. Natura 2000-områden kan komma att påverkas av förändringar i mark- och vattenanvändning även utanför själva områdesgränsen. Med formulerade ställningstagande kring en bedömning av vidare utredningar och hänsyn i relation till det säkerställer Munkedals kommun att frågan hanteras vidare i den fysiska planeringen.

Miljökvalitetsnormer

Miljökvalitetsnormer (MKN) är regler om kvaliteten på vatten, mark, luft eller miljön i övrigt. Syftet är att varaktigt skydda människors hälsa eller miljön samt att avhjälpa skador eller olägenheter för människors hälsa och miljön. MKN regleras genom 5 kapitlet MB. MKN omfattar dels gränsvärden som ej får över- eller underskridas, dels riktvärden som ska eftersträvas och ej bör överskridas. Dessa beslutas av regering eller av andra myndigheter. MKN är alltså juridiskt bindande och ska följas vid bland annat översiktsplanering (Boverket, 2023). Det finns MKN för utomhusluft, omgivningsbuller samt olika för vatten; MKN enligt Vattenförvaltningsförordningen (yt- och grundvatten), MKN för fisk- och musselvatten samt MKN för havsmiljö (Boverket, 2023f). MKN är ett av många styrmedel för att nå miljökvalitetsmålen (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2023).

Utomhusluft

För utomhusluft finns miljökvalitetsnormer för de ämnen som kan medföra risk för människors hälsa samt miljön. Normerna regleras i Förordning om miljökvalitetsnormer för utomhusluft (2001:527) och omfattar kvävedioxid, kväveoxider, svaveldioxid, kolmonoxid, bly, bensen, partiklar (PM10) och ozon. De flesta normerna utgör så kallade gränsvärdesnormer som ska följas, men även målsättningsnormer som ska eftersträvas. Biltrafik är den största

orsaken till höga halter av hälsofarliga ämnen i luften (Naturvårdsverket, 2023).

Munkedals kommun ingår i luftvårdsförbundet Luft i Väst som regelbundet övervakar luftkvaliteten i kommunerna. Miljökvalitetsnormerna bedöms underskrida utvärderingströskeln i Sverige för samtliga ämnen (Luft i Väst - Luftvårdsförbundet för Västra Sverige, 2023). Om en miljökvalitetsnorm överskrids eller riskerar att överskridas ska kommunen ta fram ett åtgärdsprogram.

Omgivningsbuller

Kommuner med färre än 100 000 invånare omfattas inte av krav på åtgärdsprogram för omgivningsbuller enligt Förordningen om omgivningsbuller. Alla kommuner ska dock i sitt arbete verka för att begränsa buller med utgångspunkt i de allmänna hänsynsreglerna (Miljöbalken). För hänsyn vid samhällsplanering gäller bland annat att Förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader (SFS 2015:2016) ska tillämpas vid detaljplaneläggning, bygglov och förhandsbesked (Länsstyrelsen Västra Götaland, 2023).

Trafikverket ska enligt Förordningen kartlägga bullret från vägtrafik vid vägar med en trafiktäthet på mer än tre miljoner fordon per år. Trafikverket har valt att utöka omfattningen av åtgärdsprogrammet till att innefatta bland annat all statlig väg. I Munkedals kommun omfattar det E6 (Trafikverket, 2023).

Vatten

Syftet med miljökvalitetsnormer för vatten är att säkra Sveriges vattenkvalitet, därmed omfattas både grundvatten och ytvatten (sjöar vattendrag och kustvatten). Inom kommunen finns 5 områden med grundvatten, 3 områden med kust, 10 sjöar och 32 vattendrag som utgör vattenförekomster med beslutade miljökvalitetsnormer.

Miljökvalitetsnormen för ytvatten beskriver den kvalitet; kemisk och ekologisk status, som en vattenförekomst ska ha nått vid en viss tid. Målet är att alla vattenförekomster ska uppnå *god status* (Vattenmyndigheterna, 2023). För grundvatten fastställs MKN för kemisk respektive kvantitativ status.

För vattenområden som pekats ut som särskilt värdefulla fiskevatten eller vatten för skaldjursodling finns MKN för fisk- och musselvatten (Boverket, 2023f). Här är MKN huvudsakligen inriktade på utsläpp från miljöfarliga verksamheter, men i vissa fall kan det vara relevant även för dagvattenutsläpp från bebyggelse. MKN för fisk- och musselvatten anger gränsvärden eller riktvärden för olika kemiska och fysiska parametrar. I Munkedals kommun omfattas Örekilsälven och Gullmarn av MKN för fisk- och musselvatten.

För kartmaterial, se separat kartbilaga samt den digitala översiktsplanen.

Hänsyn tagna utifrån miljö kvalitetsnormer

För att minimera risk för negativ påverkan på hälsa ser Munkedals kommun det som viktigt att genomförandet av ÖP2040 medför en så liten negativ påverkan på buller och luft som möjligt. Med stöd av formulerade ställningstaganden kommer frågan att kunna hanteras vidare i den fysiska planeringen. MKN yt- och grundvatten ska säkerställas genom att dagvattenfrågan hanteras i anslutning till aktuellt detaljplaneområde.

Klimatrelaterade risker

Klimatförändringar

Klimatet håller på att förändras. Långa mätserier av både globala och regionala data visar tydligt både temperatur- och nederbördsförändringar redan idag. Klimatmodeller visar att sannolikheten för flera extrema vädersituationer, så som värmeböljor, torka och översvämningar ökar i ett varmare klimat (SMHI, 2021).

Ett klimatscenario beskriver en tänkbar utveckling av klimatet och olika klimatscenarier ger flera tänkbara klimatutvecklingar (SMHI, 2021). Vid användning av nationella underlag för vattennivåer och flöden anser Boverket att IPCC:s (FN:s klimatpanel) klimatscenario SSP5-8,5 oftast är ett lämpligt utgångsscenario i fysisk planering när det kommer till att bedöma risken för naturolyckor i ett framtida klimat. SSP5-8,5 innebär fortsatta höga utsläpp av växthusgaser och är oftast det scenario som medför störst förändring av framtida nederbörds mängder, vattenflöden och vattenstånd i sjöar och vattendrag. SSP5-8,5 anses inte vara mer troligt än något annat av IPCC:s klimatscenarier men kan ses som ett sätt att hantera de stora osäkerheterna avseende framtida klimatförändringar (Boverket, 2020). Klimatscenario SSP5-8,5 motsvarar det klimatscenario som i tidigare utredningar benämndes RCP8,5.

I klimatriskbedömningen för Munkedals kommun används klimatscenario SSP5-8,5.

I beskrivningarna används exempelvis återkomsttiderna 100- och 200-årshändelse, vilka är begrepp för att beskriva sannolikheten i att ett väderfenomen ska inträffa. Sannolikheten att en 200-årshändelse ska ske är 1 gång på 200 år, men beskriver inte när det ska ske. I och med klimatförändringarna så ökar sannolikheten för extremväder. Därför kan vi förvänta oss att det som idag är en 200-årshändelse kommer ske oftare samt att framtidens 200-årshändelse är mer extrem än dagens.

Klimat effekter i Munkedals kommun

Förväntad påverkan från klimatförändringar skiljer sig något mellan de olika landskapstyperna i Munkedals kommun. Kust- och skärgårdslandskapet präglas av dess närhet till havet och den största utmaningen är påverkan från havsnivåhöjningen. Det storskaliga spricklandskapet präglas av mycket skog och är vattenrikt med sjöar och älvar, som följer böljande ibland backiga dalgångar. En stor utmaning för det storskaliga spricklandskapet är höga flöden och vattenbrist i sjöar och vattendrag till följd av klimatförändringar. Höga flöden i vattendragen kan leda till översvämningar samt spridning av föroreningar till yt- och grundvattentäkter. Beskrivning av förväntade klimat effekter i Munkedal baseras på Länsstyrelsens i Västra Götalands sammanställning och kompletteras med data från SMHI:s fördjupade klimatscenariotjänst.

Temperatur

Medeltemperaturen i kommunen kommer öka i framtiden. Temperaturen varierar även i framtiden mellan olika år men generellt blir det varmare. Störst ökning förväntas ske under vintern där medeltemperaturen enligt det valda klimatscenariot förväntas öka med 5–5,5 grader Celsius fram till år 2100. Under våren förväntas motsvarande ökning på 3,5–4 grader Celsius för kommunen. Under sommar och höst förväntas en ökning på 4–4,5 grader Celsius fram till slutet av seklet. När temperaturen stiger förväntas vegetationsperioden, skillnaden mellan växtsäsongens start och slut, bli längre i kommunen. År 2100 förväntas årets vegetationsperiod förlängas med 90–100 dygn.

Värmebölja, torka och brand

Perioder med värmebölja förväntas bli längre i Munkedals kommun i framtiden. Enligt beräkningar från det valda klimatscenariot så kommer den längsta perioden med värmebölja i kommunen år 2100 öka med drygt 30 dagar, jämfört med idag. Beräkningar visar också att antal dagar med låg markfuktighet väntas öka i kommunen. Detta kan innebära ökade problem kopplat till torka, vilket kan innebära problem för bland annat jord- och skogsbruk.

På samma sätt förväntas medeltemperaturen öka i kommunen under sommaren. I kombination med risk för värmebölja och torka bidrar ökad medeltemperatur till ökad risk för brand. Ytterligare faktorer som luftfuktighet, vindhastighet, åska, solstrålning och typ av vegetation påverkas också (SMHI, 2022). Klimatriskerna, dess effekter och konsekvenser behandlas ofta var för sig. Det finns dock ett behov av att utreda kombinerade effekter av olika klimatrisker och dess samlade konsekvens på samhället. Till exempel förekommer värmeböljor, torka och skogsbränder ofta samtidigt.

Nederbörd

Enligt beräkningar kommer årsmedelnederbörden ha ökat med 10–12 mm/mån år 2100 i kommunen. Störst ökning förväntas ske under vintern. I och med ett varmare klimat blir det även vanligare att nederbörden kommer i form av regn i stället för snö under vintertid. För medelnederbörden under sommaren däremot, syns enbart en svag ökning.

Skyfall och kraftig nederbörd

Kraftiga regntillfällen som genererar höga vattenflöden kallas för skyfall. Definitionen av ett skyfall varierar, men SMHI:s definition är minst 50 mm nederbörd på en timme eller minst 1 mm på en minut. Med utgångspunkt i det valda klimatscenariot bräknar SMHI att antal dygn per år med extrem nederbörd kan ha ökat med 3–3,5 dygn i Munkedal fram till år 2100.

Dagvattensystem kan inte anpassas för att hantera de extremflöden som uppkommer vid skyfall. Vid skyfall avrinner vattnet i stället ytledes utifrån markens höjdsättning. Vattnet rinner i lågstråk och ansamlas i lågpunkter, så kallade instängda områden.

För att säkra framkomlighet och motverka kostsamma översvämningar med skador på byggnader och andra samhällsviktiga funktioner måste hänsyn till dessa extremflöden tas i planprocessen, bygglovshandlingen och genom åtgärder i befintlig bebyggelse.

Konsekvensanalys

En skyfallsanalys baserad på vattendjup har tagits fram med hjälp av dataunderlag exporterat från programvaran SCALGO Live. SCALGO Live är ett verktyg som används för att analysera höjddata och identifiera områden där det potentiellt kan samlas vattenmassor vid nederbörd. Scalgo kan ge en uppskattning av de områden som kan riskeras drabbas av en översvämning vid ett skyfall redan idag och som kan tänkas bli mer utsatta i ett framtida klimat. Dataunderlaget från Scalgo inkluderar inte flöden och översvämningens utbredning längs rinnvägar.

En översiktlig kartering av områden som riskeras bli utsatta för översvämning vid skyfall har utförts för samtliga tätorter i Munkedals kommun. För järnvägsnätet och vägnätet har områden med risk för översvämning vid skyfall bedömts genom att identifiera platser på nätet där instängda områden riskerar att skapas vid skyfall. Räddningstjänstfordon inom Munkedals kommun klarar ett vattendjup på upp till 20 cm. Platser på vägnätet som riskerar ett större vattendjup än så har därför identifierats med risk för begränsad framkomlighet för räddningstjänst. Ytliga rinnvägar har översiktligt identifierats per tätort. Områden där flera avrinningsvägar sammanstrålar kan också skapa förutsättningar för översvämning vid skyfall.

Nedan följer kortfattade sammanfattningar av vad analysen av risken för översvämning vid skyfall visar för kommunens samhällsområden. Kommunen fortsätter kontinuerligt att uppdatera kunskapsläget och utgår utifrån det fullständiga underlaget vid planering och lovgivning.

För kartmaterial, se planeringsunderlag i den digitala översiktsplanen.

Munkedal

I Munkedals tätort kan ett antal instängda områden identifieras som riskeras översvämmas vid skyfall. Identifierade platser med översvämningsrisk inkluderar två viadukter vid järnvägen, ett antal platser längs järnvägen, E6:an norr om Munkedalsmotet, Bruksvägen, Strömstadsvägen och ett antal byggnader i tätorten såväl verksamheter, bostäder och byggnader med samhällsfunktion. På ett antal platser kan även räddningstjänstens framkomlighet bli begränsad.

Hällevadsholm

I Hällevadsholm kan ett antal instängda områden där det finns risk att vatten blir stående identifieras längs järnvägen. Ett större instängt område med vattendjup större än 1 meter syns i västra Hällevadsholm. Ett antal bostäder ligger inom detta område. Analysen visar också att det finns delar av vägnätet som skulle kunna få begränsad framkomlighet för räddningstjänst vid skyfall. Bland byggnadsobjekten finns främst bostäder men även industri, verksamheter och samhällsfunktioner.

Dingle

I Dingle har ett antal instängda områden med risk för översvämning identifierats längs järnvägen i tätorten. Strax norr om tätortsgränsen har ett antal instängda områden även identifierats längs järnvägen och riksväg 165 med potentiell begränsad framkomlighet för räddningstjänst. Ett antal större ytliga avrinningsvägar har identifierats för tätorten. Bland byggnadsobjekten som ligger i områden med risk för översvämning finns främst bostäder men även industri, verksamheter och samhällsfunktioner.

Hedekas

I Hedekas har två större instängda områden med risk för översvämning identifierats med potentiell begränsad framkomlighet för räddningstjänst vid skyfall. Ett antal större ytliga avrinningsvägar har identifierats i tätorten. Bland byggnadsobjekten som ligger i områden som riskerar översvämning finns främst bostäder men även industri, verksamheter och en samhällsfunktion har identifierats.

Torreby

Ett mindre antal instängda områden har identifierats innanför tätortsgränsen för Torreby. Två större ytliga avrinningsvägar, med en uppströms area på mer än 10 hektar, har identifierats inom tätorten. Bland byggnadsobjekten som

ligger i områden som riskerar översvämning finns främst bostäder men även en verksamhet.

Höga nivåer och flöden i sjöar och vattendrag

Enligt analys utifrån det valda klimatscenariot kan antal dagar med kraftig nederbörd per år komma att öka med mer än 6,5 dygn i Munkedals kommun vid år 2100. Antal dagar med kraftig nederbörd visar på förekomsten av stora regnmängder som kan leda till översvämningar. Generellt väntas flödena i kommunens vattendrag öka på grund av ökande nederbördsmängder. Störst ökning av flödena förväntas ske framför allt på vintern medan vårfloden blir mindre. Detta beror på att i ett varmare klimat väntas en större del av nederbörden under vintertid falla som regn i stället för snö. Det medför att det inte skapas några stora snötäckten som på vårkanten kan smälta och skapa en flödestopp i vattendragen. Varmare somrar med högre avdunstning och längre vegetationsperiod väntas även leda till längre perioder med lågflöden sommartid.

I Munkedals kommun finns ett antal större vattendrag karterade av Vatteninformationssystem Sverige, VISS. SMHI har beräknat att vattenflödet i Örekilsälven kommer att öka med 20–50% fram till år 2100 till följd av ett förändrat klimat.

Konsekvensanalys

Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, har karterat översvämningzoner till följd av ett klimatanpassat 100-årsflöde, 200-årsflöde och beräknat högsta flöde i Örekilsälven och Munkedalsälven. 100- och 200-årsflöden är begrepp för att beskriva sannolikheten i att ett väderfenomen ska inträffa. Sannolikheten att en 200-årshändelse ska ske är 1 gång på 200 år, men beskriver inte när det ska ske. I och med klimatförändringarna så ökar sannolikheten för extremväder. Därför kan vi förvänta oss att det som idag är en 200-årshändelse kommer ske oftare samt att framtidens 200-årshändelse är mer extrem än dagens.

Karteringen kan användas som underlag för att analysera hur förändrade flöden kan komma att påverka Munkedals kommun i framtiden. Beräkningarna är gjorda på ett antal olika klimatscenarier och urvalet representerar en klimatförändring som är mindre än det utvalda klimatscenariot SSP5-8,5. Om man skulle använda sig av dessa klimatanpassade flöden i sin riskanalys för översvämningar i kommunen riskerar man att underskatta framtida översvämningrisker utmed karterade vattendrag då de är mindre allvarliga än den nivå som Boverket rekommenderar att kommunerna utgår ifrån.

Boverket anger i sin vägledning att " Ny sammanhållen bebyggelse och bebyggelse med samhällsviktig verksamhet bör lokaliseras till områden som inte hotas av översvämning. Även enstaka verksamheter eller

industriområden med risk för stor miljöpåverkan vid översvämning bör lokaliseras till områden som inte hotas av översvämning. Samtliga ovanstående objekt och verksamheter bör som grundregel lokaliseras över beräknad högsta nivå för sjöar och hav eller nivån för beräknat högsta flöde i vattendrag. Effekten av ett förändrat klimat under bebyggelsens förväntade livslängd behöver beaktas”.

En översiktlig kartering av byggnader som riskeras bli utsatta för översvämning vid högsta beräknade flöde i Munkedalsälven och Örekilsälven har utförts för Munkedals kommun. Om karteringen visar att byggnaden ligger inom två meter från översvämningssonen anses byggnaden kunna bli utsatt för översvämning vid höga flöden. För järnvägsnätet och vägnätet har utsatthet för översvämning vid högsta beräknade flöde bedömts visuellt genom att identifiera platser på nätet som överlappas av översvämningssonen.

MSB:s karterade översvämningsszon vid högsta beräknade flöde för Örekilsälven och Munkedalsälven visar områden i Munkedals kommun som riskerar att översvämmas vid höga vattenflöden. Ett flertal byggnader som ligger i närheten av Örekilsälven, Munkedalsälven, Kärn sjön och Viksjön riskeras att översvämmas vid höga vattenflöden. Utifrån MSB:s kartering riskeras länsväg 829, 812, 924, 926, 930, 940, 941 översvämmas vid högsta beräknade flöde. Två broar längs Örekilsälven och en bro längs Munkedalsälven överströmmas vid beräknat högsta flöde. Även Björid damm som ligger nordväst om Munkedal tätort överströmmas vid högsta beräknade flöde (MSB, 2015).

För övriga vattendrag i Munkedals kommun likt Bärfendalsälven, Hajumsälven och Färlev älv finns inga nationella underlag för höga nivåer och flöden i vattendragen. Men med hänsyn till att flödena i kommunens vattendrag väntas öka och att det tillhör samma geografiska område som Örekilsälven, som väntas få en ökning på 20–50% fram till år 2100 för vattenflöden med 50-års återkomsttid, kan man förvänta sig ökade högflöden i samtliga vattendrag i kommunen. Det innebär ökad risk för såväl översvämningar som erosion. Detta medför i sin tur ökade risker för översvämning av bebyggelse som ligger lågt i närhet till vattendrag i kommunen. Den ökande erosionen och vattenmängderna kan leda till förändrade och/eller ökade risker för skred. Flera översvämningar har redan inträffat i Färlev älv i närheten av Norra leråker och Garveriet. I området finns det förutsättningar för skred och området riskerar även översvämmas vid en högvattenhändelse i havet. Riksväg 162 korsar Färlev älv och vägen ligger även lågt med hänsyn till högvattenhändelser. Det anses finnas risk för översvämning och skador på riksväg 162 och till följd av identifierade klimatrisker.

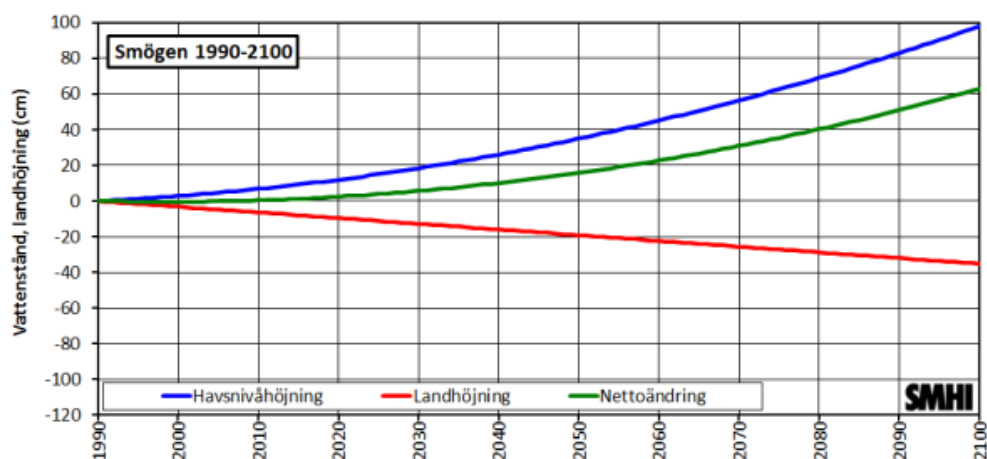
Munkedalsälven och Örekilsälven sträcker sig genom och sammanstrålar i Munkedals tätort och ett antal områden riskeras översvämmas vid höga

vattenflöden i älvarna. Pappersbruket i nordöstra delarna av Munkedal ligger tätt intill Munkedalsälven. Fotografier från år 1926 och år 1927 påvisar väldigt höga flöden i Munkedalsälven vid pappersbruket. Baserat på fotografierna kan det finnas fog att ifrågasätta befintlig studie för högsta beräknade flöde och det kan finnas behov att se över och kalibrera modellen.

I Munkedals kommun har främst komplementbyggnader men även ett antal bostäder och en industribyggnad identifierats inom karterad zon för högsta beräknade flöde i Örekilsälven och Munkedalsälven.

Högvattenhändelser och stigande hav

Havsnivåhöjningen är en stor utmaning för kust- och skärgårdslandskapet. Orsaken till att havsnivåerna stiger är att vattnet tar större plats när haven värms. Smältande glaciärer och landisar på Grönland och Antarktis bidrar även till att havsnivån stiger. Landhöjningen medför att effekten av havsnivåhöjningen blir lägre i de mellersta och norra delarna i Sverige. Men takten för havsnivåhöjningen överstiger landhöjningen för Munkedals kommun, vilket innebär att medelvattenståndet i havet utmed kommunens kuststräcka blir allt högre. Ett exempel på hur landhöjning delvis bromsar upp havsnivåhöjning illustreras i Figur 7.2 för mätstationen Smögen. Färlevfjorden och Saltkällefjorden sträcker sig in i Munkedals kommun och är kommunens kontakt mot havet. När havet stiger innebär det att nivåerna i fjordarna stiger och vatten kan tryckas upp på land längre in i Munkedals kommun. Örekilsälven och Färlev älv som mynnar ut i fjordarna kan också påverkas vid höjda havsnivåer. Bärfendalsälven som mynnar ut i Åbyfjorden kan även påverkas vid höjda havsnivåer.

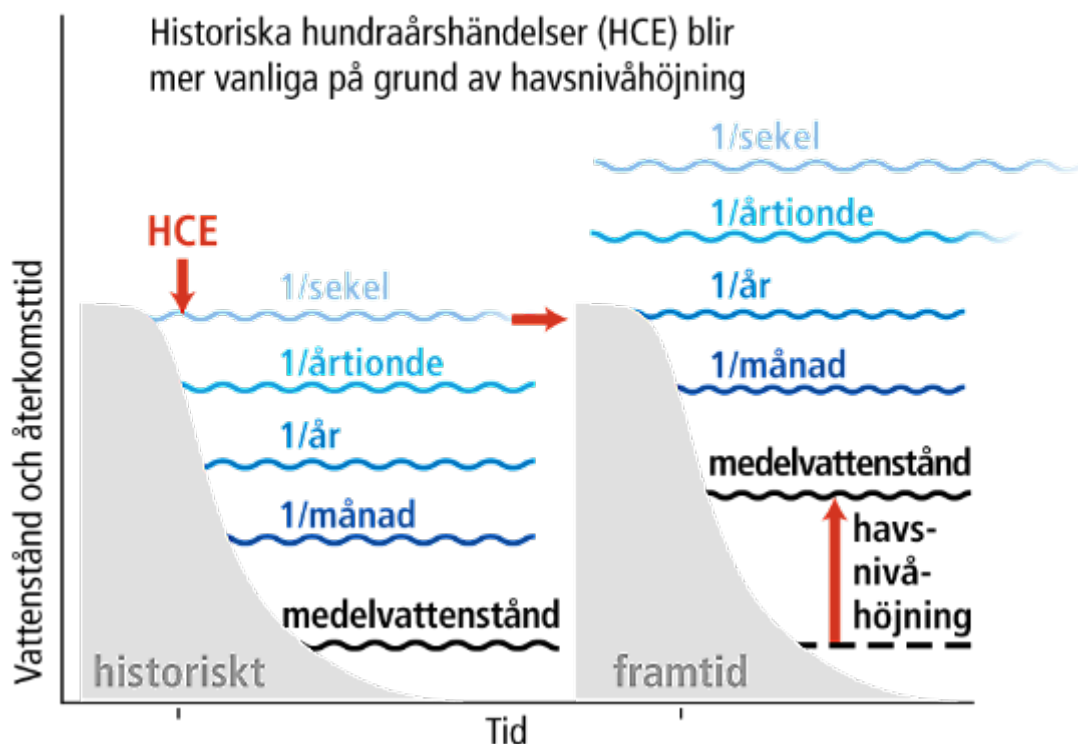

Figur 7.2 Förenklad illustration av hur landhöjningen "bromsar upp" havsnivåhöjningen nettoeffekt på vattenståndet utmed västkusten (här illustrerat för Smögen). Källa: SMHI.

Vid en högvattenhändelse stiger vattenståndet under en begränsad period högt över medelvattenståndet. En högvattenhändelse i havet kan inträffa i samband med en lågtryckspassage då vattenståndet stiger och kan förbli högt under ett antal timmar ända upp till något dygn. Hur högt vattenståndet blir beror dels på hur mycket vatten som finns i området, vindriktning och lufttryck. Under särskilda förhållanden kan en högvattenhändelse innebära mycket höga nivåer som orsakar översvämningar. Det kan orsaka skador på konstruktioner nära kusten samt orsaka ökad erosion.

I ett förändrat klimat, på platser där medelvattenståndet blir högre i framtiden, förväntas högvattenhändelser ske mer frekvent. Det beror på att när medelvattenståndet stiger så höjs utgångsläget, vilket gör att den tillfälliga höjningen når ännu längre upp på land än idag vid samma väder. Med ett högre utgångsläge krävs ett mindre bidrag från vädret för att nå samma nivåer som vid dagens högvattenhändelser, se Figur 7.3. Platser som tidigare varit opåverkade vid högvattenhändelser riskeras att drabbas vid ett högt utgångsläge.

(a) Skiss för hur regional havsnivåhöjning påverkar beräknade extrema högvattenhändelser (inte skalenlig)

Figur 7.3. Schematisk illustration av extrema högvattenhändelser och deras genomsnittliga återkomsttid under 1986–2005 och i framtiden. Som en konsekvens av den genomsnittliga höjningen av havsnivån beräknas lokala havsnivåer som historiskt inträffat en gång per sekel (historiska hundraårshändelser, HCE) återkomma oftare i framtiden. (IPCC: Havet och kryosfären i ett förändrat klimat, sammanfattning för beslutsfattare (2019).

Dimensionerande högvattenhändelse och framtida medelvattenstånd

En översiktlig konsekvensanalys av översvämning från havet i Munkedal har utförts. Analysen gjordes i två delar och utgår från en 200-årshändelse, dels idag, dels år 2150. Sannolikheten att en 200-årshändelse ska ske är 1 gång på 200 år, men beskriver inte när det ska ske. I och med klimatförändringarna så kommer det som idag är en 200-årshändelse bli vanligare. Därför är analysen gjord med utgångspunkt både för idag och för år 2150.

Konsekvensanalys

En översiktlig konsekvensanalys av en 200-årshändelse i havet i nutid och år 2150 har utförts för Munkedals kommun. Ett antal områden riskeras översvämmas vid en högvattenhändelse i nutid och vid år 2150. Utifrån karterade översvämningssytor har byggnadsobjekt som riskeras bli utsatta för översvämning identifierats. Bland byggnadsobjekten som riskerar att översvämmas vid högvattenhändelse finns främst komplementbyggnader men även ett antal bostäder och tre samhällsfunktioner. För järnvägsnätet och vägnätet har platser som riskeras bli utsatta översvämning vid högvattenhändelser i havet bedömts visuellt genom att identifiera platser på nätet som överlappas av översvämningssytor.

Vid en 200-årshändelse idag riskerar områden vid Munkedals kust att översvämmas. Vid en 200-årshändelse 2150 riskerar havet tryckas ännu längre upp på land och större områden riskeras översvämmas. Vid högvattenhändelser i nuvarande och i framtida klimat riskeras ett flertal bostäder drabbas av översvämning till exempel vid områden som Munkedals hamn och Saltkällan. Riksväg 162 och länsväg 787 riskeras översvämmas vid en högvattenhändelse med 200-års återkomst idag och år 2150.

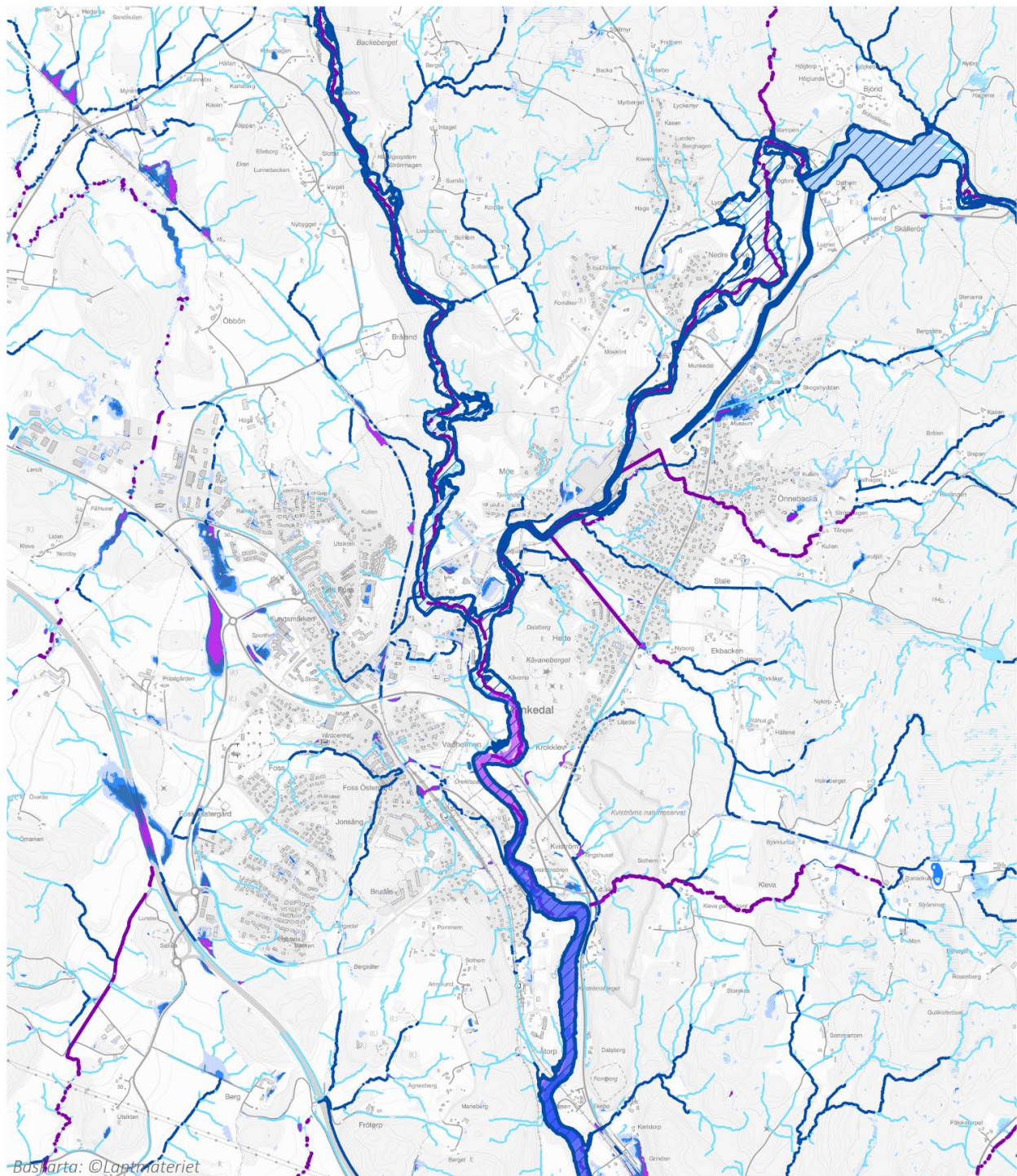
Vid en högvattenhändelse kommer havet tryckas upp i Bärfendalsälven, Färlev Älv och Örekilsälven. Örekilsälven sträcker sig genom Munkedal tätort och vid en 200-årshändelse ser havet ut att sträcka sig upp i Örekilsälven i höjd med Munkedal station och vid år 2150 väntas havet sträcka sig ännu längre upp i älven. Ett antal byggnader inom Munkedal tätort ligger i riskzon för översvämning från Örekilsälven vid högvattenhändelser i havet.

Kombination skyfall, höga flöden och högvattenhändelse

En kombination av klimatrisker kan leda till mycket större konsekvenser än vad respektive klimatriskhändelse har var för sig. Det är inte ovanligt att till exempel en högvattenhändelse i havet sker under en storm då det regnar kraftigt. En högvattenhändelse i havet skulle även kunna sammanfalla efter en period då det har regnat under en längre period och det är höga flöden i vattendrag. Örekilsälven är ett tydligt exempel på ett vattendrag som riskeras översvämmas vid både högvattenhändelser i havet och vid höga flöden i älven. Det skulle kunna få stora konsekvenser i form av översvämningar, framför allt i Munkedal tätort. På liknande sätt skulle ett skyfall i samband

med en högvattenhändelse i havet eller höga flöden i vattendragen kunna innebära större konsekvenser för bebyggd miljö som riskeras påverkas av flera klimatrisker. Det är inte enbart kombinerade extremhändelser som riskerar leda till större konsekvenser. Sammanfallande klimathändelser som var för sig inte har särskilt stora konsekvenser kan gemensamt medföra mycket större konsekvenser. Ett exempel skulle kunna vara att ett 10-årsregn sammanfaller med en 50-årsstorm vilket skulle kunna leda till översvämningar längs kust och vattendrag inom kommunen. Ovan nämnda händelser har inte studerats under arbetet med översiktsplanen men bör tas i beaktning i fortsatt klimatrelaterat arbete.

Generellt anses Munkedal tätort vara mest utsatt för kombinerade klimatrisker då tätorten har ett utsatt läge i och med dess närhet till havet, Örekilsälvens sträckning genom tätorten och att ett flertal instängda områden finns identifierade i tätorten. Örekilsälven riskeras påverkas av både högvattenhändelser i havet och höga flöden i älven. Samtidigt finns ett flertal instängda områden längs älven och större ytavrinningsvägar som mynnar ut i älven. Kombinerade klimateffekter skulle kunna få stora konsekvenser för bebyggd miljö längs älven. Ett flertal platser i kommunen präglas av närhet till både hav och vattendrag såväl som instängda områden och större rinnvägar. Att kommunen skulle kunna drabbas av större konsekvenser från kombinerade klimateffekter är således inte osannolikt.

Klimatrisker Munkedal tätort

Rinnvägar

- 1- 10 hektar
- 10-100 hektar
- > 100 hektar

Instängda områden

- 10 - 30 cm
- 30 - 50 cm
- 50 - 100 cm
- > 100 cm

200-års regn

- 200-årsnivå i havet (83e percentilen) år 2150 (3,63m)
- 200-årsnivå i havet (83e percentilen) nuvarande klimat (2,2m)

Högsta beräknade flöde

- Högsta beräknade flöde

0 0,5 1 Kilometer

Figur 7.4. Klimatrisker i Munkedal tätort. Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Hänsyn tagna utifrån klimatrelaterade risker

Vid framtagande av översiktsplanen har hänsyn tagits till ovanstående risker. Även ras, skred och erosion kan vara klimatrelaterat och dessa hänsyn beskrivs i nästa avsnitt. Utgångspunkten i planförslaget har varit att markens lämplighet bedöms med ett tidsperspektiv på 100 år. Planförslaget har anpassats efter de klimatrisker som har identifierats. Ny bebyggelse planeras så att den inte tar skada eller orsakar skada vid en översvämning från minst ett klimatanpassat 100-årsregn. Vid detaljplanering av ny bebyggelse ska effekten av ett skyfall motsvarande en åtkomsttid på 400 till 500 år studeras. Samhällsviktig verksamhet planeras så att funktionen kan upprätthållas vid översvämning.

Översiktsplanen följer Länsstyrelsernas riktlinjer i "Stigande vatten" och olika krav på studier inför ny byggnation krävs för de olika säkerhetsnivåerna. Utvecklingsområden har i regel placerats på platser som inte löper risk att översvämmas i framtiden.

I samband med framtagandet av översiktsplanen har studier gjorts som höjt kunskapsnivån om vilka risker som finns kopplat till översvämning till följd av förändrat klimat i kommunen. Studierna har använts i översiktsplaneringen som grund för formulering av ställningstaganden samt lokalisering av utvecklingsförslag men kommer också vara ett underlag för kommande planering.

Ras, skred och erosion

Gemensamt för ras och skred är att det huvudsakligen är en snabb massrörelse i jord eller i berg och att de kan inträffa utan förvarning. Ras är när friktionsjord eller berg/block kommer i rörelse och delarna rör sig fritt i förhållande till varandra under hela förloppet. Skred är när delar av jord eller en bergsslänt kommer i rörelse och där massan till en början är sammanhängande. En orsak till erosion i vattendrag och längs stränder är att vattnet, genom rörelse, bearbetar slänten eller botten och att löst material transporteras bort. Erosion kan påverka ett vattendrag så att det bidrar till att ras och skred inträffar. Förändringar av vegetation eller vattenmängder, flödesvägar och rinnhastigheter i slänter med kraftiga lutningar kan också orsaka erosion.

De geologiska förhållandena inom Munkedals kommun är varierande och komplexa med hänsyn till geoteknik och byggnation. I huvudsak finns områden med berg i dagen eller nära markytan som bryts av låglänta dalar med finjord och lera, se Figur 7.5. Naturliga vattendrag och diken korsar genom markområden med lerjordar och över tid har det i landskapet skapats raviner, meandrande vattendrag och skredärr. I den västra delen av kommunen finns i huvudsak stora områden med lera liksom i nordöst och

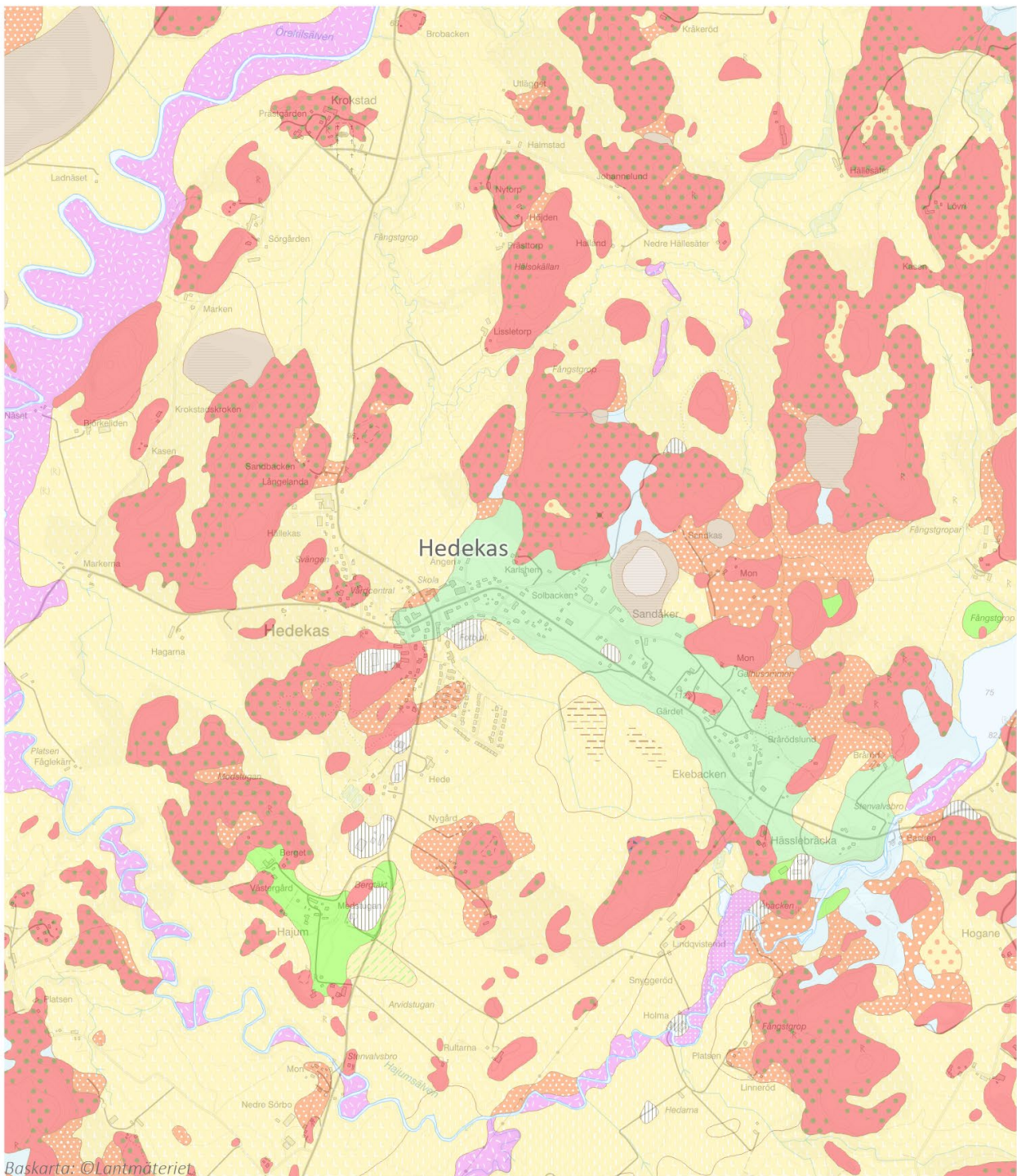
söder. I områden med lera finns naturliga förutsättningar för skred vilket skapar stora begränsningar för hur marken där kan bebyggas, medan det i områden med fastmark finns ur geoteknisk synpunkt goda förutsättningar för byggnation. Vid branta bergsslänter kan det finnas risk för bergras och blocknedfall.

Vid all planläggning och bygglovsgivning är det nödvändigt att de geotekniska förutsättningarna klarläggs och markens lämplighet avseende framtida markanvändning säkerställs med hänsyn till ras skred och erosion. Även eventuell risk för naturolyckor för befintlig bebyggelse och anläggningar behöver identifieras.

Naturliga erosionsprocesser pågår ständigt, vilket på sikt kan leda till ras och skred och dessa processer kan påskyndas avsevärt av mänskliga ingrepp. Klimatförändringen förväntas över tid ge ökad nederbörd och större variationer i vattenflöden vilket bedöms ge ökad erosion i vattendrag, förändrade grundvattennivåer och översvämning. Dessa naturliga förändringar av förutsättningarna får över tid konsekvenser för markstabilitet och byggbarhet.

Mänsklig påverkan som till exempel markbelastning vid byggnation, schakt och fyllning påverkar de naturliga förutsättningarna och innebär att sedan tidigare stabila områden kan bli instabila vid nybyggnation och markarbeten.

Baskarta: ©Lantmäteriet

Jordartskarta

- Vatten och strandlinjer
- Blockrik till storblockig yta
- Torv
- Oklassad jordart
- Postglacial sand-grus

- Isälvs sediment
- Torv
- Mossetorv
- Talus (rasmassor)
- Svåmsediment, ler-silt
- Svåmsediment, grovsilt-finsand

- Lera-silt
- Silt
- Lera
- Postglacial sand
- Svålsediment, grus
- Isälvs sediment

- Morän omväxlande med sorterade sediment
- Morän
- Berg
- Fyllning
- Vatten

0 0,5 1 Kilometer

Figur 7.5. Jordartskarta, SGU (Sveriges geologiska undersökning), visar översiktligt de geologiska förutsättningarna för Munkedals kommun. Markförhållande utgörs omväxlande av berg (röd markering) och lera (gul markering). Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Hänsyn tagna utifrån ras, skred och erosion

I arbetet med översiktsplanen tillämpar Munkedals kommun försiktighetsprincipen vid bedömningar av risken för naturolyckor och hur denna kan påverkas av ett förändrat klimat. Kommunen följer rådande vägledning från Boverket, rekommendationer från Länsstyrelsen samt SGI. Inga utpekade utvecklingsområden i mark- och vattenanvändningskartan ligger inom områden som utifrån nuvarande underlag bedöms ligga inom riskzon för översvämning utifrån höga havsnivåer samt högsta beräknade flöde i de karterade vattendragen.

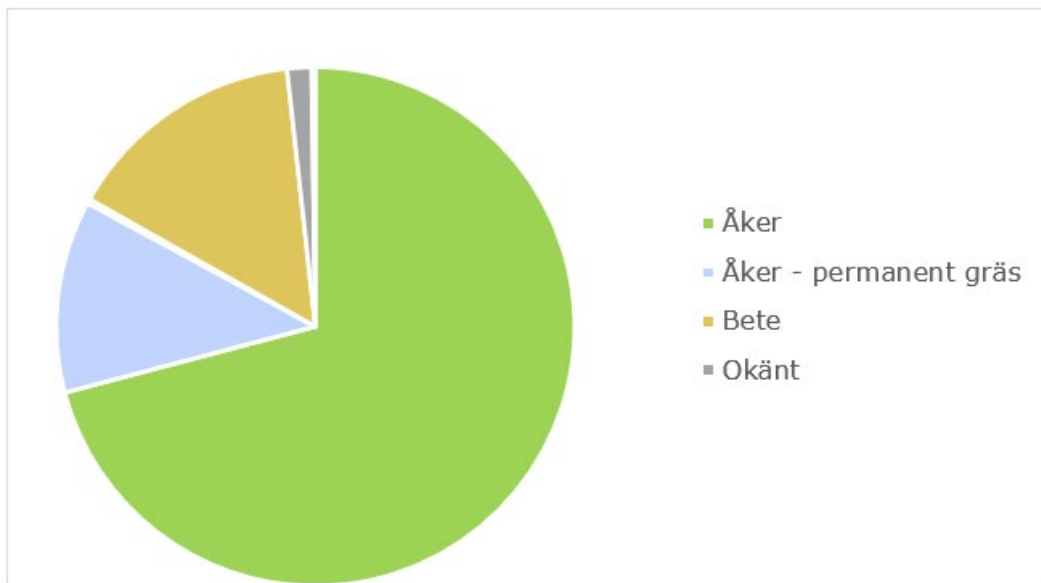
I översiktsplanen har kommunen tagit ställning till att ett långsiktigt perspektiv ska användas vid bedömning av markens lämplighet vilket innebär att alla geotekniska osäkerheter och erforderliga stabilitetsåtgärder klarläggs och säkerställs i detaljplan innan byggnader uppförs och tas i bruk.

Jordbruksmark

Jordbruksmark omfattar både odlad jord och ängs- och betesmark. Dagens jordbrukslandskap har formats och historiskt förändrats utifrån naturens förutsättningar samt människans brukningsmetoder. Jordbrukslandskapet är ett så kallat multifunktionellt landskap. Med det menas att jordbruksmark utöver att omfatta produktion av livsmedel och foder, är hemvist för en mångfald av arter och rymmer stora sociala värden samt kulturmiljövärden. Möjligheterna att odla upp ny åkermark idag är begränsade; den mest lämpliga jorden används redan för odling och omvandling av annan mark till jordbruksmark riskerar att medföra en konflikt med andra intressen. Det gör det viktigt att hushålla med de jordbruksmarksresurser vi har.

Arealen jordbruksmark har historiskt varierat över tid. Fördelningen skiljer sig även geografiskt i Sverige. I Munkedals kommun finns idag närmare 11 000 hektar brukningsvärd jordbruksmark, vilket omfattar cirka 17% av kommunens yta. Huvuddelen av Sveriges jordbruksproduktion finns i Skåne samt Västra Götaland och här kan andelen jordbruksmark uppgå mot 40% av en kommuns landyta. Norröver och exempelvis i Dalarna utgör dock motsvarande siffra 5%. Med anledning av kommunens geologiska och topografiska förutsättningar innebär det en utmaning att undvika att bygga på jordbruksmark.

Av jordbruksmarken i Munkedals kommun utgörs huvuddelen av åkermark, se Figur 7.6. Det odlas främst vall till foder, därefter följt av spannmål som havre och korn.

Figur 7.6. Diagrammet redovisar fördelningen av ägoslag i Munkedals kommun (2021). Bilden är från dokumentet *Klassning av jordbruksmark*.

Frågan kring jordbruksmarken hanteras lokalt, regionalt samt nationellt men styrs även via EU. Fokus är hållbarhet och miljö, men också livsmedelsproduktion. Det är kommunerna som har ansvaret för den fysiska planeringen i Sverige. Då intresset att exploatera är stort på jordbruksmark har därför Jordbruksverket rekommenderat att kommunen tar fram ett planeringsunderlag avseende jordbruksmark, utifrån vilket det går att göra bedömningar och avvägningar i enlighet med gällande lagstiftning.

Munkedals kommun har tagit fram ett uppdaterat underlag för jordbruksmarken i kommunen samt gjort en klassning utifrån underlag från Jordbruksverkets blockdatabas, Lantmäteriets fastighetskarta samt ängs- och betesmarksinventeringen. Resultatet från värderingen redovisar jordbruksmarken i tre klasser:

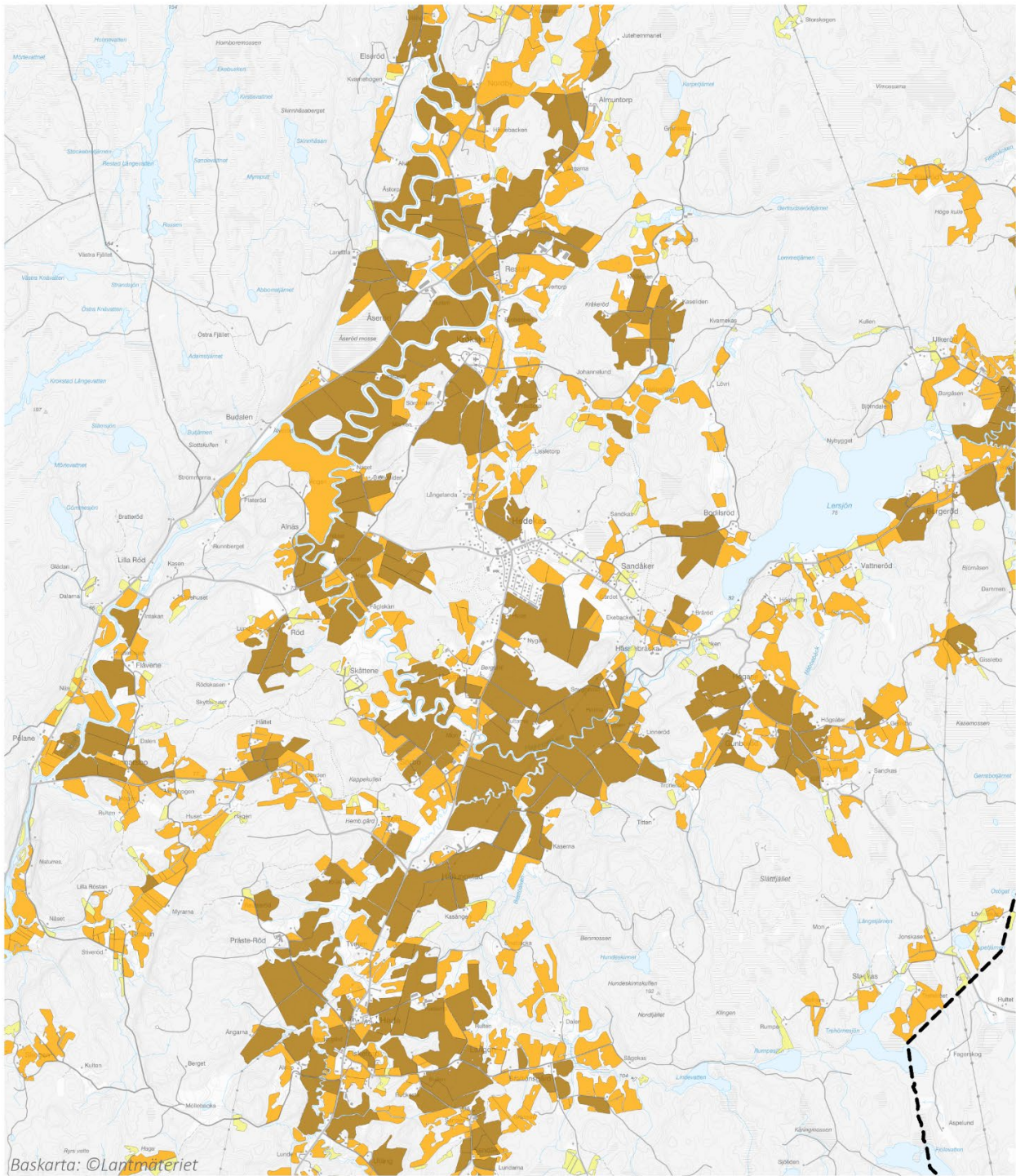
- brukningsvärd (lägsta klass)
- höga brukningsvärden
- mycket höga brukningsvärden (högsta klass)

Grunden i värderingen är att all jordbruksmark som redovisas är brukningsvärd. Som ett nödvändigt komplement till klassningen rekommenderas att underlaget vid fysisk planering kompletteras med vidare studier samt fältbesök, för att få en helhetssyn på jordbrukslandskapets produktions-, sociala samt naturvärde.

Hänsyn tagna utifrån jordbruksmark

Klassningen för jordbruksmark har legat till grund för den mark- och vattenanvändning som pekas ut i ÖP2040. Den utgör även en hänsyns aspekt att beakta inom utpekade LIS-områden. En stor del av kommunens utpekade utvecklingsområden pekas ut på mark som delvis utgörs av jordbruksmark. Denna intressekonflikt är svårt att undvika helt då stor del av marken inom och i anslutning till både etablerade samhällsområden och tätortsnära utvecklingsområden utgörs av jordbruksmark. Stor vikt har lagts vid lokalisering av områden för att minska konflikten och enbart peka ut områden där ändamålet bedöms och motiveras som ett väsentligt samhällsintresse. Samtidigt beskrivs också att i många fall kan områden med jordbruksmark inom utpekade områden undantas från exploatering och i stället bli ett trevligt inslag i den bebyggda miljön.

Översiktsplanens ställningstaganden som rör jordbruksmark syftar både till att stärka möjligheterna att bedriva jordbruksverksamhet och att minska påverkan på näringen och dess värden vid exploatering inom och i anslutning till jordbruksmarken. Ställningstagandena handlar om att underlätta för hela kedjan, från att uppmuntra djurhållning, upplåta mark för försäljning av lokalt producerade livsmedel till att stärka förutsättningarna för och understödja olika kombinationsverksamheter. Det finns också ställningstaganden som handlar om att öka möjligheterna till att bedriva jordbruksverksamhet i ett förändrat klimat och att värna om jordbrukslandskapet kulturella och sociala värden.

Jordbruksmarksanalys 2023

0 1 2 Kilometer

Klassning åkermark

- 1 - Mycket höga brukningsvärden
- 2 - Höga brukningsvärden
- 3 - Brukningsvärd
- Kommungräns

Figur 7.7. Klassning av åkermarkens brukningsvärde. Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Kulturmiljö

Begreppet kulturmiljö avser den miljö som på något sätt är påverkad av oss människor. Kulturmiljön kan avgränsas till att omfatta en enskild anläggning eller lämning, en del av ett landskap, en bygd eller till och med större geografiska områden som en region. Det kan även omfatta icke fysiska platser som Ortsnamn eller sägner, som är knutna till en viss geografisk plats eller ett område.

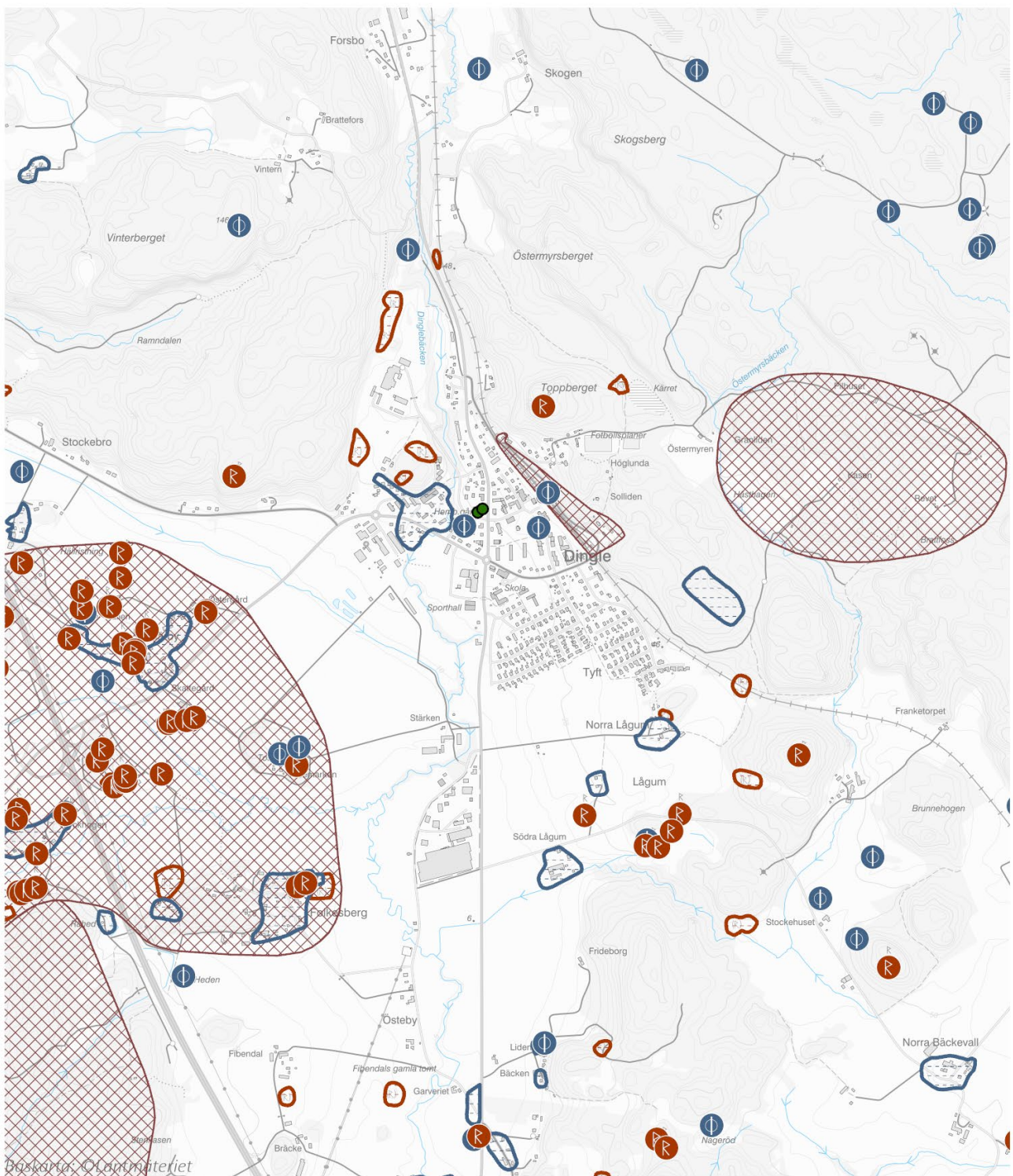
Kulturmiljö hanteras i lagstiftningen genom plan- och bygglagen (PBL), miljöbalken (MB) samt genom Kulturmiljölagen (KML). Enligt 2 kapitlet PBL ska man i samhällsplaneringen ta hänsyn till stads- och landskapsbilden samt platsers natur- och kulturvärden. Enligt 1 kapitlet MB ska värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas. Ett område med kulturmiljövärden kan också utpekade som riksintresse enligt 3 eller 4 kapitlet MB eller skyddas som kulturreservat enligt 7 kapitlet MB. Kulturmiljölagen är den lagstiftning som i huvudsak hanterar och skyddar kulturvärden som fornlämningar, byggnadsminnen och kyrkliga kulturminnen (Riksantikvarieämbetet, 2023).

Munkedals kommun har under 2022, med hjälp av Bohusläns museum, tagit fram ett uppdaterat Kulturmiljöprogram. I programmet redovisas värdefulla kulturmiljöer tillsammans med ett historiskt perspektiv av kommunens utveckling. Det finns även en kulturmiljöstrategi.

Hänsyn tagna utifrån kulturmiljö

Kulturmiljöprogrammet har legat till grund för arbetet med mark- och vattenanvändningskartan i ÖP2040. Kommunen pekar ut förslag till utveckling inom områden som anges ha höga kulturmiljövärden och har därför flera ställningstaganden som berör specifikt hur utveckling bör ske med hänsyn till dessa värden. Kulturmiljövärden kan finnas även utanför de specifikt utpekade områdena och därför ska ställningstagandena som kopplas till kulturarv och kulturmiljö vara vägledande vid all planering som berör befintliga miljöer. De ställningstaganden som finns i översiktsplanen avseende kulturhistoriskt värdefulla miljöer handlar om att utvecklingen inte ska förvanskas, utan i stället se dessa miljöer som en tillgång vilka bör utvecklas och tillgängliggöras.

Inom utpekade utvecklingsområden finns i vissa fall kända fornlämningar. I dessa fall krävs ofta arkeologisk utredning för att ta reda på mer om fornlämningens karaktär och värde. Även om det inte finns kända lämningar kan det i många fall krävas en utredning för att förbättra planeringsunderlaget. Ett kompletterat planeringsunderlag kan även krävas avseende den byggda miljön och där lyfts i översiktsplanen behovet av att kontinuerligt inventera även de bebyggda miljöerna.

Kulturmiljö

- Fornlämning (punkt)
- Möjlig/Övrig kulturhistorisk lämning
- Fornlämning (yta)
- Möjlig/Övrig kulturhistorisk lämning
- Kulturhistoriska byggnader, Bebyggelseregistret
- Kulturmiljöer från kommunens kulturmiljöprogram

0 0,5 1 Kilometer

Figur 7.8. Karta över kommunens värdefulla kulturmiljöer och fornlämningar. Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Naturmiljö

Munkedals kommun består av en stor variation av naturtyper. Här finns fjällnatur, skogsklädda bergssidor, jordbruksbygd samt lövskogar som sträcker sig ner mot kusten med Gullmarsfjorden och dess mjuka lerslätter. Det här är också ett landskap som präglas av limniska miljöer, med bland annat Örekilsälvens fiskrika vatten och omgivande spricklandskap. Naturmiljön i kommunen utgör en viktig så kallad grön infrastruktur som motvikt till det urbana landskapet. Grön infrastruktur utgör ekologiskt betydelsefulla nätverk av livsmiljöer för arter, strukturer som spridningstråk, anlagda element i landskapet samt naturområden som utformas och förvaltas. På det sättet kan den biologiska mångfalden bevaras och viktiga ekosystemtjänster främjas. För att grön infrastruktur ska fungera behövs en variation av naturtyper, naturområden av tillräcklig storlek och kvalitet samt att de har kontakt med varandra så att arter kan spridas (Naturvårdsverket 2023).

Munkedals kommun har under 2022 uppdaterat sitt naturvårdsprogram, där både programdel och karta kompletterats och uppdaterats för att utgöra ett aktuellt kunskapsstöd. Naturvårdsprogrammets syfte är bland annat att samla all information om och ge en översiktlig bild över Munkedals kommuns värdefulla naturområden, fungera som planeringsunderlag vid samhällsplanering, utgöra beslutsunderlag för prövning och bidra till ökad kunskap om kommunens naturvärden. Som komplement till naturvårdsprogrammet har kommunen även tagit fram ett underlag för grön infrastruktur, där både lokalt och regionalt viktiga stråk och områden av betydelse för arters spridning redovisas.

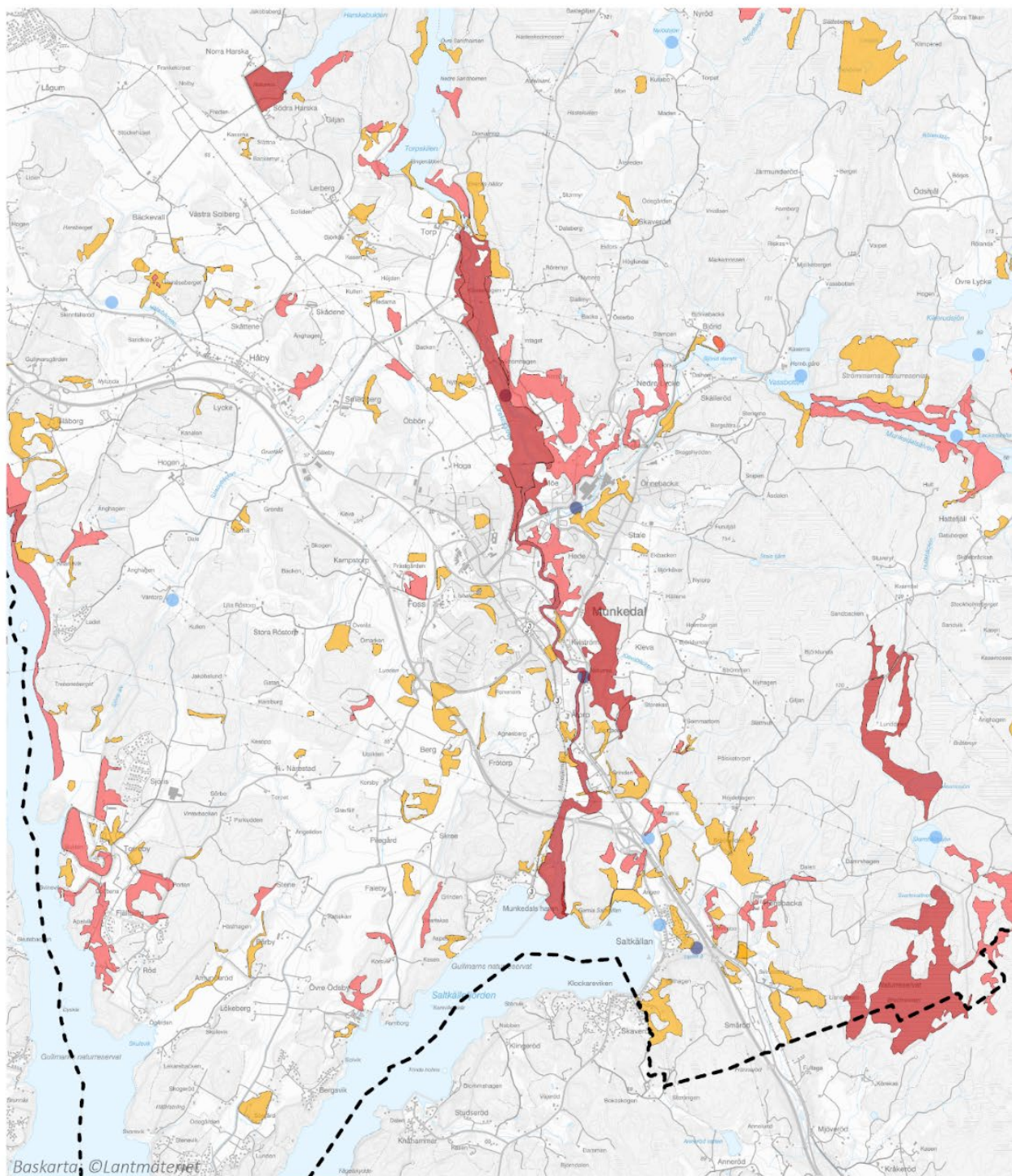
Hänsyn tagna utifrån naturmiljö

I arbetet med mark- och vattenanvändningskartan i ÖP2040 har inga utvecklingsområden pekats ut inom områden där det finns utpekade naturvårdsobjekt klass 1 eller klass 2 enligt kommunens naturvårdsprogram. I många fall sammanfaller identifierade höga naturvärden med utpekade karaktäristiska grön- och blåstrukturer samt grön- och blåstråk, som ska värnas.

Flera kommunövergripande ställningstaganden har direkt och indirekt koppling till värnandet av befintliga naturvärden samt ambitionen att vidareutveckla naturområden i kommunen för att ytterligare öka den biologiska mångfalden samt bidra till fler ekosystemtjänster. I översiktsplanen framkommer även att kommunen tillämpar hänsynshierarkin i arbetet med naturvärden och att en bedömning ska göras huruvida kunskapsunderlaget om ett områdes naturvärden behöver uppdateras genom att göra en naturvärdesinventering. Det finns även ställningstagande kopplat till

dagvattenhantering och avloppslösningar för att bidra till bättre miljö i Gullmarn samt kommunens sjöar och vattendrag.

Naturvårdsprogram 2023

- Kommungräns
- Värden på land**
- Högsta naturvärde
- Högt naturvärde
- Påtagligt naturvärde

- Värden i vatten**
- Klassning enligt tidigare naturvårdsprogram*
- Klass I
- Klass II

0 1 2 Kilometer

Figur 7.9. Naturvårdsprogrammet visar identifierade höga naturvärden. Kartan är ett utsnitt. Hela kartan finns i den digitala versionen av översiktsplanen. Baskarta: ©Lantmäteriet.

Energiförsörjning

En trygg energiförsörjning är en viktig förutsättning för utveckling, både på lokal, regional och nationell nivå. Störningar och avbrott i försörjningen av el, drivmedel, digitala nätverk samt eller värme kan leda till allvarliga konsekvenser för såväl den enskilde som för viktiga funktioner i samhället. Omställning mot enbart förnyelsebara energikällor parallellt med ett arbete mot ökad energieffektivisering är viktiga faktorer mot en hållbar framtid. Kommunen har en aktuell klimat- och miljöstrategi där kommunens energiplan ingår. Strategin pekar ut riktningen för kommunens arbete med försörjning, distribution och användning av energi.

Vindkraft

Munkedals kommun har inom stora delar av sitt geografiska område goda vindförutsättningar för vindkraftsetableringar. Däremot finns både bostäder och miljövärden som kan vara i konflikt med vindkraftsetableringar relativt spridda över kommunens yta vilket begränsar möjligheten till större nyetableringar. I dagsläget (2023) finns ett antal mindre grupper av verk samt några enstaka verk, samtliga av äldre modell. Vindkraften i Munkedals kommun producerar i dagsläget cirka 127 GWh. Det finns i dagsläget ingen havsbaserad vindkraft i kommunen, och inte heller gynnsamma förutsättningar för detta då havsytan begränsar sig till en trång fjord med höga miljö- och landskapsbildsvärden.

Vindkraftsutvecklingen går just nu mot allt större vindkraftsverk och de verk som byggs idag har ofta en totalhöjd runt 200 meter. De verk som bedöms finnas tillgängliga inom 3–5 år kan komma att ha en totalhöjd på omkring 280 meter. Med större vindkraftverk kan antalet verk minskas precis som antalet vägar, uppställnings- och montageytor samt fundament. I stället ökar de enskilda verkens markanspråk.

I samband med arbetet med samrådshandlingen till kommunens nya översiktsplan har en översyn av nu gällande vindbruksplan från 2010 genomförts. I vindbruksplanen pekas ett antal tekniskt och miljömässigt byggbara områden för vindkraft ut men i nu gällande översiktsplan (ÖP18) har några av dessa utpekade områden valts bort. Parallellt med framtagandet av samrådsversionen av den nya översiktsplanen prövas en ansökan om en helt ny vindkraftspark i Brattön-Sälelund, strax söder om Hedekas.

Storskaliga vindkraftsetableringar kräver tillstånd enligt 9 kapitlet miljöbalken och i de flesta fall även olika ytterligare tillstånd. För tillstånd inom kommunens geografiska yta krävs bland annat att kommunen tillstyrkt lokaliseringen.

Solkraft

Munkedals kommun är generellt positiv till utbyggnad av solenergi i kommunen, både småskalig utveckling som integreras i den byggda miljön och mer storskaliga etableringar, där så efter utredning anses lämpligt.

Solenergianläggningar har, till skillnad från vindkraftsanläggningar, möjligheten att anpassas i skala för att passa olika kontexter och platser. Solceller kan integreras i stadsmiljöer genom placeringar på exempelvis byggnaders tak, väggar eller fristående skärmtak. Det blir även allt vanligare med markbaserade storskaliga solenergianläggningar där möjligheterna till samexistens med exempelvis jordbruksmark just nu utreds på nationell nivå. Solenergi har en stor direkt men reversibel markpåverkan.

Hur mycket energi som genereras beror till största delen på solinstrålningsförhållandena vilka kan styras genom utformning och placering av själva solcellerna men också omgivande bebyggelse och vegetation. Solenergianläggningars omgivningspåverkan beror mycket på dess storlek samt omgivningens känslighet. Anläggningars reflexverkan eller ändrade ljusförhållanden för omgivningen behöver vägas in samt områdets kulturmiljövärden och arkitektur.

Solenergianläggningar medför inte alltid krav på tillstånd enligt miljöbalken, men allt fler större anläggningar väljer ändå att göra en tillståndsansökan. I princip kräver alla storskaliga solcellsanläggningar i naturen ett samråd enligt miljöbalken 12 kapitlet 6§, men det kan även gälla mindre anläggningar.

Elnät

I kommunen finns i nordöstra delen en befintlig 400 kV- ledning av riksintresse. Ledningens läge utgör ingen direkt konflikt med övriga utpekade markanspråk i översiktsplanen. Utöver denna ledning genomkorsas kommunen av flera 40–130 kV-ledningar av regionalt intresse för energidistributionen. Dessutom finns på flera strategiska platser i kommunen transformatorstationer som hjälper till att distribuera ut elnätet på lokal nivå.

Större industri- och vindkraftsutbyggnad kan innebära att den befintliga kapaciteten och redundansen i elnätet inte räcker till. Det är i dagsläget svårt att säga vilket behov som kommer finnas framåt men det är inte orimligt att kraftnätsutbyggnad kan behövas realiseras under översiktsplanens tidshorisont. Bygandet av en ny kraftledning till transmissionsnätet föranleds generellt av en lång och komplex tillståndsprocess. Det är också av stor strategisk betydelse för framtida vindkraftsparker och industrietableringar var anslutningspunkter till det nationella elnätet lokaliseras.

Övriga energikällor

Generellt i Sverige står vattenkraften för den enskilt största förnybara energiproduktionen. I Munkedals kommun finns idag endast småskalig vattenkraft. Ett mindre vattenkraftverk finns vid Örekilsälven strax söder om Kärnjön och ett annat mindre verk finns vid Munkedalsälven strax norr om Stale. I dagsläget finns inga planer på att bygga ut vattenkraften i kommunen. Däremot genomför Naturvårdsverket samråd med syfte att riva Torps vattenkraftverk. Vattenkraftverk samt vattenreglering eller vattenöverledning för kraftändamål får inte heller utföras i Enningdalsälven på grund att dess skydd som riksintresse enligt MB 4 kap 6 §.

En av kommunens fem huvudstrategier i handlingsplanen för kommunens mål inom energi- och klimatområdet handlar om när- och fjärrvärme. Idag finns fjärrvärme enbart utbyggt i centralorten Munkedal.

Hänsyn tagna utifrån energiförsörjning

I samrådsförslaget finns ett utvecklingsområde för vindkraft utpekad som överensstämmer med ansökan om en ny vindkraftspark i Brattön-Sälelund då kommunen bedömer att det föreslagna området i ansökan lämpar sig väl för vindkraftsutbyggnad. I övrigt föreslås ingen utökning av befintliga vindkraftsområden utan förslaget bekräftar befintliga verks placering. Övriga markanspråk har anpassats till att inte utgöra konflikt med dessa lokaliseringar. Ett föreslaget industriområde placeras inom buffertzonen för befintligt verk men där är bedömningen att en industrietablering inte är lika känslig för störningarna från vindkraftverken. Nu gällande vindbruksplan föreslås sluta gälla i samband med antagandet av den nya översiktsplanen.

I samrådsförslaget finns kommunövergripande ställningstaganden som anger att kommunen generellt är positiv till solenergiutbyggnad men att den behöver ske med hänsyn till påverkan på landskapsbild, kulturmiljö och biologisk mångfald. Dessutom anges att redan hårdgjorda markytor och tak gärna kan nyttjas.

Andra särskilda förhållanden

Munkedals kommun erbjuder mycket goda förutsättningar för ett aktivt friluftsliv. Friluftsvärderna är så stora att de även ger underlag för en viss turism. Kommunen är mycket mån om att slå vakt om och ge goda möjligheter för att utveckla dessa intressen. Bland de större friluftsanspråken finns Bohusleden, fjällandskapen, paddling längs kanotleder, golf och inte minst fritidsfiske. Flertalet av de områden som är skyddade enligt miljöbalken är av stort värde för det rörliga friluftslivet. Detta gäller inte minst strandskyddet, som syftar till att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv. Frågor rörande friluftsliv och turism sammankopplas ofta då

intresset i många fall riktas mot gemensamma anläggningar och områden. Vid all samhällsutveckling behövs hänsyn till friluftslivsvärdena, både för att se till så att inte befintliga värden minskar men också för att skapa möjligheter till att vidareutveckla värden som är unika för just Munkedal. Friluftslivet är en viktig del av kommunens identitet och en viktig del av besöksnäring och turism.

För en landsbygdskommun som Munkedal är det inte bara jordbruket som är viktigt att värna om, även skogsbruket är en viktig näringsgren. Munkedals kommun förvaltar cirka 650 hektar produktiv skogsmark, där merparten är samhällsnära skog. Utöver detta skogsinnehav finns en betydande del som ägs och förvaltas av privata skogsföretag eller enskilda skogsfastighetsägare. Totalt fanns år 2020 enligt SCB drygt 44 000 hektar skogsmark (varav drygt 39 000 hektar klassas som produktiv) i kommunen. För att skogsbruket ska fortsätta att vara en viktig näringsgren med försörjningsmöjligheter för många invånare krävs att skogarna fortsatt vårdas och brukas för en uthålligt god avkastning och goda produktionsvärden.

Skogslandskapet har många intressen kopplat till sig som också generellt varierar utifrån hur skogsbruket bedrivs. Olika trädslag ger olika upplevelsevärden och graden av täthet kan påverka friluftslivsvärdena. Skogsmiljöerna hyser ofta höga naturvärden och hög biologisk mångfald, där ädellövskogar generellt betonas.

8 Effekter av ÖP2040

Reflektion hållbarhetsperspektiv

Målet för den fysiska planeringen är att uppnå en långsiktigt hållbar utveckling genom att tillfredsställa dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter. En hållbar utveckling utgår från en samlad bild av de tre dimensionerna ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet.

Ekologisk hållbarhet

För alla planer och program ska en strategisk miljöbedömning tas fram där kommunen redovisar en bedömning kring om planen kan tänkas medföra betydande miljöpåverkan eller inte. Utgångspunkten är att översiktsplaner, på grund av sin omfattning, alltid innebär betydande miljöpåverkan och därför ska alltid en miljökonsekvensbeskrivning (MKB) tas fram.

Översiktsplanens effekt på den ekologiska hållbarheten redovisas i MKB.

Social hållbarhet

I planförslaget är föreslagen bebyggelse i första hand placerad med anknytning till befintliga bebyggelsestrukturer och service. Det är ur socialt perspektiv positivt att människor bor nära de platser där det exempelvis finns butiker, skolor och förskola. Det gör det lättare att få ihop livpusslet. Genom att bygga ut befintliga samhällen kan underlaget för kollektivtrafiken öka och på så sätt skapa bättre förutsättningar för människor att resa kollektivt. Kollektivtrafiklinjer vars underlag upprätthålls av pendling till arbete och skola är ofta också till stor nytta för att nå andra målpunkter på fritiden, vilket ger breddade nätverk och stärker den sociala hållbarheten.

Samtidigt är kommunens inriktning att vara generös i var det går att bygga. Utgångspunkten är att människor själva bäst kan bestämma hur och var de vill leva sina liv. Genom en tillåtande inställning blir Munkedal en kommun där olika människor med olika behov kan skapa ett liv som passar just dem. Kommunen uppmuntrar även byggande av varierande boendeanternativ, både i upplåtelseformer, storlek och kostnad, något som ytterligare bidrar positivt ur ett socialt perspektiv. Översiktsplanen är anpassad för att med god marginal möjliggöra den bostadsutveckling som behövs enligt aktuellt bostadsförsörjningsprogram.

Översiktsplanen planerar för att stärka kommunens viktiga rörliga friluftsliv. Genom exempelvis kommunens vandringsleder så tillgängliggörs naturen för människor vilket är positivt för folkhälsan. Översiktsplanen föreslår även

förbättring av gång- och cykelnätet inom och mellan flera av kommunens tätorter.

Kommunen arbetar för att utforma den fysiska miljön utifrån ett barnperspektiv med ambitionen att skapa en god bebyggd miljö, där barns intressen och rätt att ha synpunkter möjliggörs. Att skapa bättre förutsättningar för barn och ungas självständiga mobilitet är en viktig del i kommunens framtida arbete. Planförslaget syftar till att det ska finnas möjlighet till ett gott liv i alla kommundelar oavsett kön, ålder, inkomstnivå, kulturell bakgrund etc.

I översiktsplanen har kommunen tagit ställning till hur samhället ska förhålla sig och anpassa sig till för ökade risker i förhållande till ett förändrat klimat. Genom att vara proaktiv ökar samhällets resiliens mot klimatförändringarna och risken för negativa effekter för kommunens invånare minskar.

Ekonomisk hållbarhet

I planförslaget är föreslagen bebyggelse är i första placering i närhet till befintliga bebyggelsestrukturer och service. Ur ekonomiskt perspektiv är det positivt eftersom det bidrar till en effektivare resursanvändning. Kommunens kostnader för exempelvis skolskjuts och hemtjänst minskar om avstånden mellan medborgarna minskar. Det blir också mindre kostsamt att bygga ut gemensamma tekniska lösningar för exempelvis vatten, avlopp, avfall, el och bredband. Att bygga i befintliga samhällen är också positivt för de lokala ekonomierna då underlagen för olika typer av handel och service ökar.

Översiktsplanen är utformad för att möta näringslivets behov av utveckling, omställning och omstrukturering. Ytor för nya industrietableringar har pekats ut på platser med goda förutsättningar för arbetspendling vilket bidrar positivt till företags möjligheter till kompetensförsörjning. Genom att säkerställa att näringslivet är livskraftigt kan antalet arbetsplatser i kommunen öka vilket i sin tur är positivt för den lokala ekonomin.

Genom att tillskapa nya bostäder inom olika upplåtelseformer, storlek och kostnad så skapas förutsättningar för inflyttning i olika ålderskategorier. Ökad inflyttning, särskilt av personer i arbetsför ålder, kan ge ökade skatteintäkter vilket skapar underlag för den kommunala ekonomin och servicenivån. En risk med översiktsplanens flexibilitet i var och hur det går att bygga är om den delen av befolkningen som kräver större kommunala resurser i form av exempelvis hemtjänst och liknande i hög utsträckning väljer att bosätta sig på avlägsna platser. Detta skulle innebära ökade kostnader för kommunal service.

Översiktsplanen skapar förutsättningar för landsbygdsutveckling, bland annat genom områden utpekade för landsbygdsutveckling i strandnära läge (LIS). Om landsbygden utvecklas med nya bostäder och näringsliv skapas goda

förutsättningar för att både bo och verka där och de lokala ekonomierna stärks. Översiktsplanen skapar också förutsättningar för utveckling av besöksnäringen vilket har en mycket positiv effekt på kommunens ekonomi.

I planförslaget har ställningstaganden formulerats kring anpassningar till ett förändrat klimat. Ställningstaganden påverkar var och hur det är lämpligt att bygga. Detta kan eventuellt leda till ökade kostnader i ett initialt skede men genom att vara proaktiv kring klimatrisker kan större framtida kostnader undvikas. Det är billigare att klimatanpassa i tid än de potentiella kostnaderna vid klimatrelaterade händelser i framtiden om ingen anpassning görs.

Översiktsplanen har tagits fram i ett digitalt format. Den blir därmed ett användbart och lättillgängligt beslutsunderlag som kan samköras med andra digitala underlag vilket därmed förenklar och effektiviserar senare skeden i samhällsplaneringsprocessen.

Andra hållbarhetsperspektiv

Resiliens

Begreppet resiliens används för att beskriva någontings förmåga att stå emot och klara av en förändring. Inom samhällsplaneringen handlar det ofta om ett samhälles förmåga att stå emot och hantera ett förändrat klimat men kan också handla om andra typer av förändringar som påverkar hur samhället fungerar, exempelvis vid större olyckshändelser, strukturella förändringar på arbetsmarknaden, förändringar i transportmönster, demografiska förändringar eller yttre hot som relaterar till totalförsvaret. Ett resilient samhälle är välfungerande, robust och flexibelt och kan hantera olika typer av kriser utan att viktiga samhällstjänster sätts ur spel.

De åtgärder som beskrivs under ekologisk, social och ekonomisk hållbarhet bidrar tillsammans till att Munkedals kommun ska bli mer resilient.

Cirkularitet

Begreppet cirkularitet används för att beskriva en omställning från dagens mer linjära ekonomiska modell, där olika typer av resurser som produkter eller material produceras och konsumeras för att sedan kasseras, till en mer cirkulär ekonomisk modell. Ett cirkulärt samhälle fungerar som ett kretslopp där olika typer av resurser inte försvinner från systemet efter att de använts utan i stället i första hand återbrukas eller i andra hand återvinns. I ett cirkulärt samhälle kan en mindre mängd resurser räcka till fler.

Ett sätt som Munkedals kommun genom sin översiktsplan rör sig i en cirkulär riktning är att ny bebyggelse i första hand planeras där det redan finns existerande infrastruktur. Då kan redan existerande system såsom vägar, vatten- och avloppsledning och kollektivtrafik användas av fler.

Kommunen är positiva till bevarande, utveckling eller komplettering av befintliga byggnader, där det är lämpligt i stället för att riva och bygga nytt. Detta bidrar till att skapa variation och identitet. Att bevara snarare än riva byggnader i större utsträckning är ett steg mot att göra Munkedal till en mer cirkulär kommun.

Miljökonsekvensbeskrivning

Fullständig miljökonsekvensbeskrivning hittas i bilaga

I avsnittet nedan finns en sammanfattning av miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) för denna översiktsplan. Fullständig MKB finns i en separat handling i PDF-format. MKB utgör en bilaga till samrådshandlingen och kommer att uppdateras om ändringar görs inför granskning och antagande.

Miljökonsekvensbeskrivningen kan läsas på kommunens hemsida:
<https://www.munkedal.se/op2040>

Sammanfattning av planförslagets miljökonsekvenser

I samband med att en kommun tar fram en ny översiktsplan ska en miljöbedömningsprocess genomföras och en MKB (miljökonsekvensbeskrivning) ska tas fram. Bästa förutsättningarna för miljöhänsyn är om miljöbedömningen blir en del av planprocessen i ett så tidigt skede som möjligt. I arbetet med ÖP2040 identifierades miljöaspekter att hantera redan i inledningsfasen av planprocessen. Munkedals kommun har tagit fram flera underlag för att få ny kunskap att arbeta in i översiktsplanen, bland annat för kulturmiljö, klimatanpassning, naturmiljö och jordbruksmark.

Med ÖP2040 sker utvecklingen i huvudsak i anslutning till befintliga tätorter och större vägar, men planen medger även en utveckling i strandnära lägen. Munkedals kommun vill värna befintliga näringar i kommunen, som friluft- och turismnäring. Man vill även möjliggöra en levande landsbygd med fortsatt jord- och skogsbruk.

Vid miljöbedömning av en plan ska man se på både på möjliga positiva och negativa konsekvenser, så kallad betydande miljöpåverkan. Vid avgränsningssamråd med Länsstyrelsen i Västra Götalands län identifierades miljöaspekter som bedöms kunna medföra betydande miljöpåverkan och som inkluderas i ÖP2040. Vissa aspekter bedöms kunna hanteras utanför ÖP2040, exempelvis där ingen markanvändning eller utveckling bedöms medföra betydande miljöpåverkan eller där tydlig lagstiftning tillsammans med ställningstaganden i översiktsplanen medför fullgod hantering i vidare fysisk planering. Bedömningen av miljöeffekterna omfattar hela Munkedals kommun och tidsmässigt beskrivs konsekvenserna utifrån tidshorisonten år 2040. Nedan följer en sammanfattning av bedömningen för olika miljöaspekter.

Geoteknik

Inför framtagandet av ÖP2040 har en klimatriskbedömning gjorts med framtaget GIS-underlag för skred och ras. Ställningstaganden framtagna i relation till denna kommer att ligga till grund för kommande fysisk planering i kommunen. Det medför förväntade positiva konsekvenser på längre sikt. ÖP kan därmed utgöra ett tydligt stöd kring vad som behöver efterlevas för att möjliggöra en funktionell och klimatanpassad bebyggelseutveckling i kommunen.

Klimatanpassning

Ett framtida klimat i Munkedal innebär en ökad risk för extrema skyfall och översvämning samt höga havsnivåer från Gullmarsfjorden. Med framtida värmeböljor är det även av betydelse att kunna identifiera värmeöar. ÖP2040 anger tydligt de förutsättningar som krävs för att minimera risken för översvämning vid skyfall eller höga vattennivåer vid kommande exploateringar. Även värme bedöms kunna hanteras fullgott. Det medför förväntade positiva konsekvenser vidare i den fysiska planeringen.

Natur och biologisk mångfald

I Munkedals kommun finns många mark- och vattenområden med höga naturvärden. Några av de mest betydelsefulla natur- och vattenområdena är Örekilsälven, Gullmarn, Bärfendal i väster samt de stora skogsområdena vid Kynnefjäll i norr. Kommunens uppdaterade naturvårdsprogram samt VA-strategi har legat till grund för den hänsyn som tagits i ÖP-arbetet. ÖP2040 anger flera och tydliga ställningstaganden som syftar till att minska negativ påverkan på naturvärden både på land och i vatten. Tillsammans med ställningstaganden som syftar till att stärka biologiska värden minskar risken för negativa konsekvenser, men angivet markanspråk medför ändå att planen bedöms medföra förväntade negativa konsekvenser.

Landskapsbild

Vid genomförandet av planen kommer mark att ianspråkta för etablering av vindkraftverk respektive verksamheter med risk för påverkan på landskapsvärden. ÖP 2040 tydliggör landskapets betydelse och värde i relation till att värna jordbruket och dess utveckling samt hur landskapsbilden kommer behöva hanteras vidare i fysisk planering och i kommande tillståndsprocesser. Genomförandet av ÖP2040 bedöms medföra neutrala konsekvenser på landskapsbilden.

Friluftsliv

Munkedals kommun har höga värden av betydelse för friluftslivet. Risk för påverkan finns vid utveckling av LIS-områden samt vindbruk. Med angivna ställningstaganden förväntas planen möjliggöra fullgod hänsyn och det bedöms ge positiva konsekvenser för friluftslivet både för boende i kommunen samt för turistnäringen.

Kulturmiljö

Munkedals kommun har höga kulturmiljövärden med koppling till bland annat det äldre jordbrukslandskapet. Det markanspråk som anges i ÖP2040 bedöms medföra risk för negativa konsekvenser. Utifrån angivna ställningstaganden finns det dock goda möjligheter att inte bara säkerställa utan även stärka de kulturhistoriska värdena vid genomförandet av ÖP2040 och positiva konsekvenser är möjliga.

Hushållning med mark och vatten

Med genomförandet av ÖP2040 vill kommunen värna jordbruket, samtidigt som planen medför ianspråktagande av jordbruksmark vid bebyggelseutvecklingen i kommunen exempelvis i vissa utpekade LIS-områden. Andelen jordbruksmark som tas i anspråk bedöms dock som liten i relation till kvarvarande mark. De ställningstaganden som anges i ÖP2040, med koppling till gjord utredning för jordbruksmark, kan samtidigt bidra till att stärka jordbrukets intressen. Konsekvenserna för ianspråktagandet av jordbruksmark bedöms som neutrala.

Klimatpåverkan

ÖP2040 utgör en bra grund för det kommande klimatarbetet och omfattar energi som vind- och solkraft, hållbara transporter, avfall och resurshushållning. Utpekade LIS-områden motverkar till viss del dock möjligheten att minska bilberoendet. Det innebär att ÖP2040 bedöms kunna medföra neutrala konsekvenser på klimatpåverkan.

Mellankommunala frågor

Munkedals kommun samverkar med närliggande kommuner i frågor som rör infrastruktur, Gullmarsfjorden och Örekilsälven samt friluftslivsområdena Kynnefjäll, Herrestadsfjället och Skottenefjället. Mellankommunala frågor som kan behöva hanteras vidare i planprocessen avser vindbruksutvecklingen i området Brattön-Sälalund, utvecklingen kring Gullmarsfjorden så att kumulativa effekter kan undvikas samt i arbetet med att stärka jord- och skogsbruk.

Riksintressen

Ett flertal områden av riksintresse enligt både 3 och 4 kap miljöbalken kommer att beröras vid genomförandet av planen. Vid utveckling i anslutning till eller inom ett riksintresseområde är det en förutsättning att översiktsplanens ställningstaganden reglerar hänsyn till berörda riksintressen så att det inte ska medföra påtaglig skada på riksintresset. ÖP2040 bedöms med gjorda ställningstaganden, kunna utgöra det stöd som behövs i vidare fysisk planering. Det bedöms därmed inte finnas någon risk för påtaglig skada för något av de utpekade områdena av riksintresse inom kommunen.

Skyddade områden

Olika former av skyddade områden enligt 7 kap. MB kommer att beröras vid

genomförandet av ÖP2040. Utpåkade LIS-områden i strandskyddade områden kan medföra en påverkan på naturvärden. Med kravet på naturvärdesbedömning kan risken för negativ påverkan minska. ÖP2040 innehåller inga direkta markanspråk inom utpekade Natura2000-områden, men angränsar till Örekilsälven och Gullmarn. Ställningstaganden i ÖP2040 gällande krav på fördjupade utredningar i anslutning till Natura 2000-områden ger förutsättningar för att frågan kan hanteras i samband med de miljö- och tillståndsprövningar som bedöms kunna bli aktuella. Ny byggnation av bostäder och verksamhetsområden pekade ut inom och i anslutning till skyddade grundvattentäkter i Dingle, Hedekas och Håby samt för Kärnsjöns ytvattentäkt. Tillsammans med planens ställningstaganden om VA-hantering bedöms ÖP2040 hantera de risker för negativa konsekvenser som uppkommer i samband med utpekad utveckling inom vattenskyddsområden. Markanspråk i anslutning till Munkedals hamn ligger inom Gullmarns naturvårdsområde. Genomförandet av ÖP2040 bedöms kunna komma medföra negativa konsekvenser på områdets naturvärden. Inga markanspråk görs inom några naturreservat i kommunen.

Miljö kvalitetsnormer

ÖP2040 bedöms reglera risk för negativ påverkan på miljö kvalitetsnormer (MKN) för vatten samt fisk- och musselvatten fullgott. Påverkan på MKN kommer utöver i vidare fysisk planering, även behöva hanteras i samband med miljöprövningar och tillstånd.

Miljömål

ÖP2040 bedöms möjliggöra en positiv riktning, men även risk för negativ, för samtliga berörda miljömål: *Begränsad klimatpåverkan, Naturlig försurning, Säker strålmiljö, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag, Grundvatten av god kvalitet, Hav i balans samt levande kust och skärgård, Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt odlingslandskap, God bebyggd miljö samt Ett rikt växt- och djurliv.*

Positiva effekter för hållbar tillväxt

Det ska vara enkelt att bo och verka i Munkedals kommun. Kommunen vill underlätta för människor att bosätta sig här och varje ny bosättning och/eller verksamhetsetablering betraktas som värdefull. En viktig drivkraft till att bo eller verka i kommunen är den frihet som livet på landsbygden medför samt närheten till och den rika tillgången på unika och vackra natur- och kulturlandskap. En viktig uppgift som kommunens nya översiktsplan har är att peka ut riktningen för hur och var kommunens tillväxt bör ske för att skapa och bibehålla en hållbar och välmående struktur på sikt. Översiktsplanen ska också visa på hur kommunen kan arbeta för att nå befolkningsmålet om 11 500 personer år 2040.

En god plan- och markberedskap utgör en grund för att arbeta med hållbar tillväxt i kommunen. Översiktsplanen pekar ut många nya utvecklingsområden i strategiska lägen med möjlighet att på sikt skapa en robusthet i planeringen och för att kunna hantera flera olika framtidsscenarioer med handlingsutrymme även om ett eller flera föreslagna utbyggnadsområden inte kan genomföras. Befolkningsutvecklingen och prognosen visar på vikten av att planera och bygga för att locka och behålla invånare för att säkra framtidens välfärd och skapa möjligheter för ett fungerande vardagsliv i god livsmiljö.

Översiktsplanen främjar tillväxt bland annat genom att peka ut specifika områden för utveckling av befintliga strukturer men också nyetableringar av bostadsområden, verksamhetsområden och samhällsservice. Planen innehåller också ställningstaganden som syftar till att stärka målpunkter på landsbygden med potential för besöksnäring, boende och småföretag och i förlängningen gynna serviceunderlaget och arbetstillfällena. Översiktsplanen lyfter fram vikten av att arbeta med hållbart resande och att ha en väl utbyggd digital infrastruktur.

En hållbar tillväxt i Munkedal skapas tillsammans med engagerade medborgare som känner sig välkomna och delaktiga. I översiktsplanen framgår bland annat att det ska finnas möjligheter till ett gott liv i alla kommundelar och att barnperspektivet ska vara en viktig del i infrastruktur- och bebyggelseplanering. Även dialogen om själva översiktsplanen bidrar till delaktighet och nya idéer till utveckling.

Slutligen pekar översiktsplanen ut en riktning där kommunens unika natur- och kulturlandskap med ett brett utbud av friluftsliv och föreningsverksamhet nyttjas för att skapa trivsamma miljöer för både människa, natur och miljö. Genom att värna om dessa värden blir den växande kommunen fortsatt attraktiv.